

รายงาน ผลกระทบภาคการส่งออกภายใต้เศรษฐกิจโลกชะลอตัว

โดยใช้กรณีศึกษาของสินค้าส่งออก 6 กลุ่ม

(ข้าว ยางพารา อ้อย-น้ำตาล กุ้งแช่แข็ง-แปรรูป สิ่งทอ-เครื่องนุ่งห่ม และอุตสาหกรรมเครื่องคอมพิวเตอร์)

จัดทำโดย

คณะทำงานเศรษฐกิจมหภาค การเงิน การคลัง
สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

(เดือนตุลาคม 2556)

คำนำ

ในช่วง 3 ไตรมาสแรกของปี 2556 เศรษฐกิจของไทยได้รับผลกระทบจากการชะลอตัวของ การส่งออก ซึ่งได้รับผลกระทบจากสภาวะเศรษฐกิจโลกและประเทศคู่ค้าส่งออกของไทย มีการชะลอตัว บางประเทศ ถึงขั้นเศรษฐกิจถดถอย ส่งผลให้การส่งออกในช่วงเดือนมกราคม-สิงหาคม มูลค่าการส่งออกในเชิงดอลลาร์สหรัฐฯ ขยายตัวเพียงร้อยละ 1.03 ส่งผลกระทบต่อโครงสร้างการส่งออก กล่าวคือ การส่งออกของภาคอุตสาหกรรม ขยายตัวเชิงดอลลาร์สหรัฐฯ ร้อยละ 3.44 ขณะที่เกษตรอุตสาหกรรม ขยายตัวถดถอย ติดลบอยู่ละ 5.64 และเชิง เงินบาท ถดถอยติดลบร้อยละ 9.51 ในด้านสินค้าเกษตรเพื่อการส่งออก เชิงดอลลาร์ ถดถอยร้อยละ 6.31 และเชิง เงินบาทถดถอยร้อยละ 9.97 ซึ่งการที่ภาคส่งออกของไทยมีการชะลอตัว ส่งผลกระทบต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ของไทยในปีนี้ ซึ่งคาดว่าจะขยายตัวได้ร้อยละ 3.8 -4.3 หรืออาจจะขยายตัวได้ต่ำกว่านี้เล็กน้อย

คณะกรรมการเศรษฐกิจมหภาค การเงิน การคลัง สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้เห็น ความสำคัญและผลกระทบจากการที่ภาคการส่งออกมีการชะลอตัว จึงได้จัดให้มีการสัมมนาในพื้นที่เป้าหมาย ใน 4 ภาคของประเทศ เพื่อระดมความคิดเห็นและรับฟังปัญหา ผลกระทบ และข้อเสนอแนะจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ และเอกชน โดยเฉพาะได้รับความร่วมมือที่ดีเยี่ยมจากสายงานสภาอุตสาหกรรมจังหวัด สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ผลจากการจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการดังกล่าว ได้รวบรวมจัดทำเป็นรายงานการศึกษา ผลกระทบภาคการส่งออก ภายใต้เศรษฐกิจโลกชะลอตัว โดยใช้กรณีศึกษาของสินค้าส่งออก 6 กลุ่ม

อนึ่งฯ รายงานฉบับนี้ เป็นความคิดเห็นเฉพาะของคณะกรรมการเศรษฐกิจมหภาค การเงิน การคลัง สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ การนำข้อมูลไปใช้จึงขอให้อยู่ในดุลยพินิจ และหวังว่ารายงานฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ในการสะท้อนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผลกระทบของการส่งออกซึ่งชะลอตัวลง ซึ่งหน่วยงานของรัฐ ที่เกี่ยวข้องจะได้นำไปพิจารณาแก้ปัญหา และหรือช่วยเหลือเยียวยาต่อไป

นายอุทัย สอนหลักทรัพย์

ประธานคณะกรรมการเศรษฐกิจมหภาค การเงิน การคลัง
สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ตุลาคม 2556

สารบัญ

	หน้า
1. ความเป็นมา	1
2. ข้อยกเว้นและวิธีการศึกษา	1
2.1 ข้อยกเว้นของการศึกษา.....	1
2.2 วิธีการศึกษา.....	2
3. ผลการศึกษา.....	3
3.1 เศรษฐกิจไทยพึ่งพิงการส่งออกในระดับที่สูง.....	3
3.2 ปัจจัยซึ่งมีผลต่อขีดความสามารถของการแข่งขันในการส่งออกของไทย.....	4
3.3 ภาคส่งออกไทยพึ่งพิงเศรษฐกิจโลก.....	6
3.3.1 เศรษฐกิจโลกชะลอตัวส่งผลกระทบต่อภาคส่งออกไทย.....	6
3.3.2 ลักษณะการซื้อสินค้าของประเทศผู้นำเข้าในภาวะเศรษฐกิจโลกชะลอตัว.....	7
3.3.3 ประมาณการขยายตัวส่งออกและการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศไทยปี 2556	7
3.4 การวิเคราะห์สถานะเศรษฐกิจของประเทศคู่ค้าสำคัญของไทย.....	8
3.4.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	8
3.4.2 สหภาพยุโรป (27).....	12
3.4.3 ประเทศญี่ปุ่น	14
3.4.4 ประเทศจีนและฮ่องกง.....	17
3.4.5 กลุ่มประเทศอาเซียน (9)	21
3.5 ผลกระทบทางเศรษฐกิจจากภาคส่งออกชะลอตัว.....	26
3.5.1 ส่งออกไทยมีการชะลอตัวอย่างรุนแรง (ในช่วงเดือนมกราคม-สิงหาคม 2556).....	26
3.6 วิเคราะห์โครงสร้างสินค้าส่งออกของไทย	27
3.6.1 สินค้าอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก.....	27
3.6.2 สินค้าเกษตรกรรมเพื่อการส่งออก.....	28
3.6.3 สินค้าอุตสาหกรรมเกษตรเพื่อการส่งออก.....	30
3.6.4 สินค้าแร่และเชื้อเพลิงเพื่อการส่งออก	31
3.7 กรณีศึกษาผลกระทบสินค้าส่งออกรายสินค้า	32
3.7.1 ข้าว	32
3.7.2 ยางพารา.....	34
3.7.3 อุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาล.....	37

3.7.4	กุ้งแช่แข็ง-แปรรูป และอาหารทะเลแปรรูป	39
3.7.5	อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม.....	42
3.7.6	อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ.....	45
3.8	ผลสรุปจากการศึกษาและวิเคราะห์.....	47
4.	ความเห็นและข้อเสนอแนะของสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.....	52
	อ้างอิง	

รายงาน ผลกระทบภาคการส่งออกภายใต้เศรษฐกิจโลกชะลอตัว
โดยใช้กรณีศึกษาของสินค้าส่งออก 6 กลุ่ม
(ข้าว ยางพารา อ้อย-น้ำตาล กุ้งแช่แข็ง-แปรรูป สิ่งทอ-เครื่องนุ่งห่ม และอุตสาหกรรมเครื่องคอมพิวเตอร์)

1. ความเป็นมา

จากสถานการณ์ของเศรษฐกิจโลกที่เกิดการชะลอตัวในหลายภูมิภาค ทั้งในส่วนของประเทศสหรัฐอเมริกา กลุ่มประเทศยุโรป จนกระทั่งได้ลุกลามมายังภูมิภาคเอเชีย จนทำให้เศรษฐกิจของประเทศคู่ค้าหลักของไทย ได้รับผลกระทบ ส่งผลต่อการชะลอตัวของภาคส่งออกของไทย ทั้งนี้ ภาคการส่งออกมีสัดส่วนอยู่ในระบบ เศรษฐกิจค่อนข้างสูง เมื่อการส่งออกชะลอตัว จึงส่งผลกระทบต่อภาคส่วนอื่นๆ ทั้งภาคอุตสาหกรรม ภาค เกษตรกรรม ภาคบริการ การที่ภาคส่งออกชะลอตัวจึงเป็นนัยสำคัญต่อเศรษฐกิจของไทย

สถานะเศรษฐกิจที่ผ่านมาในช่วง 3 ไตรมาสของปี 2556 เศรษฐกิจขยายตัวในอัตราที่ค่อนข้างต่ำ และมีแนวโน้มว่าช่วงไตรมาสสุดท้าย การขยายตัวยังอาจมีการชะลอตัว จน สศช.คาดการณ์ว่า การขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในปีนี้อาจขยายตัวได้ร้อยละ 3.8 – 4.3 ขณะที่ World Bank ประเมินว่า น่าจะเติบโตได้ไม่เกินร้อยละ 4.0 เปรียบเทียบกับปี 2555 เศรษฐกิจขยายตัวได้ร้อยละ 6.5 ซึ่งเป็นผล จากเศรษฐกิจโลกและประเทศคู่ค้าส่งออกมีการชะลอตัว ส่งผลให้ภาคการส่งออกช่วงเดือนมกราคม-สิงหาคม ขยายตัวเชิงดอลลาร์สหรัฐฯ ได้เพียงร้อยละ 1.03 จากเดิมที่ประเมินว่าการส่งออกของไทยในปี 2556 จะ ขยายตัวได้ร้อยละ 7.0-7.5 ขณะเดียวกัน ปัจจัยภายในของไทยซึ่งเชื่อมโยงกับปัจจัยภายนอก เช่น ราคา สินค้าเกษตรตกต่ำ การบริโภคภายในที่ลดลง โดยเฉพาะต้นทุนการผลิตของภาคส่งออกที่สูงขึ้น ล้วนเป็นปัจจัย ที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทยทั้งในปี 2556 และปี 2557

ในการนี้คณะทำงานเศรษฐกิจมหภาค การเงิน การคลัง สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยความร่วมมือกับสายงานสภาอุตสาหกรรมจังหวัด สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ได้จัดทำโครงการ ศึกษา “ผลกระทบภาคการส่งออก ภายใต้เศรษฐกิจโลกชะลอตัว โดยใช้กรณีศึกษาของสินค้าส่งออก 6 กลุ่ม” (ข้าว ยางพารา อ้อย-น้ำตาล กุ้งแช่แข็ง-แปรรูป สิ่งทอ-เครื่องนุ่งห่ม และอุตสาหกรรมเครื่อง คอมพิวเตอร์) ซึ่งได้รับผลกระทบจากเศรษฐกิจโลกซึ่งชะลอตัว

2. ขอบจำกัดและวิธีการศึกษา

2.1 ขอบจำกัดของการศึกษา

2.1.1 รายงาน “ผลกระทบภาคการส่งออกภายใต้เศรษฐกิจโลกชะลอตัวและข้อเสนอแนะแนวทาง แก้ปัญหาโดยใช้กรณีศึกษาของสินค้าส่งออก 6 กลุ่ม” จัดทำขึ้นโดยคณะทำงานเศรษฐกิจมหภาค การเงิน การ คลัง สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ข้อมูลของรายงานฉบับนี้เป็นความคิดเห็นเฉพาะของ คณะทำงานเศรษฐกิจมหภาค การเงิน การคลังฯ เท่านั้น

2.1.2 รายงานฉบับนี้มุ่งเน้นให้เห็นผลกระทบของภาคการส่งออกที่ชะลอตัว ซึ่งข้อมูลบางส่วนอาจเกี่ยวข้องกับด้านอื่นๆ เช่น ด้านแรงงาน ด้านเกษตร ตัวเลขทางเศรษฐกิจ หรือเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจของประเทศคู่ค้า หากผู้สนใจจะต้องศึกษาต่อยอดแยกส่วนออกไปตามความสนใจของแต่ละปัจเจกบุคคล

2.1.3 การดำเนินการด้วยข้อจำกัดของระยะเวลาและคณะทำงาน อาจทำให้เนื้อหาและรูปแบบรวมทั้งด้านการใช้อักษรตัวอักษร อาจไม่ถูกต้องตรงกับอักษรศาสตร์ทางวิชาการ อีกทั้ง เนื้อหาของรายงานฉบับนี้ยังอาจขาดความสมบูรณ์ ความน่าเชื่อถือ รวมทั้งการนำไปใช้ต่อยอด จึงอยู่ในดุลยพินิจของผู้อ่านหรือผู้ที่จะนำไปใช้

2.2 วิธีการศึกษา

2.2.1 ศึกษาข้อมูลทั้งปฐมภูมิและทุติยภูมิ จากเอกสารทางวิชาการ และเอกสารเผยแพร่ข้อมูลสถิติของหน่วยงานราชการ รวมทั้งข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง

2.2.2 จัดสัมมนาระดมความคิดเห็นร่วมกับสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ในพื้นที่ 4 ภูมิภาคของประเทศ ประกอบด้วย ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และกรุงเทพมหานคร ณ สำนักงานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระหว่างวันที่ 9-27 สิงหาคม 2556 โดยเชิญกลุ่มผู้ประกอบการ ภาคอุตสาหกรรม ภาคเกษตรกรรม ภาคบริการ รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในพื้นที่มาร่วมแสดงความคิดเห็น

2.2.3 จัดทำแบบสำรวจความคิดเห็นไปยังกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ สมาคมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งออก และผู้ประกอบการส่งออก

2.2.4 แนวทางการศึกษาโดยศึกษาวิเคราะห์เศรษฐกิจของประเทศคู่ค้าส่งออกหลักของไทย และกรณีศึกษา สินค้าส่งออกซึ่งได้รับผลกระทบ ได้แก่ ข้าว ยางพารา อุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาล กุ้งแช่แข็งและอาหารทะเลแปรรูป อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม และอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ คอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ

2.2.5 นำผลที่ได้จากการศึกษามาประมวลและวิเคราะห์ เพื่อเสนอต่อสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และเผยแพร่ต่อหน่วยงานรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง

การสัมมนาระดมความคิดเห็นในพื้นที่ 4 ภูมิภาค และส่วนกลาง

วันที่	จังหวัด	สถานที่	กลุ่มสินค้าหลัก	เจ้าภาพร่วมในพื้นที่	จำนวนผู้ร่วมสัมมนา
9 ส.ค. 2556	สงขลา (อ.หาดใหญ่)	โรงแรมไดอิชิ	อาหารทะเลแปรรูป/ ยางพารา/ ไม้ยางพารา	สภาอุตสาหกรรมภาคใต้ / สภาอุตสาหกรรม จ.สงขลา	71 คน
16 ส.ค. 2556	จ.บุรีรัมย์	รร.เทพนคร	ข้าว/น้ำตาล/ยางพารา/ มันสำปะหลัง	สภาอุตสาหกรรมภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ / สภาอุตสาหกรรม จ.บุรีรัมย์	75 คน
23 ส.ค. 2556	จ.ระยอง	รร.โกลเด้นทีชีดี	ยางพารา/สินค้าเกษตร แปรรูป	สภาอุตสาหกรรมภาคตะวันออก /สภาอุตสาหกรรม จ.ระยอง	76 คน
27 ส.ค. 2556	จ.เชียงใหม่	รร.เขนทราวดวงตะวัน	อาหารแปรรูป/ หัตถอุตสาหกรรม	สภาอุตสาหกรรมภาคเหนือ / สภาอุตสาหกรรม จ.เชียงใหม่	75 คน
29 ส.ค. 2556	กทม.	สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ศูนย์ราชการแจ้งวัฒนะ	นำเสนอผลการศึกษา และความเห็นเพิ่มเติม	คณะทำงานเศรษฐกิจมหภาค การเงิน การคลัง สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ	62 คน
รวม					359 คน

3. ผลการศึกษา

จากการศึกษาและดำเนินการต่างๆ เพื่อให้รับทราบถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสถานะเศรษฐกิจโลกและประเทศคู่ค้าส่งออกที่ชะลอตัวจนส่งผลกระทบต่อด้านการส่งออก และกระทบต่อเนื่องไปทั้งภาคอุตสาหกรรม เกษตร และอุตสาหกรรมบริการ โดยสามารถนำผลการศึกษาไปประมวลถึงสาระ ที่มา และปัญหา พร้อมทั้งข้อวิเคราะห์ โดยมีรายละเอียดผลการศึกษาดังต่อไปนี้

3.1 เศรษฐกิจไทยพึ่งพิงการส่งออกในระดับที่สูง

การพัฒนาและการเติบโตทางเศรษฐกิจของไทยที่ผ่านมาและในปัจจุบัน อาศัยภาคการส่งออกเป็นกลไกขับเคลื่อนที่สำคัญ โดยมูลค่าการส่งออกของไทยในปี 2555 มีมูลค่า 7,082,490.96 ล้านบาท¹ ขณะที่ผลิตภัณฑ์มวลรวมมีมูลค่า 11,292,148.40 ล้านบาท² ทำให้ภาคส่งออกของไทยมีส่วนอยู่ใน GDP ถึงร้อยละ 63 และภาคการส่งออกยังมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมนำเข้าเพื่อสนับสนุนการส่งออก ทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมทั้งภาคบริการซึ่งเกี่ยวข้องกับการส่งออก เช่น ภาคโลจิสติกส์ มีแรงงานซึ่งเกี่ยวข้องกับการส่งออกทั้งทางตรงและทางอ้อมไม่น้อยกว่า 7-8 ล้านคน นอกจากนี้ การส่งออกของไทยยังเกี่ยวข้องกับภาคเกษตร ทั้งผลิตภัณฑ์เกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรซึ่งรวมกันมีตัวเลขอยู่ในภาคการส่งออกร้อยละ 18.15 มีแรงงานอยู่ในภาคเกษตรซึ่งเกี่ยวข้องกับการส่งออกไม่น้อยกว่าประมาณ 10.21 ล้านคน ส่งผลให้ภาคการส่งออกมีบทบาทต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและการจ้างงาน

ทั้งนี้ การส่งออกในช่วง ม.ค. – ส.ค. 2556 ตัวเลขส่งออกเชิงดอลลาร์สหรัฐ มีการขยายตัวในอัตราที่เพิ่มขึ้นในเชิงดอลลาร์สหรัฐ ร้อยละ 1.03 แต่หากเป็นเงินบาทจะติดลบร้อยละ 3.0 และคาดว่าในปี 2556 การส่งออกอาจจะขยายตัวได้ร้อยละ 2.5 – 3.0 เป็นอย่างสูง การที่ภาคส่งออกชะลอตัวลง ส่งผลต่อการขยายตัวของภาคนำเข้า ซึ่งขยายตัวในเชิงดอลลาร์สหรัฐได้เพียงร้อยละ 3.1 จากที่คาดว่าจะขยายตัวได้ร้อยละ

¹ ที่มา : กระทรวงพาณิชย์

² ที่มา : World Bank

7-7.5 (ขยายตัวเชิงเงินบาทติดลบร้อยละ 0.9) และยังส่งผลเป็นนัยต่อตัวเลขการบริโภคภาคเอกชน ซึ่งขยายตัวได้ร้อยละ 2.5 จากเดิมคาดว่าจะขยายตัวได้ร้อยละ 6.7 จากปัจจัยการชะลอตัวของภาคส่งออก ทำให้การขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในปี 2556 มีการชะลอตัวต่ำกว่าเป้าหมายค่อนข้างมาก ซึ่ง สศช. ได้มีการปรับเป้าหมายการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ปี 2556 จะขยายตัวได้ร้อยละ 3.8-4.3 เป็นการปรับลดลงจากเดิม ซึ่งคาดว่าเศรษฐกิจไทยในปีนี้จะขยายตัวได้ ร้อยละ 4.5 – 5.5 ดังนั้น การขยายตัวหรือการหดตัวของภาคส่งออกจึงมีผลเป็นนัยสำคัญต่อเศรษฐกิจและการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

3.2 ปัจจัยซึ่งมีผลต่อขีดความสามารถของการแข่งขันในการส่งออกของไทย

การส่งออกของไทยหากจะมีการคาดการณ์ตัวเลขการขยายตัวหรือชะลอตัว จำเป็นที่จะต้องเข้าใจปัจจัยซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจซื้อของประเทศไทยผู้นำเข้า ซึ่งแต่ละปัจจัยจะมีบทบาทและความสำคัญที่แตกต่างกันในแต่ละช่วงเวลา ซึ่งในบางช่วงเวลา ปัจจัยหนึ่งอาจมีความสำคัญเป็นอันดับต้น แต่เมื่อเวลาเปลี่ยนแปลงไป อาจมีปัจจัยอื่นกลับมาเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการส่งออก

ปัจจัยสำคัญซึ่งมีผลต่อการส่งออกของไทยประกอบด้วย

3.2.1 ต้นทุนที่แข่งขันได้ (Post Competitiveness) เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอันดับต้นๆ ของการตัดสินใจซื้อสินค้า เนื่องจากสินค้าส่งออกเป็นสินค้าที่มีการแข่งขันในระดับสูง โดยเฉพาะสินค้าที่ใช้แรงงานเข้มข้นและไม่ต้องใช้กระบวนการผลิตที่ซับซ้อน อีกทั้งสินค้าไทยส่วนใหญ่เป็นการรับจ้างผลิตภายใต้แบรนด์ของผู้ซื้อ (OEM) ซึ่งผู้นำเข้าสามารถเลือกซื้อสินค้าจากแหล่งที่มีราคาต่ำสุด ดังนั้น ปัจจัยการผลิตในประเทศจะต้องมีต้นทุนที่แข่งขันได้กับประเทศคู่แข่ง เช่น ต้นทุนค่าแรง วัตถุดิบ ต้นทุนด้านโลจิสติกส์ ต้นทุนค่าธรรมเนียมของรัฐ เช่น ค่า CESS ส่งออกยางและผลิตภัณฑ์ยางพารา ต้นทุนด้านพลังงาน-กระแสไฟฟ้า โดยเฉพาะต้นทุนจากนโยบายบิดเบือนราคา และการแทรกแซงราคาสินค้า เช่น การประกันราคา หรือ จำนำสินค้าเกษตรในรูปแบบต่างๆ รวมทั้งค่าธรรมเนียมส่งออกในรูปแบบต่างๆ (เช่น ค่า CESS ของการส่งออกยาง) นอกจากนี้ ต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับค่าใช้จ่ายนอกระบบ และค่าใช้จ่ายแฝง ล้วนมีส่วนสำคัญต่อความสามารถในการแข่งขันเชิงราคา

3.2.2 เศรษฐกิจคู่ค้าและเศรษฐกิจโลก (Business Partner Economic) การขยายตัวทางเศรษฐกิจ หรือการชะลอตัวทางเศรษฐกิจของประเทศคู่ค้า รวมทั้งเศรษฐกิจโลกมีผลเป็นนัยต่ออำนาจซื้อ และความสัมพันธ์สอดคล้องกับการขยายตัว หรือชะลอตัวของการส่งออก เช่น กรณีเศรษฐกิจถดถอยของประเทศสหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และญี่ปุ่น ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโลกชะลอตัวลง ส่งผลให้ประเทศในอาเซียน จีน และฮ่องกง ได้รับผลกระทบ เศรษฐกิจมีการชะลอตัว ซึ่งประเทศดังกล่าวเป็นคู่ค้าหลักส่งออกของไทย เมื่อรวมกับประเทศสหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และญี่ปุ่น มีสัดส่วนถึงร้อยละ 73.0 จึงทำให้การส่งออกในปี 2556 ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง

3.2.3 อัตราแลกเปลี่ยน (Exchange Rate) หมายถึงอัตราการแลกเปลี่ยนเงินสกุลบาทไทย เมื่อเทียบกับเงินสกุลตราต่างประเทศ โดยเฉพาะเงินดอลลาร์สหรัฐฯ ซึ่งกว่าร้อยละ 70 เป็นสกุลเงินที่ใช้ในการส่งออกและนำเข้า ดังนั้น อัตราแลกเปลี่ยนที่อ่อนค่าหรือแข็งค่าจึงมีผลต่อทั้งก่อนส่งออกและหลังส่งออก

กล่าวคือ ก่อนการส่งออกจะต้องมีการคำนวณต้นทุนที่เป็นเงินบาท หากเป็นช่วงที่เงินบาทแข็งค่า เมื่อส่งออกและได้เงินตราต่างประเทศ เมื่อมาแลกเปลี่ยนเป็นเงินบาท ก็จะได้เงินน้อยลงตามสัดส่วนของการแข็งค่าของเงิน กรณีอัตราแลกเปลี่ยนเงินบาทมีการผันผวน จะเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการคำนวณต้นทุนในการส่งออก

3.2.4 อุปสงค์และความต้องการ (Demand) เกี่ยวข้องกับความต้องการสินค้าทั้งที่เป็นสินค้าที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ เช่น อาหาร สินค้าอุปโภคบริโภค และหรือสินค้าที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มคุณภาพชีวิตและความสะดวกสบาย ซึ่งอุปสงค์การนำเข้าของประเทศคู่ค้าจะมีความแตกต่างกันในแต่ละช่วงเวลา และยังเกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบสินค้า นวัตกรรม การผลิต บรรจุภัณฑ์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมการตลาด รวมถึงโอกาสการเข้าถึงช่องทางการตลาดในรูปแบบต่างๆ ซึ่งในบางส่วนจำเป็นต้องอาศัยหน่วยงานของรัฐในการสนับสนุนการส่งออก เช่น กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ เป็นต้น

3.2.5 นโยบายการนำเข้าและการกีดกันทางการค้า

1) นโยบายซึ่งเกี่ยวข้องกับภาษีและค่าธรรมเนียมนำเข้า (Import Duties) เช่น นโยบายของประเทศคู่ค้าทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคีจะมีผลโดยตรงต่อการนำเข้าและการส่งออกของไทยไปยังประเทศนั้นหรือกลุ่มประเทศเหล่านั้น เกี่ยวข้องกับการทำข้อตกลง FTA ซึ่งส่งผลต่ออัตราภาษีศุลกากร เช่น ข้อตกลง FTA ASEAN-PLUS และยิ่งรวมไปถึงการได้รับสิทธิพิเศษลดหย่อนภาษี (GSP)

2) มาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี (NTB : Non Tariff Barrier) เช่น มาตรการเพิ่มค่าธรรมเนียมการป้องกันการทุ่มตลาด (AD: Anti-Dumping) มาตรการตอบโต้การอุดหนุนราคาสินค้า (CVD : Countervailing Duty) เช่น กรณีกัญไทยถูกสหรัฐอเมริกาเรียกเก็บค่าธรรมเนียมอุดหนุนราคาสินค้ากัญชงแห้ง นอกจากนี้ มาตรการที่เกี่ยวข้องกับ NTB ยังเกี่ยวข้องกับนโยบายการห้ามค้าขายกับประเทศที่ถูกคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ (Sanction) และ มาตรการที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการก่อการร้ายข้ามชาติในรูปแบบต่างๆ เช่น C-TPAT, FATF ฯลฯ

3) กฎเกณฑ์ด้านสิ่งแวดล้อมของประเทศผู้นำเข้า (Environment Effect) ประเด็นเกี่ยวกับด้านสิ่งแวดล้อม ปัจจุบันประเทศที่พัฒนาแล้วได้ใช้เป็นกฎเกณฑ์พิจารณาด้านการนำเข้า เช่น มาตรการป้องกันโลกร้อน (Global Warming) ส่งผลต่อการส่งออกไม้ยาง และเฟอร์นิเจอร์ไปยังยุโรป เพราะต้องพิสูจน์ที่มาของไม้ว่าไม่ใช่ไม้ยางจากธรรมชาติ นอกจากนี้ มาตรการสินค้าและบรรจุภัณฑ์ ซึ่งสามารถนำไปผลิตซ้ำ (Recycle / Reuse) มาตรการเกี่ยวกับการอนุรักษ์สัตว์น้ำบางชนิด เช่น เต่าทะเล ปลาโลมา ส่งผลต่อการส่งออกสินค้าประเภทปลาหูฉลามบรรจุกระป๋อง ซึ่งต้องมีการพิสูจน์ถึงแหล่งการจับปลา

4) ด้านสิทธิมนุษยชน (Human Right) ได้ถูกนำขึ้นมาเป็นประเด็นในการพิจารณาเกี่ยวกับการนำเข้าทั้งที่เป็นเชิงข้อเท็จจริง และ NTB เช่น การใช้แรงงานเด็กและสตรีมีครรภ์ ด้านคุณภาพชีวิตและค่าจ้างที่เท่าเทียมกันของแรงงานต่างด้าว ซึ่งที่ผ่านมา สินค้าสัปปะรดกระป๋อง กุ้งแปรรูป และอื่นๆ ได้รับผลกระทบ

5) นโยบายด้านสุขอนามัย เช่น มาตรการเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าอาหารและยา (FDA) มาตรการป้องกันโรคระบาดสัตว์ เช่น ไข้หวัดนก มาตรการป้องกันด้านการปนเปื้อน ฯลฯ

6) มาตรการอื่นๆ ซึ่งมีผลต่อการนำเข้า เช่น ด้านศาสนา (ฮาลาล)

3.2.6 ความน่าเชื่อถือในสินค้า เป็นปัจจัยที่มีส่วนสำคัญต่อการส่งออก ซึ่งเกี่ยวข้องกับคุณภาพ มาตรการด้านความปลอดภัยทั้งเพื่อประโยชน์ใช้สอยและการบริโภค ด้านสุขอนามัย ด้านมาตรฐานการผลิต รวมทั้งเกี่ยวข้องกับความน่าเชื่อถือในด้านการส่งมอบแบบตรงเวลา ส่งมอบสินค้าถูกต้องตามเงื่อนไขทั้งจำนวน และปริมาณ ปัจจัยด้านความน่าเชื่อถือในสินค้าเป็นปัจจัยสำคัญต่อการที่ลูกค้ามีการสั่งซื้อสินค้าอย่างต่อเนื่อง และมีผลต่อการขยายตัวของการส่งออก

3.2.7 ปัจจัยเอื้อต่อการส่งออก เกี่ยวข้องกับปัจจัยแวดล้อมทั้งในส่วนที่เป็น (1) **ปัจจัยภายใน** เช่น ปัญหาการขาดแคลนแรงงาน ด้านสภาพคล่องทางธุรกิจ ด้านเสถียรภาพทางการเมืองและความวุ่นวายทางการเมือง ด้านการอำนวยความสะดวกทางการค้า ระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อบังคับ ผังเมือง การตอบใบอนุญาต โรงงาน และอื่นๆ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการส่งออก (2) **ปัจจัยภายนอก** ซึ่งมีผลกระทบกับภาคส่งออก เช่น การเคลื่อนย้ายเงินทุนเข้า-ออกอย่างผิดปกติ ส่งผลต่อความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน รวมถึงการทำข้อตกลงการค้าเสรี หรือ FTA กับประเทศต่างๆ เช่น ASEAN+6 ซึ่งทำให้สินค้าสามารถส่งออกโดยไม่ต้องเสียภาษีขาเข้า

3.3 ภาคส่งออกไทยพึ่งพิงเศรษฐกิจโลก

3.3.1 เศรษฐกิจโลกชะลอตัวส่งผลกระทบต่อภาคส่งออกไทย

ดังที่ได้กล่าวไว้ในเบื้องต้น ว่าเศรษฐกิจและการขยายตัวทางเศรษฐกิจของไทย พึ่งพิงกับภาคการส่งออก ซึ่งเกี่ยวข้องกับสภาวะการณ์ของเศรษฐกิจโลก ซึ่ง IMF ได้ประมาณการว่า เศรษฐกิจโลกปี 2556 จะเติบโตได้ในอัตราร้อยละ 3.1 จากเดิมที่คาดว่าเศรษฐกิจโลกจะโตได้ร้อยละ 3.3 ดังนั้น ปัจจัยเสี่ยงของเศรษฐกิจไทย จึงขึ้นอยู่กับ การเติบโตหรือการชะลอตัวของเศรษฐกิจประเทศคู่ค้า โดยเฉพาะประเทศคู่ค้าหลักสำคัญของไทย ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา มีสัดส่วนการส่งออกร้อยละ 9.94 สหภาพยุโรป สัดส่วนส่งออก ร้อยละ 9.73 ประเทศญี่ปุ่นร้อยละ 9.82 ประเทศจีน ร้อยละ 11.41 ฮองกง ร้อยละ 5.68 และอาเซียน ร้อยละ 26.21 ซึ่งประเทศข้างต้นรวมกันแล้วมีสัดส่วนของการส่งออกถึงร้อยละ 72.77 (ปี 2555)

อย่างไรก็ตาม เศรษฐกิจของประเทศต่างๆ โดยเฉพาะประเทศคู่ค้าหลักของไทย มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันและมีผลต่อเศรษฐกิจโลก เช่น การฟื้นตัวของเศรษฐกิจสหรัฐอเมริกา จะมีผลเป็นนัยต่อการฟื้นตัวของสหภาพยุโรป ประเทศจีน ญี่ปุ่น และอาเซียน ซึ่งเศรษฐกิจสหรัฐฯ เริ่มเห็นสัญญาณดีขึ้น ทั้งในด้านการบริโภคภายในประเทศ การปรับโครงสร้างหนี้ รวมทั้งการว่างงานที่ลดลง แต่การฟื้นตัวที่ชัดเจนยังคงไม่เห็นจนถึงไตรมาส 1 ของปี 2557 ขณะที่ประเทศในสหภาพยุโรปซึ่งประเทศมีปัญหาหนี้สาธารณะสูง มีแนวโน้มปรับโครงสร้างหนี้ได้ดีขึ้น หากเศรษฐกิจโลกในไตรมาส 4 ปี 2556 มีการปรับตัวไปในทางที่ดีขึ้น จะส่งผลต่อการฟื้นตัวของประเทศต่างๆ ในโลก รวมทั้งประเทศไทย โดยภาพรวมเศรษฐกิจโลกในช่วงไตรมาส 4 ของปี 2556 ต่อเนื่องไปจนถึงครึ่งปีแรกของปี 2557 น่าจะมีทิศทางทรงตัวและการปรับตัวที่ดีขึ้น แต่ยังคงมีความเสี่ยงและเปราะบางจากการผันผวนของกระแสเงินไหลเข้า-ไหลออก ซึ่งจะส่งผลต่ออัตราแลกเปลี่ยน รวมทั้งปัญหาการเมืองในกลุ่มประเทศตะวันออกกลาง ซึ่งจะมีผลกระทบต่อระดับราคาน้ำมัน

3.3.2 ลักษณะการซื้อสินค้าของประเทศผู้นำเข้าในสภาวะเศรษฐกิจโลกชะลอตัว

1) การเปลี่ยนพฤติกรรมการนำเข้า จากข้อมูลที่ได้รับจากผู้ส่งออกแจ้งว่า การบริโภคที่หดตัวในประเทศคู่ค้า ส่งผลให้ผู้นำเข้าจะมีการนำเข้าสินค้าในปริมาณน้อยลง และมีการต่อรองราคาสินค้าค่อนข้างมาก ปริมาณการซื้อต่อไปสั่งซื้อจะน้อยลง เมื่อสั่งแล้วก็ต้องการให้นำเข้าตามเวลาที่กำหนด

2) ผู้นำเข้าส่วนใหญ่จะไม่มี การเก็บสต็อก เพราะเกี่ยวข้องกับสภาพคล่องและราคาของตลาด โดยเฉพาะราคาสินค้าเกษตร และเกษตรแปรรูป ที่ราคามีแนวโน้มจะลดลง

3) อัตราแลกเปลี่ยนไม่สามารถใช้เป็นข้ออ้างในการปรับราคา เนื่องจากที่ผ่านมา อัตราแลกเปลี่ยนในแต่ละประเทศส่งออกมีการอ่อนค่าและแข็งค่าที่แตกต่างกัน ไม่สามารถใช้เป็นข้ออ้างในการปรับราคาสินค้า

4) ช่วงฤดูกาลส่งออกสำหรับการนำเข้าในปีที่กำลังจะหมด (High Season) การนำเข้าสินค้าสำหรับยุโรปและสหรัฐอเมริกา และประเทศที่มีอากาศหนาว ในช่วงเวลาของปี 2556 คำสั่งซื้อส่วนใหญ่มาเกือบหมดแล้ว เพราะเป็นช่วงระหว่างการผลิตและส่งออกสินค้าเพื่อให้ลงเรือส่งสินค้าถึงปลายทางได้ในกลางเดือนพฤศจิกายน (เพื่อให้ทันกับช่วงเทศกาลคริสต์มาส) ส่วนคำสั่งซื้อใหม่ในปีหน้า จะเริ่มทยอยเข้ามาในเดือนตุลาคม สำหรับปีนี้การดันตัวเลขส่งออกส่วนใหญ่คงทำได้ลำบาก เพราะลูกค้าจะยังไม่เร่งสั่งซื้อสินค้าสำหรับปีหน้า เพราะอยู่ในช่วงที่ดูตลาดภายในและดูแนวโน้มราคาสินค้า

3.3.3 ประเมินการขยายตัวส่งออกและการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศไทยปี 2556

จากการวิเคราะห์สภาวะเศรษฐกิจประเทศคู่ค้าที่ชะลอตัวลง รวมถึงปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อตัวเลขการส่งออกของไทย ซึ่งสะท้อนจากตัวเลขการส่งออกของไทยในช่วงเดือนมกราคม-สิงหาคม ปี 2556 ที่ชะลอตัวลง เหลือร้อยละ 1.03 โดยภาคอุตสาหกรรมส่งออกขยายตัวเชิงดอลลาร์สหรัฐฯ ร้อยละ 3.44 แต่เชิงเงินบาท ติดลบร้อยละ 0.68 ขณะที่สินค้าอุตสาหกรรมเกษตรเพื่อการส่งออกเชิงดอลลาร์ ติดลบร้อยละ 5.64 และในเชิงเงินบาท ติดลบร้อยละ 9.51 สินค้าเกษตรรวมปศุสัตว์และประมง การส่งออกรวมกันติดลบเชิงดอลลาร์ ร้อยละ 6.31 และในเชิงเงินบาท ติดลบร้อยละ 9.97

ภาคส่งออกไทยในช่วงไตรมาส 1 จนถึงไตรมาส 3 ของปี 2556 ขยายตัวได้ต่ำกว่าเป้าหมายค่อนข้างสูง ซึ่งเป้าหมายของกระทรวงพาณิชย์ในช่วงต้นปี ประเมินการส่งออกน่าจะขยายตัวได้ร้อยละ 7.0-7.5 ทำให้หลายหน่วยงานได้มีการปรับเป้าหมายการส่งออกของปี 2556 เช่น สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ประเมินการส่งออกปี 2556 ว่าจะขยายตัวได้ร้อยละ 5.0 ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ประเมินการส่งออกจะขยายตัวได้ร้อยละ 4.0 สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (สศค.) ประเมินการส่งออกจะขยายตัวร้อยละ 1.8 ธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย (ADB) ประเมินการส่งออกจะขยายตัวร้อยละ 2.0 ศูนย์วิจัยกสิกรไทย ประเมินการส่งออกจะขยายตัวร้อยละ 1.5 และคณะทำงานเศรษฐกิจมหภาค การเงิน การคลัง สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สป.) ประเมินการส่งออกจะขยายตัวได้ประมาณร้อยละ 2.65 (หรือขยายตัวอยู่ในช่วงร้อยละ 2.4-2.9) อย่างไรก็ตาม ประเมินการส่งออกของไทยในช่วงที่เหลือของปี 2556 จนถึงปี 2557 จำเป็นจะต้องมีการวิเคราะห์ถึงสภาวะทางเศรษฐกิจคู่ค้าหลักของประเทศไทย ซึ่งมีผลต่ออำนาจซื้อ ซึ่งมีผลโดยตรงต่อการส่งออกของไทย

3.4 การวิเคราะห์สภาวะเศรษฐกิจของประเทศคู่ค้าสำคัญของไทย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.4.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา

1) ภาพรวมเศรษฐกิจ

ประเทศสหรัฐอเมริกา ตัวเลขส่งออกปี 2555 มูลค่า 22,785.90 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ มีสัดส่วนอยู่ในภาคการส่งออกร้อยละ 9.94 การส่งออกในช่วงเดือน ม.ค. – ส.ค. 2556 ถดถอยติดลบร้อยละ 0.02 (เดือนมิถุนายนติดลบร้อยละ 9.38 เดือนกรกฎาคมติดลบร้อยละ 0.64) แต่เดือนสิงหาคมขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.62 **เฉลี่ย 8 เดือนแรกของปี 2556 การส่งออกของไทยไปสหรัฐอเมริกาขยายตัวติดลบร้อยละ 0.02** สัญญาณการฟื้นตัวของประเทศสหรัฐอเมริกา เริ่มเห็นการเปลี่ยนแปลงในทางบวกที่ชัดเจน โดยอัตราการว่างงานของสหรัฐฯ ในเดือนสิงหาคม ตัวเลขการว่างงานเป็นอัตราร้อยละ 7.3 อยู่ในอัตราต่ำสุดนับตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ปี 2007 เทียบจากช่วงเดียวกันในปี 2555 ที่การว่างงานอยู่ที่ร้อยละ 8.1 ทั้งนี้ สัญญาณการฟื้นตัวของเศรษฐกิจสหรัฐอเมริกาเริ่มมีแนวโน้มในทางที่ดี สะท้อนจากตัวเลขค่าปัสกิงของสหรัฐฯ ในช่วงครึ่งปีแรก สามารถขยายตัวได้ดี โดยดัชนีราคาบ้านของ S&P เพิ่มขึ้นกว่าร้อยละ 10 ขณะเดียวกัน ภาคการผลิตอุตสาหกรรมของสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีสัดส่วนอยู่ใน GDP ร้อยละ 10 ก็เริ่มมีสัญญาณในทางบวก เห็นได้จากดัชนีด้านจัดซื้ออุตสาหกรรม (PMI) เดือนกรกฎาคม ขยายตัวได้ร้อยละ 4.5 และเดือนสิงหาคม ดัชนีภาคบริการเพิ่มขึ้นจากเดือนกรกฎาคม ร้อยละ 4.64 ซึ่งภาคบริการของสหรัฐอเมริกามีสัดส่วนอยู่ในจีดีพีถึงร้อยละ 85

2) ทิศทางเศรษฐกิจสหรัฐอเมริกา

การฟื้นตัวของเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาถึงแม้จะเริ่มเห็นสัญญาณทางบวกแต่ยังมีความเสี่ยง เห็นได้จากการใช้จ่ายภาครัฐที่ยังขยายตัวได้ไม่เต็มที่ร้อยละ 2.6 ต่ำกว่าที่ประมาณการ รวมทั้งการว่างงานยังมีอัตราที่สูง แสดงให้เห็นว่าเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกายังคงไม่ฟื้นตัวได้เร็วอย่างที่เดิมคาดหมายไว้ เห็นได้จากการที่ธนาคารกลางสหรัฐฯ หรือ เฟด ในการประชุมเมื่อเดือนกันยายน 2556 ยังคงไม่ลดขนาดของมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจเชิงปริมาณ หรือ คิวอี (QE-3)³ ขณะเดียวกัน ธนาคารกลางสหรัฐฯ⁴ หรือ เฟด (FED) ยังยืนยันการใช้อัตราดอกเบี้ยนโยบายในอัตราต่ำไว้ที่ร้อยละ 0-0.25 จนกว่าอัตราการว่างงานจะกลับไปอยู่ในระดับร้อยละ 6.5 ซึ่งคาดว่าเศรษฐกิจของสหรัฐฯ จะฟื้นตัวได้เต็มที่ที่จะเป็นปี 2558 **ประมาณการว่าการขยายตัวทางเศรษฐกิจของสหรัฐฯ ในปี 2556 จะขยายตัวได้ร้อยละ 2.0-2.3** (แต่ IMF คาดว่าอาจขยายตัวได้ไม่เกินร้อยละ 2.0) เป็นการปรับลดจากเดิมที่คาดว่าจะขยายตัวได้ ร้อยละ 2.3-2.6 และปี 2557 จะขยายตัวได้ร้อยละ 2.8 ทั้งนี้ แนวโน้มการฟื้นตัวของสหรัฐอเมริกาน่าจะชัดเจนขึ้นในไตรมาสแรกของปี 2557 ซึ่งการฟื้นตัว

3

มาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจเชิงปริมาณทางการเงิน รอบที่ 3 (Quantitative Easing-3 : QE-3) ในที่นี้เป็นการเรียกทับศัพท์แบบย่อว่า คิวอี-3 ซึ่งเป็นนโยบายด้านการเงินของประเทศสหรัฐอเมริกา ที่ดำเนินการโดยธนาคารกลางในการกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศ โดยการเข้าไปซื้อสินทรัพย์ทางการเงิน เช่น พันธบัตรรัฐบาล ตราสารหนี้ ฯลฯ จากธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงินของเอกชนทั้งในและนอกประเทศ

(ที่มา : www.asiaecovision.wordpress.com)

4

ธนาคารกลางสหรัฐอเมริกา (Federal Reserve Board : FED) หรือเรียกทับศัพท์แบบย่อว่า เฟด เป็นระบบการธนาคารกลางของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นองค์กรกึ่งสาธารณะ (นิติบุคคลของรัฐบาลกับองค์ประกอบจากเอกชน) ทำหน้าที่เป็นธนาคารกลางของประเทศไทย รักษาเสถียรภาพของระบบการเงินและความเสี่ยงในระบบตลาดเงิน ฯลฯ (ที่มา : www.federalreserve.org)

ของภาคอสังหาริมทรัพย์ จะเป็นปัจจัยสำคัญต่อการฟื้นตัวของเศรษฐกิจ รวมทั้งปัจจัยแวดล้อมอื่นๆ เช่น สถานการณ์ในประเทศตะวันออกกลางโดยเฉพาะประเทศซีเรีย ซึ่งจะมีผลต่อการฟื้นตัวของเศรษฐกิจของประเทศสหรัฐอเมริกา

อย่างไรก็ตาม ปัญหาวิกฤติงบประมาณปี 2013/2014 ในช่วงปลายเดือนกันยายน 2556 ต่อเนื่องมาจนถึงเดือนตุลาคม ซึ่งเกิดจากงบประมาณขาดดุลจำนวนมาก ส่งผลให้เพดานหนี้สาธารณะสูงเกิน 16.77 ล้าน ดอลลาร์สหรัฐฯ ส่งผลต่อความขัดแย้งของรัฐบาลสหรัฐฯ จนอาจนำไปสู่ปัญหาการผิมนัดชำระดอกเบี้ย พันธบัตรและการจ่ายเงินตอบแทนให้กับข้าราชการของรัฐ ส่งผลต่อความเชื่อมั่นและการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจของสหรัฐฯ ว่าไม่อาจฟื้นตัวได้เร็วอย่างที่คาดหมายไว้

3) ปัจจัยซึ่งส่งผลต่อการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกา ประกอบด้วย

(1) เฟดไม่ปรับลดขนาดมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจ (QE-3) ช่วงกลางเดือนตุลาคม 2556 ประธานาธิบดีบารัค โอบามา ได้แต่งตั้งประธานธนาคารกลางสหรัฐฯ (เฟด) คนใหม่ ดำรงตำแหน่งต่อจากนาย เบน เบอร์นันเก้ ซึ่งหมดวาระลง โดยได้แต่งตั้งนางเจเน็ต เยลเลน ขึ้นเป็นประธานเฟดคนใหม่ ซึ่งนางเยลเลน เคยดำรงตำแหน่งรองประธานเฟด และเป็นผู้ดำเนินการจัดทำมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจ (QE) มาอย่างต่อเนื่อง

ทั้งนี้ คาดการณ์ว่านโยบายของเฟดจะยังคงมาตรการ QE โดยไม่มีการปรับลดขนาด ซึ่งจะยังคงอัดฉีดเม็ดเงิน 85,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อเดือนในการรับซื้อพันธบัตรรัฐบาลสหรัฐฯ 4.5 หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อเดือน และการรับซื้อหลักทรัพย์ซึ่งมีสัญญาจ้างอีกเดือนละ 4.0 หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจต่อไปจนกว่าอัตราการว่างงานจะลดเหลือร้อยละ 6.5 และคงดอกเบี้ยอัตราต่ำร้อยละ 0-0.25 ต่อไป

(2) การแก้ไขปัญหาหนี้สาธารณะของสหรัฐอเมริกาและปัญหาความขัดแย้งด้านงบประมาณของรัฐบาลสหรัฐฯ ประเด็นที่รัฐบาลสหรัฐฯ เสนอร่างกฎหมายประกันสุขภาพ (Obamacare Bill) ในช่วงปลายเดือนกันยายน 2556 ซึ่งจะทำให้งบประมาณของสหรัฐฯ ปี 2013/2014 ขาดดุลจำนวนมาก และทำให้หนี้สาธารณะสูงเกินเพดาน 16.7 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ซึ่งต้องผ่านความเห็นชอบของสภาองเกรส จนนำไปสู่การขัดแย้งกับฝ่ายค้าน (Republican Party) ถึงแม้ในที่สุดอาจจะหาทางออกร่วมกันได้ แต่ก็ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นต่อการจ้างงานในสหรัฐฯ (US Government Shutdown) เพราะก่อนหน้านี้เป็นประเด็นถึงขนาดอาจต้องมีการพักงานลูกจ้างรัฐบาล รวมไปถึงความเชื่อมั่นต่อความสามารถในการชำระดอกเบี้ยและหนี้พันธบัตร โดยเฉพาะผลกระทบต่อความเชื่อมั่นต่อการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจของสหรัฐฯ

(3) การใช้อัตราดอกเบี้ยต่ำในการกระตุ้นเศรษฐกิจ ที่ผ่านมา FED ได้ใช้อัตราดอกเบี้ยระยะสั้นร้อยละ 0 – 0.25 ซึ่งเป็นอัตราที่ต่ำมากเพื่อต้องการกระตุ้นเศรษฐกิจให้ฟื้นตัว โดยธนาคารกลางสหรัฐฯ หรือ เฟด ยืนยันที่จะใช้อัตราดอกเบี้ยต่ำต่อไปจนกว่าการว่างงานจะอยู่ที่อัตราร้อยละ 6.5 ซึ่งอาจต้องใช้เวลา

อย่างน้อย 1-1 ปีครึ่ง ดังนั้น แนวโน้มเงินทุนไหลออกนอกประเทศยังอาจมีต่อไป ซึ่งส่งผลกระทบต่อความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนของเงินสกุลหลักของโลก รวมทั้งเงินบาทไทย

(4) การขยายตัวของการบริโภคและการว่างงานลดลง เป็นตัววัดความสามารถในการจับจ่ายใช้สอย เพราะการบริโภคภายในของสหรัฐฯ มีสัดส่วนอยู่ในจีดีพีที่สูง ทั้งนี้ ยอดค้าปลีกในช่วงครึ่งปีแรกขยายตัวได้ดี สอดคล้องกับความเชื่อมั่นของผู้บริโภคที่สูงขึ้นต่อเนื่อง และสอดคล้องกับดัชนีด้านจัดซื้ออุตสาหกรรมหรือ PMI เดือนกรกฎาคม ซึ่งขยายตัวได้ร้อยละ 4.5 แต่ค่าใช้จ่ายครัวเรือนเดือนสิงหาคม ยังขยายตัวไม่มากนัก ทั้งนี้ การขยายตัวการบริโภคภายใน มีความสัมพันธ์กับตัวเลขอัตราการว่างงานในรอบ 12 เดือน ลดได้เพียงร้อยละ 0.8 โดยการว่างงานของสหรัฐฯ ในเดือนสิงหาคมยังอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 7.3)

(5) ยอดการซื้อบ้านและอสังหาริมทรัพย์ ยังสามารถขยายตัวได้ดีหรือไม่ เพราะช่วงที่ผ่านมา ถือว่า Supply มีมากกว่า Demand จนนำไปสู่การเก็งกำไร (Overbought) แต่การที่เฟดยังคงมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจเชิงปริมาณด้วยการรับซื้อหลักทรัพย์ซึ่งมีสัญญาจำนองเดือนละ 4.0 หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐฯ จะเป็นแรงกระตุ้นที่สำคัญของภาคอสังหาริมทรัพย์

(6) ตัวเลขการขยายตัวทางเศรษฐกิจ เป็นดัชนีชี้ให้เห็นถึงการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ในช่วงไตรมาสที่ 1 ขยายตัวได้ร้อยละ 1.2 ขณะที่ไตรมาส 2 ขยายตัวได้ถึงร้อยละ 2.5 สอดคล้องกับดัชนีการผลิต (MPI) เดือนกันยายน เทียบกับเดือนสิงหาคมขยายตัวได้ร้อยละ 0.89 โดยคาดว่าทั้งปี เศรษฐกิจสหรัฐฯ จะขยายตัวเป็นบวกได้ที่ร้อยละ 2.0-2.3 เป็นการปรับเป้าลดลงจากเดิมซึ่งคาดว่าจะขยายตัวได้ร้อยละ 2.3-2.6 แต่ตัวเลขจริงของการขยายตัวทางเศรษฐกิจอาจต่ำกว่าร้อยละ 2.0

4) แนวโน้มการส่งออกสินค้าไปตลาดสหรัฐอเมริกา

เศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรปมีความเกี่ยวข้องกัน โดยยุโรปเป็นตลาดส่งออกที่สำคัญของสหรัฐฯ แนวโน้มการฟื้นตัวของการบริโภคภายใน รวมทั้งการว่างงานของสหรัฐฯ โดยเฉพาะการฟื้นตัวของสถาบันการเงินของสหรัฐฯ จะทำให้อนุพันธ์ทางการเงินซึ่งเชื่อมโยงกับยุโรปมีความน่าเชื่อถือ ส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพสถาบันการเงินของยุโรป และจะทำให้เริ่มมีการปล่อยสินเชื่อให้กับผู้นำเข้า ซึ่งจะส่งผลดีต่อการส่งออก ซึ่งแนวโน้มการนำเข้าของยุโรปในเดือนกรกฎาคม เป็นบวกและการนำเข้าของสหรัฐฯ ในเดือนกรกฎาคมติดลบน้อยลง ถือเป็นสัญญาณที่ดีต่อภาคการส่งออกไทย

ดังนั้น แนวโน้มการขยายตัวของการส่งออกไทยจึงขึ้นอยู่กับปัจจัยการฟื้นตัวของเศรษฐกิจสหรัฐอเมริกาและเศรษฐกิจยุโรป เนื่องจากเศรษฐกิจมีความต่อเนื่องสัมพันธ์กัน การขยายตัวของการส่งออกของประเทศไทยไปตลาดสหรัฐฯ ในช่วงปลายปี 2556 จนถึงไตรมาสที่ 1 ของปี 2557 อาจจะยังเปลี่ยนแปลงไม่มากนัก การส่งออกที่จะกลับมาเป็นบวกได้อย่างเต็มที่ขึ้นอยู่กับภาระหรือยกเลิกมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจ (QE-3) ของสหรัฐอเมริกา และการแก้ปัญหาสถาบันการเงิน รวมทั้งปัญหาการว่างงาน โดยเฉพาะการร่วมมือระหว่างเฟดกับรัฐบาล และการร่วมมือในการแก้ปัญหาด้านงบประมาณ และการงบประมาณขาดดุล ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือของรัฐบาลสหรัฐอเมริกา

สินค้าซึ่งมีศักยภาพในตลาดสหรัฐอเมริกา เช่น

(1) สินค้าส่งออกซึ่งสหรัฐฯ เป็นคู่ค้าอันดับ 1 เช่น สินค้าอิเล็กทรอนิกส์ สัดส่วนร้อยละ 17.74 (ปี 2556 เพิ่ม ขึ้นเป็นร้อยละ 20.82) สิ่งทอ สัดส่วนร้อยละ 16.73 เครื่องนุ่งห่ม ร้อยละ 34.48 กุ้งแช่แข็ง สัดส่วนร้อยละ 34.06 ทุ่นำกระป๋อง สัดส่วนร้อยละ 21.45 ผลไม้กระป๋องและแปรรูป สัดส่วนร้อยละ 33.34

(2) สินค้าส่งออกซึ่งสหรัฐฯ เป็นคู่ค้าอันดับ 2 เช่น ข้าว สัดส่วนร้อยละ 8.76 (ในปี 2556 เพิ่ม เป็นร้อยละ 10.24) อาหารทะเลแปรรูป สัดส่วนร้อยละ 32.28 ผลิตภัณฑ์เซรามิก สัดส่วนร้อยละ 10.60 อัญมณีและเครื่องประดับ สัดส่วนร้อยละ 9.71

ตารางที่ 1 แสดงสินค้าส่งออกไทยไปยังประเทศสหรัฐอเมริกา 10 อันดับแรก (พ.ศ.2554-2556)

ลำดับ	สินค้า	มูลค่า (Million USD)				อัตราการขยายตัว (%)			
		ปี 2553	ปี 2554	ปี 2555	ปี 2556 (ม.ค.-ส.ค.)	ปี 2553	ปี 2554	ปี 2555	ปี 2556 (ม.ค.-ส.ค.)
1	เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ	3,302.8	2,857.9	3,955.1	2,870.6	12.11	-13.47	38.39	8.35
2	ผลิตภัณฑ์ยาง	1,258.4	1,776.4	1,602.7	1,042.6	45.27	41.17	-9.78	-8.30
3	อัญมณีและเครื่องประดับ	1,095.6	1,341.3	1,276.7	870.5	30.31	22.42	-4.82	7.81
4	อาหารทะเลกระป๋อง และแปรรูป	1,398.3	1,650.2	1,372.5	738.3	11.71	18.01	-16.82	-12.63
5	เครื่องนุ่งห่ม	1,262.5	1,142.5	1,016.9	695.3	7.26	-9.50	-10.99	1.55
6	เครื่องรับวิทยุโทรทัศน์ และส่วนประกอบ	801.3	929.9	1,153.5	612.5	18.88	16.05	24.05	-15.81
7	เครื่องโทรสาร โทรศัพท์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ	357.4	330.7	653.3	583.4	50.06	-7.47	97.54	58.45
8	เครื่องใช้ไฟฟ้า และส่วนประกอบอื่นๆ	1,051.7	1,080.9	985.9	463.0	38.66	2.77	-8.78	-34.78
9	เครื่องจักรกลและส่วนประกอบของเครื่องจักรกล	363.1	382.0	420.0	423.2	23.50	5.19	9.95	71.39
10	แผงวงจรไฟฟ้า	556.1	521.8	527.2	421.8	15.24	-6.17	1.03	18.74
	รวม 10 อันดับ	11,447.2	12,013.6	12,963.8	8,721.1	20.13	4.95	7.91	2.23
	อื่นๆ	8,753.3	9,772.2	9,822.1	6,469.0	22.73	11.62	0.53	-2.90
	รวมทั้งสิ้น	20,200.4	21,783.8	22,785.9	15,190.2	21.24	7.84	4.60	-0.02

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์
ข้อมูลของกระทรวงพาณิชย์แต่ละแหล่งมีความแตกต่างกัน

3.4.2 สหภาพยุโรป (27)

1) ภาพรวมเศรษฐกิจ

ประเทศกลุ่มสหภาพยุโรป หรือ “อียู” เป็นคู่ค้าส่งออก ปี 2555 มีมูลค่า 21,822.28 ล้านดอลลาร์สหรัฐ มีสัดส่วนในการส่งออกร้อยละ 9.52 โดยเดือนมิถุนายน 2556 การส่งออกหดตัวติดลบร้อยละ 2.43 และเดือนกรกฎาคม การส่งออกขยายตัวเป็นบวก ร้อยละ 1.12 ขณะที่การส่งออกเดือนสิงหาคม การส่งออกขยายตัวเป็นบวกร้อยละ 14.23 **เฉลี่ย 8 เดือนแรกของปี 2556 การส่งออกของไทยไปสหภาพยุโรปขยายตัวได้ร้อยละ 2.51** ทั้งนี้ สหภาพยุโรป ซึ่งเป็นกลุ่มอียู (European Union) มีสมาชิกทั้งหมด 27 ประเทศ (ไม่รวมประเทศโครเอเชีย ซึ่งกำลังจะเข้าเป็นสมาชิกในเร็วๆ นี้) **แต่มีประเทศสมาชิกเพียง 17 ประเทศซึ่งมีเศรษฐกิจในระดับดีและเป็นคู่ค้าส่งออกที่สำคัญของไทย** สมาชิกส่วนใหญ่มีหนี้สาธารณะมูลค่าที่สูงจนขาดความสามารถในการชำระหนี้ ถึงขั้นที่ IMF หรือ “กองทุนเงินระหว่างประเทศ” ต้องเข้าไปให้ความช่วยเหลือด้านการเงิน เช่น ประเทศกรีซ อิตาลี สเปน โปรตุเกส ไชปรัส ฯลฯ ซึ่งประเทศเหล่านี้ ภาคสถาบันการเงินได้รับผลกระทบ ส่งผลให้เศรษฐกิจเข้าสู่สภาวะถดถอยมาตั้งแต่ปี 2555

ทั้งนี้ ปัญหาใหญ่ของการฟื้นตัวของเศรษฐกิจของยูโรโซนอยู่ที่การลดอัตราการว่างงาน ซึ่งอัตราการว่างงานของประเทศสมาชิก โดยเฉลี่ยอยู่ในอัตราสูง ในเดือนสิงหาคม อัตราการว่างงานเฉลี่ยสูงถึง ร้อยละ 12.0 ลดลงจากเดือนพฤษภาคมร้อยละ 12.20 **ประเทศที่มีอัตราการว่างงานสูงสุดคือ สเปน ร้อยละ 26.0** กรีซร้อยละ 26.80 โปรตุเกสร้อยละ 17.60 ฝรั่งเศส ร้อยละ 11.0 ขณะที่ประเทศเยอรมนีซึ่งเป็นประเทศที่มีเศรษฐกิจดีที่สุดในอียู มีอัตราการว่างงานร้อยละ 5.20 ส่งผลให้การบริโภคภายในของยูโรโซนยังขยายตัวไม่ทันนัก สะท้อนจากอัตราเงินเฟ้อเดือนมิถุนายน 2556 อยู่ที่ร้อยละ 1.6

สัญญาณการฟื้นตัวของประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรปยังอยู่ในระดับที่เพิ่งเริ่มต้นเห็นสัญญาณทางบวก เห็นได้จากไตรมาสแรกของปี 2556 การขยายตัวทางเศรษฐกิจติดลบร้อยละ 0.5 ขณะที่ไตรมาสที่ 2 ติดลบน้อยลง เหลือร้อยละ 0.2 เป็นการหดตัวต่อเนื่อง 6 ไตรมาส และไตรมาส 3 กลับมาขยายตัวเป็นบวก ร้อยละ 0.3 แต่หากรวมประเทศสมาชิกทั้ง 27 ประเทศ เศรษฐกิจสามารถขยายตัวได้ร้อยละ 0.4 ซึ่งสูงกว่าที่ประมาณการไว้ที่ร้อยละ 0.3 ดัชนีด้านจัดซื้ออุตสาหกรรม หรือ PMI เดือนกรกฎาคม ขยายตัวร้อยละ 3.07 นอกจากนี้ นโยบายของธนาคารกลางยุโรป (ECB) ยังมีนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจเพิ่มเติมในการกระตุ้นให้ธนาคารพาณิชย์ปล่อยสินเชื่อมากขึ้น เพื่อให้บริษัทขนาดเล็กและขนาดกลางเข้าถึงแหล่งทุน ซึ่งจะส่งผลต่อความสามารถในการนำเข้าให้สูงขึ้น ถือเป็นสัญญาณในทางบวกต่อการฟื้นตัว

2) ทิศทางเศรษฐกิจสหภาพยุโรป

สัญญาณทางบวกต่อแนวโน้มการฟื้นตัวของเศรษฐกิจอียู จะมีผลอย่างเป็นนัยต่อภาคการส่งออกของไทย รวมทั้งของกลุ่มประเทศอาเซียน **แต่การที่จะหลุดพ้นจากเศรษฐกิจถดถอยจะต้องมีกระบวนการและระยะเวลาอีกอย่างน้อย จนถึงปลายปีหน้า** คาดการณ์ว่าเศรษฐกิจของยูโรโซน (17) ในปี 2556 น่าจะหดตัวอยู่ร้อยละ 0.63 อย่างไรก็ตาม คาดว่าเศรษฐกิจยุโรปน่าจะได้ผ่านจุดต่ำสุดในเดือนมิถุนายนที่ผ่านมา และปี 2557 อาจจะกลับมาขยายตัวในทางบวกร้อยละ 0.9 ทั้งนี้ การส่งออกของไทยไปอียู อาจมีลักษณะทรงตัวและเป็นบวกเล็กน้อยในช่วงไตรมาสสุดท้ายของปี 2556

3) ปัจจัยซึ่งมีผลต่อการฟื้นตัวของเศรษฐกิจกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป

(1) อัตราการว่างงานของอียูยังอยู่ในระดับสูง อัตราการว่างงานของอียูเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากเดือนมกราคม ปี 2554 การว่างงานอยู่ที่ร้อยละ 0.9 เปรียบเทียบการว่างงานเดือนพฤษภาคม 2556 สูงถึงร้อยละ 12 แสดงให้เห็นว่า ภาคการผลิตและบริการยังไม่สามารถฟื้นตัวที่จะมารองรับการทำงานของประชากรได้ โดยเฉพาะประเทศที่มีปัญหาทางการเงิน เช่น ประเทศอิตาลี สเปน โปรตุเกส ฯลฯ

(2) การกระตุ้นการบริโภคภายในยังไม่ชัดเจน ดัชนีการค้าปลีกของประเทศกลุ่มอียูยังอยู่ในระดับที่ถดถอย ถึงแม้ว่าในช่วงต้นปีทีแล้วจะเริ่มดีขึ้น แต่ในไตรมาส 2 ของปีนี้ยังติดลบร้อยละ 1.5 ซึ่งสะท้อนจากดัชนีความเชื่อมั่นผู้บริโภคในไตรมาส 2 ยังอยู่ในขั้นติดลบ ขณะเดียวกัน อัตราเงินเฟ้อยังอยู่ในระดับต่ำร้อยละ 1.3 – 1.5 ซึ่งตัวเลขนี้มีความสัมพันธ์กับตัวเลขอัตราการว่างงาน

(3) การขยายตัวทางเศรษฐกิจ เป็นดัชนีชี้ให้เห็นถึงความสามารถในการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจ ซึ่งตัวเลขการขยายตัวทางเศรษฐกิจในไตรมาส 2 ของประเทศยูโรโซน (17) ติดลบน้อยลงกว่าไตรมาสแรก แต่โดยรวมแล้ว เศรษฐกิจยูโรจัดเป็นกลุ่มประเทศเศรษฐกิจถดถอย โดยเศรษฐกิจติดลบต่อเนื่องมาตั้งแต่ไตรมาส 4 ของปี 2554

(4) ปัญหาหนี้สาธารณะและการขาดดุลการคลัง ประเทศในกลุ่มอียูส่วนใหญ่ มีหนี้สาธารณะในอัตราที่สูง จนต้องขอรับความช่วยเหลือจาก IMF ส่งผลต่อมาตรการในการลดการใช้จ่ายเพื่อลดการขาดดุลการคลัง ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ของรัฐบาลของแต่ละประเทศสมาชิกของอียูในการขาดเม็ดเงินกระตุ้นเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นผลให้อัตราการว่างงานยังอยู่ในระดับสูง และการฟื้นตัวยังไม่ชัดเจน ประเทศที่ขาดดุลการคลังต่อจีดีพีในระดับสูง เช่น ประเทศสเปน ขาดดุลการคลังต่อจีดีพี ติดลบร้อยละ 6.3 ประเทศกรีซ ติดลบร้อยละ 4.3 ประเทศอิตาลีติดลบร้อยละ 2.9 ขณะที่ประเทศฝรั่งเศสและเยอรมนี ซึ่งเป็นประเทศที่มีเศรษฐกิจเข้มแข็งก็ยังมีขาดดุลงบประมาณต่อจีดีพีร้อยละ 3.70 และ 0.3 ตามลำดับ

(5) เสถียรภาพการเงินและสภาพคล่อง ภาคเศรษฐกิจที่แท้จริงของอียูตกอยู่ในกับดักด้านสภาพคล่อง ซึ่งสถาบันการเงินขาดเงินเพียงพอในการปล่อยสินเชื่อให้กับภาคธุรกิจ ถึงแม้จะมีความต้องการ แต่ผู้นำเข้าก็ไม่สามารถขอเครดิตกับสถาบันการเงินได้

4) แนวโน้มการส่งออกสินค้าไปตลาดสหภาพยุโรป

การส่งออกสินค้าไทยไปตลาดสหภาพยุโรปซึ่งเศรษฐกิจยังมีความไม่แน่นอนค่อนข้างสูง เนื่องจากการฟื้นตัวในช่วงที่ผ่านมายังไม่ชัดเจน ขึ้นอยู่กับการแก้ปัญหาหนี้สาธารณะสูง ความน่าเชื่อถือ และสภาพคล่องของสถาบันการเงิน อัตราการว่างงาน ซึ่งเกิดจากภาคธุรกิจที่ไม่สามารถขับเคลื่อนได้ ส่งผลกระทบต่ออำนาจซื้อ โดยคาดว่าจะการส่งออกในไตรมาส 4 ปี 2556 จนถึงกลางปี 2557 อาจจะยังคงทรงตัว

สินค้าส่งออกซึ่งยังมีแนวโน้มการส่งออกที่ดีในตลาดสหภาพยุโรป เช่น ไม้สัดแช่เย็นและแช่แข็ง ส่งออกให้ประเทศเนเธอร์แลนด์ เป็นคู่ค้าอันดับ 2 สัดส่วนร้อยละ 13.13 และผลไม้กระป๋องและแปรรูป

สัดส่วนร้อยละ 6.75 กุ้ง ส่งออกให้ประเทศสหราชอาณาจักร เป็นคู่ค้าอันดับ 3 สัดส่วนร้อยละ 5.27 และอาหารทะเลแปรรูป ร้อยละ 6.07 เครื่องนุ่งห่ม ส่งออกให้ประเทศเยอรมนี เบลเยียม ฝรั่งเศส สหราชอาณาจักร สเปน เนเธอร์แลนด์ อิตาลี รวมกันสัดส่วนร้อยละ 23.43 (สัดส่วนข้างต้นใช้ข้อมูลปี 2555)

ตารางที่ 2 แสดงสินค้าส่งออกไทยไปยังประเทศสหภาพยุโรป (27) 10 อันดับแรก (พ.ศ.2554-2556)

ลำดับ	สินค้า	มูลค่า (Million USD)				อัตราการขยายตัว (%)			
		ปี 2553	ปี 2554	ปี 2555	ปี 2556 (ม.ค.-ส.ค.)	ปี 2553	ปี 2554	ปี 2555	ปี 2556 (ม.ค.-ส.ค.)
1	เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ	2,800.6	2,457.5	2,935.7	1,837.8	12.81	-12.25	19.46	-6.02
2	อัญมณีและเครื่องประดับ	1,509.3	1,718.7	1,606.3	1,069.1	22.34	13.87	-6.54	0.21
3	รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ	1,097.1	1,014.5	996.3	673.7	88.50	-7.53	-1.79	8.21
4	แผงวงจรไฟฟ้า	757.4	936.0	670.8	592.5	26.88	23.58	-28.33	36.21
5	ผลิตภัณฑ์ยาง	826.2	1,037.1	879.8	590.8	28.77	25.53	-15.17	2.10
6	เครื่องปรับอากาศและส่วนประกอบ	763.9	880.6	614.5	546.4	46.74	15.28	-30.22	20.23
7	เครื่องใช้ไฟฟ้าและส่วนประกอบอื่น ๆ	840.1	861.3	908.4	537.9	10.47	2.52	5.46	-11.29
8	เครื่องจักรกลและส่วนประกอบของเครื่อง	554.4	576.2	560.5	504.4	74.74	3.93	-2.73	41.47
9	ไก่แปรรูป	744.8	837.8	782.7	499.4	16.23	12.49	-6.58	-7.89
10	เครื่องนุ่งห่ม	1,013.8	998.7	774.5	468.2	4.69	-1.48	-22.45	-14.43
	รวม 10 อันดับ	10,907.6	11,318.4	10,729.5	7,320.1	24.74	3.77	-5.20	2.16
	อื่นๆ	10,907.0	12,839.5	11,092.7	7,546.9	15.92	17.72	-13.60	2.84
	รวมทั้งสิ้น	21,814.6	24,157.9	21,822.3	14,867.0	20.17	10.74	-9.67	2.51

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์
ข้อมูลของกระทรวงพาณิชย์แต่ละแหล่งมีความแตกต่างกัน

3.4.3 ประเทศญี่ปุ่น

1) ภาพรวมเศรษฐกิจ

ประเทศญี่ปุ่นเป็นคู่ค้าส่งออก ปี 2555 มีมูลค่า 23,465.95 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ มีสัดส่วนในการส่งออกของไทยร้อยละ 10.23 การส่งออกในปี 2556 มีการขยายตัวถดถอยอย่างต่อเนื่อง โดยเดือนมิถุนายน ติดลบร้อยละ 11.90 เดือนกรกฎาคม ติดลบร้อยละ 10.50 เดือนสิงหาคม ขยายตัวเพิ่มเล็กน้อยร้อยละ 0.71 **เฉลี่ย 8 เดือนแรกของปี 2556 การส่งออกของไทยไปประเทศญี่ปุ่นติดลบเฉลี่ยร้อยละ 3.99** เศรษฐกิจของญี่ปุ่นซบเซาต่อเนื่องมาช้านาน โดยภาคการบริโภคภายในมีสัดส่วนในจีดีพีในอัตราที่สูง การเติบโตทางเศรษฐกิจญี่ปุ่นในทศวรรษที่ผ่านมา อาศัยขีดความสามารถในการแข่งขันด้วยการลงทุนในต่างประเทศ โดยเฉพาะในประเทศที่กำลังพัฒนา อย่างไรก็ตาม ด้วยการเผชิญกับการแข่งขันจากทั้งประเทศเกาหลีใต้ และประเทศจีน รวมทั้งประเทศเกิดใหม่ ซึ่งพัฒนาทั้งคุณภาพและต้นทุน ทำให้การส่งออกและความต้องการสินค้าของญี่ปุ่นในตลาดที่สำคัญมีการลดลงอย่างต่อเนื่อง ประเทศญี่ปุ่นภายใต้นโยบายของรัฐมนตรี ชินโซะ อาเบะ ได้ผลักดันมาตรการผ่อนคลายทางการเงินเชิงปริมาณและคุณภาพ (QQE: Quantitative & Qualitative Easing) หรือที่รู้จักกันในชื่อ “อาเบะโนมิกส์” ด้วยการอัดฉีดเงินจำนวนมากเข้าไปในระบบเศรษฐกิจ และใช้ดอกเบี้ยในอัตราต่ำ ส่งผลให้อัตราแลกเปลี่ยนเงินเยนต่อเงินดอลลาร์สหรัฐมีการอ่อนค่าลงเฉลี่ยร้อยละ 12-15

ส่งผลให้การส่งออกในรูปเงินเยนในไตรมาสที่ 1 สามารถขยายตัวได้ร้อยละ 1.2 แต่หากเปรียบเทียบในเชิงดอลลาร์ ขยายตัวติดลบเล็กน้อย

เศรษฐกิจของญี่ปุ่นเริ่มส่งสัญญาณทางบวก (เล็กน้อย) จากการบริโภคภาคครัวเรือนที่เพิ่มขึ้น สะท้อนจากตัวเลขความเชื่อมั่นผู้บริโภคในต้นไตรมาส 2 ของปีนี้ ปรับตัวสูงขึ้นถึงระดับ 45 จุด เปรียบเทียบกับกับไตรมาสก่อนหน้าที่ 35 จุด ขณะเดียวกัน แต่การขยายตัวของตัวเลขการค้าปลีกยังไม่ดีนัก แต่ก็ยังไม่ถึงขั้นติดลบ ทั้งนี้ การขยายตัวของเศรษฐกิจญี่ปุ่นในไตรมาสแรกของปี 2556 ขยายตัวได้ร้อยละ 4.1 เปรียบเทียบจากปี 2555 ที่ฐานต่ำจากช่วงวิกฤติต่อเนื่องจากแผ่นดินไหวและสึนามิ โดยไตรมาส 2 กลับขยายตัวเหลือร้อยละ 0.9 คาดว่า ปี 2556 การขยายตัวทางเศรษฐกิจอาจขยายได้ร้อยละ 1.8 ทั้งนี้ จากการดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลญี่ปุ่น ส่งผลให้หนี้สาธารณะสูงถึงประมาณร้อยละ 230 ต่อจีดีพี หรือคิดเป็นมูลค่า 10.5 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐฯ รวมทั้งการขาดดุลงบประมาณอีก 5.2 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐฯ การที่ขาดดุลงบประมาณสูง ส่งผลต่อแนวโน้มการปรับภาษีมูลค่าเพิ่มไปสู่เพดานร้อยละ 10 ในปี 2558

2) ทิศทางเศรษฐกิจญี่ปุ่น

แนวโน้มการส่งออกไปญี่ปุ่นมีสัญญาณทางบวก จากการที่ได้รับการเลือกเป็นเจ้าภาพจัดกีฬาโอลิมปิก หรือ โตเกียว 2020 ซึ่งถือเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจขนาดใหญ่ ซึ่งคาดว่าจะมีเงินหมุนเวียนในช่วงปี 2557 จนถึงช่วงกีฬาโอลิมปิกไม่น้อยกว่า 4 ล้านล้านเยน หรือประมาณ 1.3 ล้านล้านบาท เป็นการสร้างงานมากกว่า 1.5 แสนอัตรา และคาดว่าจะมีนักท่องเที่ยวกว่า 30 ล้านคน และจะส่งผลต่อการขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาลญี่ปุ่น และทำให้เศรษฐกิจหลุดพ้นจากภาวะชะงักงันทางเศรษฐกิจที่มีมานานกว่า 15 ปี

เศรษฐกิจญี่ปุ่นครึ่งปี 2556 สามารถขยายตัวได้ร้อยละ 3.8 จากเดิมซึ่งคาดการณ์ว่าจะขยายตัวได้ร้อยละ 2.6 ภายใต้หนี้สาธารณะที่สูงที่สุดในกลุ่มประเทศพัฒนาแล้วและการขาดดุลงบประมาณที่สูง ขณะเดียวกัน ญี่ปุ่นต้องเผชิญกับความผันผวนในตลาดพันธบัตร รวมถึงปัจจัยเสี่ยงอื่นๆ รวมทั้งความเชื่อมั่นของผู้บริโภคซึ่งจะส่งผลต่อการส่งออกของไทย และประเทศอื่นๆ ในภูมิภาค อย่างไรก็ตาม ผลทางบวกจากการเป็นเจ้าภาพโอลิมปิก ในปี ค.ศ.2020 ซึ่งหมายถึงอีก 7 ปีข้างหน้า จำนวนเม็ดเงินที่จะลงไปคงไม่ใช้เห็นในปีหน้า ดังนั้น ในปี 2557 เศรษฐกิจญี่ปุ่นอาจยังไม่ฟื้นตัวดีนัก ซึ่งการขยายตัวของการส่งออกไปญี่ปุ่นอาจจะต้องรอไปจนถึงกลางปี 2557

3) ปัจจัยที่มีผลต่อการฟื้นตัวของเศรษฐกิจญี่ปุ่น

(1) นโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจ “อาเบะโนมิกส์” จะส่งผลให้เงินเยนอ่อนค่า อันจะนำไปสู่การเพิ่มการส่งออก ซึ่งในไตรมาสที่ 2 ปี 2556 การส่งออกในเชิงดอลลาร์ ติดลบเล็กน้อย ขณะที่การส่งออกในรูปเงินเยนขยายตัวได้ร้อยละ 1.4 ขณะเดียวกัน เงินเยนที่อ่อนค่ากลับส่งผลต่อการนำเข้าสินค้าในหมวดพลังงานของญี่ปุ่นให้สูงขึ้น สะท้อนจากตัวเลขการบริโภคภายในซึ่งไม่สูงมาก

(2) ตัวเลขอัตราการว่างงานต่ำ ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศซึ่งไม่ค่อยมีปัญหาการว่างงาน โครงสร้างการจ้างงานของญี่ปุ่นมีความยืดหยุ่นค่อนข้างต่ำ ระดับค่าจ้างและอัตราเงินเพื่อเปลี่ยนแปลงไม่มาก

โดยอัตราเงินเฟ้อของญี่ปุ่นอยู่ในระดับต่ำ ประมาณร้อยละ 2.0 ขณะเดียวกันอัตราค่าจ้างของญี่ปุ่นมีการติดลบระดับร้อยละ 1.0 ซึ่งเป็นการส่งเสริมต่อการจ้างงาน

(3) การบริโภคภายในชะลอตัว ซึ่งมีสัดส่วนอยู่ในระบบเศรษฐกิจประมาณร้อยละ 76.6 โดยก่อนหน้านี้เศรษฐกิจของญี่ปุ่นได้รับผลกระทบอย่างต่อเนื่องจากแผ่นดินไหวและสึนามิ โดยได้รับผลกระทบต่อเนื่องมาเป็นระยะเวลา 2 ปี โดยตัวเลขยอดค้าปลีกในต้นไตรมาส 2 ปี 2556 ขยายตัวลดลงเล็กน้อย อันเป็นผลจากประชาชนมีการเก็บออมเงิน เพราะห่วงเกรงปัญหาเศรษฐกิจและการตกงาน ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ของรัฐบาลในการกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศญี่ปุ่น และมีผลต่อการส่งออกของไทย

(4) การขยายตัวทางเศรษฐกิจมีทิศทางที่ดีขึ้น อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นดัชนีวัดความสามารถในการบริโภคและการนำเข้าสินค้า โดยเศรษฐกิจของญี่ปุ่นถดถอยมาตั้งแต่เกิดปัญหาแผ่นดินไหวและสึนามิในปี พ.ศ.2553 ขณะเดียวกัน หลังจากประสบปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจในปี 2555 การขยายตัวของญี่ปุ่นกลับมาติดลบ อย่างไรก็ตาม จากมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจส่งผลต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจในไตรมาสแรกและไตรมาส 2 ร้อยละ 4.1 และ 0.9 ตามลำดับ และคาดว่าปี 2556 จะขยายตัวได้ที่ร้อยละ 1.8

4) แนวโน้มการส่งออกสินค้าไปตลาดญี่ปุ่น

ประเทศญี่ปุ่นเป็นคู่ค้าส่งออกของไทยปี 2555 สัดส่วนร้อยละ 10.23 ลักษณะของตลาดญี่ปุ่นเป็นปัญหาทางโครงสร้างวัฒนธรรม ซึ่งประชาชนจะไม่ใช้จ่ายเงิน โดยเฉพาะในช่วงที่ขาดความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจในระยะยาว เศรษฐกิจของญี่ปุ่นคงจะมีลักษณะซบเซาในระยะยาว การนำเข้าเลือกเฉพาะสินค้าที่มีความจำเป็น คงไม่เห็นการขยายตัวในทางบวกได้ในเร็วๆ นี้ แต่สัญญาณทางบวกของการขยายตัวทางเศรษฐกิจญี่ปุ่นในไตรมาส 2 และ 3 รวมทั้งการได้รับการพิจารณาให้เป็นเจ้าภาพจัดกีฬาโอลิมปิก ในปี 2020 จะทำให้เกิดความเชื่อมั่น กระตุ้นการใช้จ่ายทั้งภาครัฐและเอกชน แต่เม็ดเงินจริงอาจจะต้องไปถึงปี 2558

สินค้าส่งออกซึ่งมีศักยภาพในตลาดญี่ปุ่น (ปี 2555)

สินค้าส่งออกซึ่งญี่ปุ่นเป็นคู่ค้าอันดับ 1 เช่น อาหารทะเลแปรรูป สัดส่วนร้อยละ 28.36 ผลิตภัณฑ์เซรามิก สัดส่วนร้อยละ 30.30

สินค้าส่งออกซึ่งญี่ปุ่นเป็นคู่ค้าอันดับ 2 เช่น กุ้ง สัดส่วนร้อยละ 25.12 ผลไม้กระป๋องและแปรรูป สัดส่วนร้อยละ 6.68 เครื่องนุ่งห่ม สัดส่วนร้อยละ 12.49 สิ่งทอ สัดส่วนร้อยละ 9.43 น้ำตาลทราย สัดส่วนร้อยละ 11.24

สินค้าส่งออกซึ่งญี่ปุ่นเป็นคู่ค้าอันดับ 3 เช่น ยานพาหนะและส่วนประกอบ ญี่ปุ่นเป็นตลาดส่งออกอันดับ 3 สัดส่วนร้อยละ 7.92 ยางพารา สัดส่วนร้อยละ 10.73 ทุนากะป๋อง สัดส่วนร้อยละ 7.60

ตารางที่ 3 แสดงสินค้าส่งออกไทยไปยังประเทศญี่ปุ่น 10 อันดับแรก (พ.ศ.2554-2556)

ลำดับ	สินค้า	มูลค่า (Million USD)				อัตราการขยายตัว (%)			
		ปี 2553	ปี 2554	ปี 2555	ปี 2556 (ม.ค.-ส.ค.)	ปี 2553	ปี 2554	ปี 2555	ปี 2556 (ม.ค.-ส.ค.)
1	รถยนต์ อุปกรณ์และ ส่วนประกอบ	1,203.3	1,255.2	1,657.2	925.1	116.62	4.32	32.02	-12.06
2	ไม้แปรรูป	741.7	925.1	1,063.0	663.3	11.54	24.73	14.91	-2.40
3	ยางพารา	1,091.5	1,720.4	938.6	576.9	138.70	57.61	-45.44	-15.29
4	เครื่องจักรกลและส่วนประกอบ ของเครื่อง	528.2	736.1	736.6	553.9	56.49	39.37	0.06	9.72
5	อาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป	588.0	781.6	858.6	528.3	7.50	32.92	9.86	-5.13
6	เม็ดพลาสติก	435.0	812.7	825.5	512.0	58.41	86.83	1.57	-12.02
7	เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และ ส่วนประกอบ	1,231.6	957.0	1,034.8	453.7	21.58	-22.29	8.12	-34.05
8	ผลิตภัณฑ์พลาสติก	567.4	708.8	678.4	435.9	25.73	24.92	-4.28	-2.03
9	เหล็ก เหล็กกล้าและผลิตภัณฑ์	480.0	548.4	522.1	401.8	27.12	14.24	-4.80	18.76
10	เครื่องสำอาง สบู่ และผลิตภัณฑ์ รักษาผิว	549.2	536.7	665.5	383.0	99.23	-2.27	23.99	-17.23
	รวม 10 อันดับ	7,415.9	8,982.1	8,980.2	5,433.8	49.68	21.12	-0.02	-9.29
	อื่นๆ	12,892.3	14,888.2	14,485.7	9,579.0	19.71	15.48	-2.70	-0.70
	รวมทั้งสิ้น	20,308.3	23,870.3	23,466.0	15,012.8	29.16	17.54	-1.69	-3.99

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์
ข้อมูลของกระทรวงพาณิชย์แต่ละแหล่งมีความแตกต่างกัน

3.4.4 ประเทศจีนและฮ่องกง

1) ภาพรวมเศรษฐกิจ

ประเทศจีนเป็นคู่ค้าส่งออก ปี 2555 มีมูลค่า 26,869.78 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ โดยมีสัดส่วนร้อยละ 11.72 โดยการขยายตัวที่ผ่านมา เป็นครั้งแรกในรอบหลายปีที่มีการส่งออกไปจีนมีการถดถอย เห็นได้จากเดือนมิถุนายน การส่งออกติดลบร้อยละ 16.72 เดือนกรกฎาคม ติดลบร้อยละ 5.34 และเดือนสิงหาคมขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.10 โดยตัวเลขส่งออกสินค้าไทยไปตลาดจีน เดือนมกราคม-กรกฎาคม ปี 2556 ติดลบร้อยละ 2.95 ทั้งนี้ ประเทศจีนเป็นประเทศที่มีเศรษฐกิจใหญ่อันดับ 2 ของโลก โดยมีการเติบโตทางเศรษฐกิจในระดับ 2 หลัก (2 Digit) มาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการเติบโตทางเศรษฐกิจของจีน อาศัยการส่งออกเป็นหัวใจขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ซึ่งตลาดใหญ่ของจีนก็คือสหรัฐอเมริกาและยุโรป รวมทั้งตลาดอาเซียน เมื่อเศรษฐกิจโลกชะลอตัวก็ส่งผลต่อการส่งออกของจีนให้ชะลอตัว เห็นได้จากเดือนมิถุนายน 2556 ตัวเลขการส่งออกของจีนไปประเทศต่างๆ หดตัวติดลบร้อยละ 3.0 ซึ่งในเดือนมกราคม-มีนาคม 2556 การส่งออกของจีนยังขยายตัวได้ร้อยละ 10-15 และหลังจากนั้นก็เริ่มส่งสัญญาณการหดตัวอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการส่งออกในเดือนสิงหาคมของจีนขยายตัวได้ร้อยละ 7.2

ภายใต้รัฐบาลของประธานาธิบดี ลี จิน ผิง เน้นนโยบายการประหยัด และเน้นการเติบโตแบบมีเสถียรภาพ เนื่องจากที่ผ่านมา ภาคอสังหาริมทรัพย์และตลาดหุ้นของจีนมีการเติบโตในระดับที่สูง ซึ่งส่วน

ใหญ่เป็นในลักษณะการเก็งกำไร จนนำไปสู่ปัญหาเสถียรภาพด้านการเงิน ทำให้ภาคเศรษฐกิจและธุรกิจประสบปัญหาสภาพคล่องตึงตัว เห็นได้จากอัตราดอกเบี้ย Inter Bank ได้พุ่งสูงจากระดับร้อยละ 4 ในเดือนพฤษภาคม ไปสู่ระดับสูงสุดที่ร้อยละ 11.2 ในกลางเดือนมิถุนายน นอกจากนี้ การตึงตัวของการเงินยังส่งผลต่อตลาดตราสารหนี้ที่ให้ผลตอบแทนสูงถึงร้อยละ 4.0-4.5 ส่งผลต่อต้นทุนการผลิต และสินค้าในระดับสูง ทำให้การบริโภคเริ่มชะลอตัวลง ซึ่งส่งผลให้การนำเข้าสินค้าอุปโภค-บริโภค และวัตถุดิบเพื่อการผลิตลดลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสะท้อนจากตัวเลขการส่งออกของไทยไปยังประเทศจีนที่มีการถดถอยลงอย่างต่อเนื่อง

เศรษฐกิจฮ่องกง

เป็นคู่ค้าของไทยในปี 2555 มีมูลค่ามูลค่า 13,097.1 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ มีสัดส่วนการส่งออกร้อยละ 5.71 ด้วย (ขยายตัวร้อยละ 9.58) ในเดือนกรกฎาคม การส่งออกติดลบร้อยละ 7.77 และเดือนสิงหาคมขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.2 โดยการส่งออกของไทยไปตลาดฮ่องกงช่วงเดือนมกราคม-สิงหาคม 2556 การส่งออกขยายตัวได้ร้อยละ 6.41 เศรษฐกิจของฮ่องกงซึ่งเป็นส่วนหนึ่งประเทศจีน จึงผูกพันและมีความสัมพันธ์โดยตรงกับเศรษฐกิจของจีน ซึ่งเป็นตลาดสำคัญของฮ่องกง ดังนั้น การวิเคราะห์การส่งออกไปประเทศฮ่องกงจึงต้องวิเคราะห์เศรษฐกิจของประเทศจีน

2) ทิศทางเศรษฐกิจจีน

แนวโน้มเศรษฐกิจของจีนในช่วงครึ่งปีแรกปี 2556 มีทิศทางชะลอตัวลง โดยในไตรมาส 1 ของปี 2556 เติบโตได้ร้อยละ 7.7 จากที่ประมาณการว่าจะขยายตัวได้ร้อยละ 8.0 และไตรมาส 2 ขยายตัวลดลงเหลือร้อยละ 7.5 ทั้งนี้ คาดการณ์ว่า เศรษฐกิจของจีนอาจจะไม่ชะลอตัวลงไปมากกว่าที่เป็นอยู่ สะท้อนจากการส่งออกของจีนในเดือนสิงหาคม ซึ่งขยายตัวได้ร้อยละ 7.2 สูงกว่าที่คาดการณ์ไว้ที่ร้อยละ 6.0 แต่การนำเข้าในเดือนสิงหาคม ยังอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ ขยายตัวเพียงร้อยละ 7.0 จากที่คาดการณ์ไว้ว่าจะขยายตัวได้ที่ร้อยละ 11.3 และผลผลิตภาคอุตสาหกรรมเดือนสิงหาคมอยู่ที่ระดับร้อยละ 10.4 สูงกว่าที่ประมาณการไว้ที่ร้อยละ 9.9 ส่วนยอดค้าปลีกขยายตัวร้อยละ 13.4 สูงกว่าที่ประมาณการไว้ที่ร้อยละ 13.2 ขณะที่เดือนกันยายน ดัชนีด้านการจัดซื้อภาคการผลิต (MPI) ขยายตัวที่ระดับ 51.2 สูงสุดในรอบ 6 เดือน บ่งชี้ว่าเศรษฐกิจของจีนเริ่มมีการฟื้นตัว ทำให้คาดการณ์ว่าเศรษฐกิจจีนได้พ้นจากสภาวะชะลอตัว

คาดการณ์ว่า การเติบโตของเศรษฐกิจทั้งปี 2556 น่าจะขยายตัวได้ที่ร้อยละ 7.0 – 7.5 ซึ่งจะส่งผลให้การส่งออกของจีนในไตรมาสที่ 4 ของปี 2556 น่าจะมีแนวโน้มในทางบวก จากตัวเลขชี้วัดทางเศรษฐกิจแสดงให้เห็นว่า การชะลอตัวทางเศรษฐกิจของจีนอาจจะสิ้นสุดภายใต้นโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาลแบบเฉพาะเจาะจง จะทำให้ธนาคารกลางของจีนสามารถปรับเปลี่ยนนโยบายในการแก้ปัญหาสภาพคล่อง และมีเม็ดเงินให้สินเชื่อกับผู้นำเข้า ซึ่งจะส่งผลดีต่อการขยายตัวของภาคการส่งออกไทย ดังนั้น การส่งออกของไทยไปยังประเทศจีนคงต้องติดตามปัจจัยการฟื้นตัวของจีนและประเทศคู่ค้าหลัก

3) ปัจจัยซึ่งมีผลต่อการฟื้นตัวของเศรษฐกิจจีน

(1) **มาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจ** รัฐบาลจีนได้ใช้นโยบายรัดเข็มขัดและรักษาเสถียรภาพการเติบโตทางเศรษฐกิจ และต้องการลดอัตราดอกเบี้ยซึ่งสูง จึงไม่เน้นในการกระตุ้นเศรษฐกิจโดยการอัดฉีดเงินผ่านทางสถาบันการเงินเหมือนกับรัฐบาลชุดเก่า ซึ่งส่งผลต่อการตั้งตัวในระบบสภาพคล่องของการเงินในภาคธุรกิจ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการนำเข้าสินค้า ขณะเดียวกัน ก็ลดการเก็งกำไรในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งภาพรวมราคาอสังหาริมทรัพย์ในเมืองใหญ่ เช่น ปักกิ่งและเซี่ยงไฮ้ มีอัตราที่สูงขึ้นในอัตราร้อยละ 40-50

(2) **การส่งออกซึ่งมีสัญญาณชะลอตัวอย่างรุนแรง** ประเทศจีนพึ่งพิงการส่งออกเป็นกลไกการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ซึ่งที่ผ่านมาตัวเลขการส่งออกในเดือนมิถุนายน ถึงขั้นติดลบร้อยละ 3.0 แสดงให้เห็นถึงขีดความสามารถในการแข่งขัน รวมถึงอุปสงค์ของตลาดโลกซึ่งชะลอตัวอย่างชัดเจน ซึ่งที่ผ่านมา การส่งออกของจีนขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 15-20 การส่งออกที่ชะลอตัวลงส่งผลต่อการชะลอตัวของภาคการผลิต และปัจจัยเสี่ยงต่อการจ้างงาน นอกจากนี้ ปัจจัยเงินหยวนจีนแข็งค่าเมื่อเทียบกับเงินสกุลอื่นๆ ในภูมิภาค อาจส่งผลต่อราคาสินค้าที่เข้าไปในประเทศจีน

(3) **การบริโภคภายใน** เศรษฐกิจของจีนซึ่งต้องการขับเคลื่อนจากภายในประเทศ เพื่อทดแทนภาคการส่งออก แต่เนื่องจากการชะลอตัวของเศรษฐกิจ ส่งผลให้รายได้ที่ใช้จ่ายได้จริงของประชาชนลดลงจากปัจจัยเงินเฟ้อและราคาสินค้าที่สูงขึ้น โดยรายได้ที่แท้จริงของประชากรในเมืองมีการลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยในไตรมาสที่ 2 ของปี 2556 รายได้ที่แท้จริง ลดลงร้อยละ 6.0 ส่งผลให้อัตราการเติบโตของยอดการค้าปลีกมีการลดลงในอัตราที่มีความสัมพันธ์ อย่างไรก็ตาม จากตัวเลขของรัฐบาลที่ออกมา พบว่า อัตราเงินเฟ้อทั่วไปของจีนมีการปรับลดลงอย่างต่อเนื่อง มาอยู่ที่ระดับร้อยละ 2.4 ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการบริโภคภายในที่มีการชะลอตัว ส่งผลต่อระดับราคาสินค้าที่ไม่สามารถปรับราคาได้ ทั้งที่ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น

(4) **เศรษฐกิจจีนมีแนวโน้มเติบโตลดลง** อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของจีน ซึ่งปกติจะเติบโตในอัตราร้อยละ 10-12 โดยตัวเลขอัตราการเติบโตเริ่มลดลงอย่างต่อเนื่อง สะท้อนจากเศรษฐกิจขาหลังทั้งด้านส่งออก การบริโภคภายใน และการลงทุน โดยตัวเลขการส่งออกในไตรมาส 1 และ 2 อยู่ที่ร้อยละ 7.7 และ 7.5 ตามลำดับ จากเป้าหมายที่ร้อยละ 8.0 โดยรัฐบาลจีนได้ปรับเป้าหมายการขยายตัวทางเศรษฐกิจปี 2556 ว่าน่าจะขยายตัวได้ที่ร้อยละ 7.0-7.5 สะท้อนให้เห็นถึงการส่งออกไปประเทศจีนในไตรมาส 4 และต้นปี 2557 อาจจะขยายตัวได้ดีกว่าในช่วงครึ่งปีแรก แต่เศรษฐกิจจีนก็ยังคงมีความจำเป็นต้องพึ่งพิงกับการฟื้นตัวของเศรษฐกิจสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรป

4) แนวโน้มการส่งออกไปประเทศจีนและฮ่องกง

ประเทศจีนและฮ่องกงมีสัดส่วนอยู่ในภาคการส่งออก (ปี 2555) ร้อยละ 11.72 และ 5.71 ตามลำดับ เศรษฐกิจของทั้ง 2 ประเทศผูกพันกัน เพราะฮ่องกงถือเป็นส่วนหนึ่งของประเทศจีน ประเทศทั้ง 2 มีพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่แข็งแกร่ง มีตลาดภายในประเทศขนาดใหญ่ การนำเข้าของฮ่องกงส่วนใหญ่ นำเข้าไปเพื่อผลิตและส่งต่อหรือขายผ่านให้กับประเทศจีน แนวโน้มการส่งออกในช่วงเดือนสิงหาคมเริ่มเห็นสัญญาณทางบวก ถึงแม้ภาพรวม 8 เดือนแรกของปี 2556 การส่งออกอาจติดลบ ตัวเลขการนำเข้าในช่วงครึ่งปีแรกของจีนยังต่ำกว่าเป้าหมายค่อนข้างมาก แต่สูงกว่าที่ประมาณการไว้ที่ร้อยละ 11.0 สะท้อนให้เห็นถึงการส่งออกในช่วงปลายปี 2556 จนถึงต้นปี 2557 อาจจะขยายตัวได้ไม่มากนัก เศรษฐกิจจีนอาจกลับมาเป็นบวกได้อย่างเต็มที่ น่าจะอยู่ในช่วงกลางปี 2557 แต่ขึ้นอยู่กับปัจจัยพื้นฐานของประเทศสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรป ซึ่งเป็นคู่ค้าสำคัญของประเทศจีน

สินค้าซึ่งมีศักยภาพในตลาดจีนและฮ่องกง

(1) สินค้าส่งออกซึ่งมีศักยภาพในตลาดจีน (ปี 2555) เช่น ยางพารา เป็นคู่ค้าอันดับ 1 สัดส่วนร้อยละ 41.31 ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง เป็นคู่ค้าอันดับ 1 สัดส่วนร้อยละ 52.95 ไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ เป็นคู่ค้าอันดับ 1 สัดส่วนร้อยละ 47.66 เครื่องอิเล็กทรอนิกส์ เป็นคู่ค้าอันดับ 3 สัดส่วนร้อยละ 17.53 สิ่งทอ สัดส่วนร้อยละ 5.38 และน้ำมันสำเร็จรูป สัดส่วนร้อยละ 9.27 นอกจากนี้ ผลิตภัณฑ์เซรามิก จีนเป็นคู่ค้าอันดับ 5 สัดส่วนร้อยละ 14.0 กุ้ง เป็นคู่ค้าอันดับ 7 สัดส่วนร้อยละ 3.02 น้ำตาลทราย เป็นคู่ค้าอันดับ 8 สัดส่วนร้อยละ 12.92 (แต่ปี 2556 เดือนมกราคม – กรกฎาคม สัดส่วนลดเหลือร้อยละ 3.37)

ตารางที่ 4 แสดงสินค้าส่งออกไทยไปยังประเทศจีน 10 อันดับแรก (พ.ศ.2554-2556)

ลำดับ	สินค้า	มูลค่า (Million USD)				อัตราการขยายตัว (%)			
		ปี 2553	ปี 2554	ปี 2555	ปี 2556 (ม.ค.-ส.ค.)	ปี 2553	ปี 2554	ปี 2555	ปี 2556 (ม.ค.-ส.ค.)
1	ยางพารา	2,446.3	4,613.8	3,612.9	2,234.5	57.41	88.61	-21.69	-3.49
2	เคมีภัณฑ์	1,790.4	2,681.4	2,916.4	2,232.6	31.68	49.76	8.77	19.83
3	เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ	5,036.7	4,299.1	4,501.2	1,904.4	16.40	-14.65	4.70	-41.86
4	เม็ดพลาสติก	1,631.5	2,440.8	2,587.0	1,826.8	50.75	49.60	5.99	8.90
5	ผลิตภัณฑ์ยาง	1,412.0	1,795.4	2,120.0	1,561.5	80.12	27.16	18.08	15.15
6	ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง	1,155.7	1,359.1	1,496.3	1,213.8	46.16	17.60	10.10	26.04
7	ไม้และผลิตภัณฑ์ไม้	642.8	914.3	952.3	918.7	60.01	42.24	4.16	25.40
8	น้ำมันสำเร็จรูป	802.8	299.6	1,194.4	739.2	6.14	-62.68	298.63	17.73
9	เครื่องใช้ไฟฟ้า และส่วนประกอบอื่นๆ	474.6	598.7	607.7	419.0	41.59	26.15	1.51	7.00
10	น้ำมันดิบ	107.9	243.2	522.5	349.3	-57.21	125.35	114.86	-9.08
	รวม 10 อันดับ	15,500.7	19,245.4	20,510.9	13,400.0	33.13	24.16	6.58	-1.38
	อื่นๆ	5,972.5	7,005.4	6,358.9	4,034.7	33.43	17.29	-9.23	-7.81
	รวมทั้งสิ้น	21,473.2	26,250.8	26,869.8	17,434.7	33.21	22.25	2.36	-2.95

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์

ข้อมูลของกระทรวงพาณิชย์แต่ละแหล่งมีความแตกต่างกัน

(2) สินค้าส่งออกซึ่งมีศักยภาพในตลาดฮ่องกง (ปี 2555) เช่น อัญมณีและเครื่องประดับ เป็นคู่ค้าอันดับ 1 สัดส่วนร้อยละ 21.66 เครื่องอิเล็กทรอนิกส์ เป็นคู่ค้าอันดับ 2 รองจากสหรัฐอเมริกา สัดส่วนร้อยละ 18.34 กุ้ง ฮ่องกงเป็นคู่ค้าอันดับ 6 สัดส่วนร้อยละ 2.27 ไก่สดแช่เย็นแช่แข็ง เป็นคู่ค้าอันดับ 5 สัดส่วนร้อยละ 6.20 ข้าว เป็นคู่ค้าอันดับ 7 สัดส่วนร้อยละ 3.84 อาหารทะเลแปรรูป เป็นคู่ค้าอันดับ 8 สัดส่วนร้อยละ 1.22

ตารางที่ 5 แสดงสินค้าส่งออกไทยไปยังประเทศฮ่องกง 10 อันดับแรก (พ.ศ.2554-2556)

ลำดับ	สินค้า	มูลค่า (Million USD)				อัตราการขยายตัว (%)			
		ปี 2553	ปี 2554	ปี 2555	ปี 2556 (ม.ค.-ส.ค.)	ปี 2553	ปี 2554	ปี 2555	ปี 2556 (ม.ค.-ส.ค.)
1	เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ	2,117.7	2,486.9	3,109.6	2,157.7	44.96	17.43	25.04	3.86
2	แผงวงจรไฟฟ้า	2,119.9	2,081.6	2,107.6	1,390.0	69.77	-1.81	1.25	13.55
3	อัญมณีและเครื่องประดับ	2,584.1	2,484.2	2,848.3	1,662.6	35.12	-3.86	14.66	-9.10
4	เหล็ก เหล็กกล้าและผลิตภัณฑ์	83.9	107.1	826.5	580.9	65.60	27.66	671.36	197.82
5	เครื่องใช้ไฟฟ้า และส่วนประกอบอื่นๆ	356.8	426.0	367.3	242.2	40.73	19.40	-13.79	4.46
6	เม็ดพลาสติก	534.3	475.2	404.0	244.0	13.46	-11.05	-14.99	-15.95
7	อุปกรณ์กึ่งตัวนำ ทรานซิสเตอร์และไดโอด	227.1	219.7	146.0	138.5	39.34	-3.24	-33.57	59.03
8	ข้าว	214.1	218.2	177.7	122.5	-6.55	1.88	-18.55	4.32
9	หม้อแปลงไฟฟ้า และส่วนประกอบ	144.7	180.6	187.7	115.9	75.48	24.85	3.92	-0.62
10	ผลไม้สด แช่เย็น แช่แข็ง และแห้ง	92.3	149.2	130.5	108.4	-13.86	61.67	-12.52	16.14
	รวม 10 อันดับ	8,474.8	8,828.8	10,305.1	6,762.6	41.75	4.18	16.72	7.99
	อื่นๆ	2,774.1	3,123.7	2,792.0	1,912.7	-20.86	12.60	-10.62	1.17
	รวมทั้งสิ้น	11,248.9	11,952.5	13,097.1	8,675.3	18.61	6.25	9.58	6.41

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์
ข้อมูลของกระทรวงพาณิชย์แต่ละแหล่งมีความแตกต่างกัน

3.4.5 กลุ่มประเทศอาเซียน (9)

1) ภาพรวมเศรษฐกิจ

กลุ่มประเทศอาเซียนประกอบด้วย ประเทศสมาชิก 9 ประเทศ มีสัดส่วนการส่งออกปี 2555 ร้อยละ 24.65 ในเดือนกรกฎาคม ขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.63 และเดือนสิงหาคมกลับขยายตัวสูงขึ้นถึงร้อยละ 17.31 ในปี 2555 การส่งออกไปอาเซียนมีมูลค่า 56,498.97 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ โดยมีอัตราการขยายตัวร้อยละ 4.54 ในช่วงเดือนมกราคม-สิงหาคม 2556 การส่งออกของไทยไปกลุ่มประเทศอาเซียน ขยายตัวได้ร้อยละ 6.24 ทั้งนี้ การที่เศรษฐกิจโลกชะลอตัว รวมทั้งประเทศจีน ซึ่งเป็นลูกค้าหลักของอาเซียน ส่งผลให้การส่งออกในกลุ่มประเทศอาเซียนในช่วงที่ผ่านมามีการชะลอตัวลง และทำให้การส่งออกในภาพรวมของไทยขยายตัวในอัตราที่ชะลอตัวลงเหลือร้อยละ 1.0 ซึ่งก็ถือว่าดีกว่าหลายประเทศในอาเซียน ในช่วงที่ผ่านมา

ตัวเลขการส่งออกล้วนแต่ถดถอยลง เช่น ประเทศสิงคโปร์ ตัวเลขการส่งออกถดถอยร้อยละ 3.09 ประเทศมาเลเซียถดถอยร้อยละ 3.16 และประเทศฟิลิปปินส์ ถดถอยร้อยละ 7.48

ทั้งนี้ เศรษฐกิจของประเทศสมาชิกอาเซียนมีความแตกต่างกันค่อนข้างมาก จึงขอวิเคราะห์แยกออกเป็น 2 กลุ่มดังนี้

(1) กลุ่มประเทศอาเซียน 4 (ประเทศสิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์)

ประเทศสิงคโปร์ เป็นคู่ค้าส่งออกปี 2555 มีมูลค่า 10,835.68 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ขยายตัวติดลบร้อยละ 5.14 แต่ในช่วงเดือนมกราคม-สิงหาคม 2556 การส่งออกของไทยไปประเทศสิงคโปร์ ขยายตัวได้ถึงร้อยละ 10.57 ทั้งนี้ ประเทศสิงคโปร์เป็นประเทศที่พึ่งพาการส่งออกสูงถึงร้อยละ 226.4 ของจีดีพี การชะลอตัวของภาคการส่งออก ในรูปการบริการมีการชะลอตัวอย่างรุนแรง โดยเฉพาะด้านการเงิน ซึ่งได้รับผลกระทบจากเศรษฐกิจโลก โดยการขยายตัวทางเศรษฐกิจของสิงคโปร์ในไตรมาสแรกเหลือเพียงร้อยละ 0.2 อีกทั้ง การลงทุนภายในประเทศขยายตัวลดน้อยลง โดยในไตรมาสแรกของปีนี้ชะลอตัวเหลือเพียงร้อยละ 7.2 เทียบจาก ไตรมาส 4 ของปีที่แล้ว ขยายตัวได้สูงถึงร้อยละ 53.40 นอกจากนี้ การบริโภคภายในประเทศก็มีการชะลอตัวเช่นกัน

ประเทศมาเลเซีย ในปี 2555 เป็นคู่ค้าส่งออกปี 2555 มีมูลค่า 12,424.94 ดอลลาร์สหรัฐฯ ขยายตัวได้ร้อยละ 0.21 ในช่วงเดือนมกราคม-สิงหาคม การส่งออกของไทยไปประเทศมาเลเซียขยายตัวได้ถึงร้อยละ 4.01 การขยายตัวทางเศรษฐกิจของมาเลเซียในไตรมาสแรก ขยายตัวได้เพียงร้อยละ 4.1 ปัจจัยหลักที่ทำให้เศรษฐกิจมาเลเซียมีการชะลอตัว เกิดจากการถดถอยของภาคการส่งออก ซึ่งในไตรมาสแรกติดลบร้อยละ 0.6 แต่ภาคการบริโภคภายในประเทศยังสามารถขยายตัวได้

ประเทศอินโดนีเซีย มีพลเมืองมากที่สุดของอาเซียน เป็นคู่ค้าส่งออกปี 2555 มูลค่า 11,209.46 ดอลลาร์สหรัฐฯ ขยายตัวได้ถึงร้อยละ 11.22 แต่ในช่วงเดือนมกราคม-สิงหาคม ปี 2556 การส่งออกขยายตัวได้เพียงร้อยละ 5.0 เศรษฐกิจของอินโดนีเซียเริ่มประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ โดยในไตรมาสแรก การส่งออกของอินโดนีเซียยังคงขยายตัวได้ที่ร้อยละ 3.4 และในไตรมาส 2 ก็ยังไม่ดีขึ้น ส่งผลให้ตัวเลขการขยายตัวทางเศรษฐกิจซึ่งเคยขยายตัวได้ถึงร้อยละ 6.0 ในไตรมาสที่ 1 ของปี 2556 เริ่มมีการชะลอตัวลงในไตรมาสที่ 2 ซึ่งขยายตัวได้ประมาณร้อยละ 5.8 นอกจากนี้ อินโดนีเซียยังประสบปัญหาจากการชะลอตัวของอุปสงค์ภายในประเทศและเงินเฟ้อ ส่งผลต่อการปรับอัตราดอกเบี้ยอ้างอิงในอัตราที่สูง

ประเทศฟิลิปปินส์ เป็นคู่ค้าส่งออกปี 2555 มูลค่า 4,861.17 ดอลลาร์สหรัฐฯ ขยายตัวร้อยละ 4.75 และในช่วงเดือนมกราคม-สิงหาคม 2556 การส่งออกของไทยไปประเทศฟิลิปปินส์ ขยายตัวติดลบร้อยละ 2.7 ทั้งนี้ เศรษฐกิจโดยรวมของประเทศฟิลิปปินส์ยังสามารถขยายตัวได้ดี เห็นได้จากในไตรมาสแรกของปีนี้ เศรษฐกิจขยายตัวได้ประมาณร้อยละ 7.8 และการลงทุนในประเทศยังสามารถขยายตัวได้ในอัตราสูง แต่ประเทศฟิลิปปินส์ ยังประสบปัญหาการว่างงานอยู่ในระดับสูงที่ร้อยละ 7.5 ซึ่งสวนทางกับสถานะเศรษฐกิจที่ยังเติบโตได้

(2) กลุ่มประเทศอินโดจีน (ประเทศกัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม)

การส่งออกไปยังกลุ่มประเทศอินโดจีนยังสามารถขยายตัวได้ดี ตัวเลขการส่งออกปี 2555 มีมูลค่าประมาณ 17,207 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ โดยรูปแบบการส่งออกไปยังกลุ่มประเทศอินโดจีนส่วนใหญ่เป็นการขนส่งข้ามแดน ในช่วงเดือนมกราคม-สิงหาคม 2556 ไทยส่งออกสินค้าไปประเทศเวียดนาม ขยายตัวร้อยละ 3.31 (ปี 2555 ติดลบร้อยละ 8.16) ประเทศกัมพูชา ขยายตัวร้อยละ 1.07 (ปี 2555 ร้อยละ 40.29) ประเทศ สปป.ลาว ขยายตัวร้อยละ 5.60 (ปี 2555 ร้อยละ 29.65) และประเทศพม่า ขยายตัวร้อยละ 22.54 (ปี 2555 ร้อยละ 9.88) ทั้งนี้ เศรษฐกิจของกัมพูชาและเวียดนาม พึ่งพิงการส่งออกต่อจีดีพี ร้อยละ 41 และ 83 ตามลำดับ ด้านการเติบโตทางเศรษฐกิจ ในปี 2556 คาดว่า ประเทศกัมพูชาจะขยายตัวได้ร้อยละ 6.8 ประเทศสปป.ลาว ร้อยละ 8.0 ประเทศพม่า ร้อยละ 6.2 และประเทศเวียดนามร้อยละ 4.8 โดยอัตราเงินเฟ้อของประเทศเวียดนามมีตัวเลขที่สูงกว่าประเทศอื่นๆ คาดว่าอัตราเงินเฟ้อในปีนี้ เวียดนามจะอยู่ที่ร้อยละ 7.0 สปป.ลาว ร้อยละ 6.0 ส่วนประเทศพม่าและกัมพูชา เงินเฟ้ออยู่ที่ประมาณร้อยละ 2.85 และ 2.93 ตามลำดับ

2) ทิศทางเศรษฐกิจกลุ่มประเทศอาเซียน

คาดการณ์ว่าการส่งออกของไทยไปยังกลุ่มประเทศอาเซียนยังมีแนวโน้มที่ดี สะท้อนจากการขยายตัวการส่งออกเดือนกรกฎาคม ซึ่งมีตัวเลขสูงกว่าเดือนมิถุนายน แต่ความเสี่ยงทางเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกอาเซียน ทั้งอาเซียน 4 และอาเซียนอินโดจีน ซึ่งเศรษฐกิจมีการพึ่งพิงการส่งออกในอัตราที่สูง สินค้ามีลักษณะคล้ายกัน โดยเฉพาะเป็นสินค้าที่ใช้แรงงานเข้มข้น และเกษตรแปรรูป ขณะที่สินค้าอุตสาหกรรม เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ เป็นลักษณะโซ่อุปทานเพื่อส่งต่อไปยังประเทศยุโรป สหรัฐอเมริกา และประเทศอื่นๆ ดังนั้น การส่งออกของไทยไปกลุ่มประเทศอาเซียน จึงต้องติดตามปัจจัยเสี่ยงซึ่งเกี่ยวข้องกับการฟื้นตัวของประเทศคู่ค้าเป็นสำคัญ

3) ปัจจัยที่มีผลต่อการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศอาเซียน

(1) การเป็นตลาดเดียวกัน (Single Market) เศรษฐกิจภายในของแต่ละประเทศในกลุ่มอาเซียน ประเทศในกลุ่มอาเซียนภายใต้ข้อตกลง FTA ทำให้เหมือนกับการเป็นตลาดเดียวกัน ภายใต้ภาษี “0” โดยประเทศไทยส่งออกสินค้าในรูปของอาหาร ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นต่อการดำรงชีพ เช่น น้ำตาล ไก่สดแช่แข็ง และสินค้าอุปโภคบริโภค อีกทั้ง ประเทศกัมพูชา สปป.ลาว พม่า เวียดนาม และมาเลเซีย มีพรมแดนซึ่งมีโครงสร้างพื้นฐานเชื่อมต่อติดต่อกัน ดังนั้น การชะลอตัวหรือการขยายตัวของตลาดภายในประเทศสมาชิกอาเซียนจึงมีผลต่อการส่งออกของไทย

(2) อาเซียนพึ่งพิงการส่งออกในระดับสูง ประเทศต่างๆ ของอาเซียนล้วนแต่ใช้การส่งออกเป็นกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจ สินค้าส่งออกส่วนใหญ่ของอาเซียนส่วนใหญ่มักมีลักษณะคล้ายกัน และต่างแข่งขันกัน โดยเฉพาะประเทศไทย มาเลเซีย เวียดนาม อินโดนีเซีย และกัมพูชา โดยตลาดหลัก ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และจีน ดังนั้น การฟื้นตัวทางเศรษฐกิจ จึงขึ้นอยู่กับปัจจัยการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจของประเทศคู่ค้า

(3) การเป็นฐานการผลิตร่วมกัน (Single Production Base) ประเทศอาเซียนเป็นคู่ค้าในลักษณะที่เป็นโซ่อุปทานร่วมกัน ประเทศต่างๆ ในอาเซียนเป็นประเทศคู่ค้าในลักษณะนำเข้าสินค้าจากไทยเพื่อไปผลิตและส่งออก เช่น สิ่งทอและผ้าผืน ไทยส่งออกให้กับประเทศเวียดนาม อินโดนีเซีย พม่า และกัมพูชา ยางพารา ไทยส่งออกให้กับประเทศมาเลเซีย ทั้งนี้ ผลกระทบทางเศรษฐกิจจากประเทศคู่ค้าของอาเซียน จึงมีผลกระทบโดยตรงต่อตัวเลขการนำเข้าของไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

(4) นโยบายอุดหนุนราคาสินค้าส่งออกและมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจ นโยบายทางเศรษฐกิจและมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจ ประเทศต่างๆ ในอาเซียนจะมีลักษณะที่คล้ายกันในส่วนที่พึ่งพิงเงินลงทุนจากต่างประเทศ ทั้งด้านการลงทุนทางตรง (FDI) การลงทุนในตลาดทุนและตราสารหนี้ ซึ่งมีความอ่อนไหวต่อการเปลี่ยนแปลงเงินทุนไหลเข้าและไหลออก ซึ่งมีผลต่ออัตราแลกเปลี่ยนและดอกเบี้ย นอกจากนี้ การส่งออกที่ชะลอตัวลง ส่งผลกระทบต่อปริมาณขาดดุลของแต่ละประเทศ นอกจากนี้ นโยบายอุดหนุนราคาสินค้าเกษตรราคาสินค้าเชื้อเพลิง และอื่นๆ ทั้งหมดเป็นปัจจัยที่มีต่อการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจของประเทศอาเซียน ซึ่งล้วนพึ่งพิงกับการค้าโลกและเศรษฐกิจโลกเป็นส่วนใหญ่

4) แนวโน้มการส่งออกสินค้าไปตลาดอาเซียน

ตลาดอาเซียนมีสัดส่วนการส่งออกในปี 2555 ร้อยละ 24.65 เศรษฐกิจภายในไม่ได้รับผลกระทบจากวิกฤติเศรษฐกิจโลก หลายประเทศมีพื้นฐานเศรษฐกิจเข้มแข็ง เช่น ประเทศสิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย แนวโน้มการส่งออกไปประเทศเหล่านี้ยังเป็นไปในทิศทางบวก โดยเฉพาะในช่วงกลางถึงปลายไตรมาส 4 ของปี 2556 และต่อเนื่องไปจนถึงปี 2557 ขึ้นอยู่กับการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจของประเทศซึ่งเป็นคู่ค้าของประเทศเหล่านั้น โดยเฉพาะการฟื้นตัวของประเทศจีน และกลุ่มประเทศ G-3

สินค้าซึ่งมีศักยภาพส่งออกในตลาดอาเซียน (ปี 2555)

1) ประเทศมาเลเซีย ในปี 2555 ไทยส่งออกมูลค่า 12,424.91 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (ในช่วงเดือนมกราคม-สิงหาคม 2556 การส่งออกยังขยายตัวได้ร้อยละ 4.0) สินค้าส่งออกสำคัญ เช่น ไทยส่งออกน้ำมันเป็นคู่ค้าอันดับ 2 สัดส่วนร้อยละ 14.19 ยางพารา เป็นคู่ค้าอันดับ 2 มีสัดส่วนการส่งออกในปี 2555 ร้อยละ 13.35 ไก่สดแช่เย็นและแช่แข็ง เป็นอันดับ 3 สัดส่วนร้อยละ 3.42 สินค้าอิเล็กทรอนิกส์ มาเลเซียเป็นคู่ค้าอันดับที่ 4 มีสัดส่วนการส่งออกในปี 2555 ร้อยละ 6.08 และน้ำตาลทราย เป็นคู่ค้าอันดับที่ 5 สัดส่วนการส่งออกร้อยละ 6.34 ผลิตภัณฑ์เซรามิก คู่ค้าอันดับที่ 6 สัดส่วนการส่งออกร้อยละ 3.98 (มาเลเซียเป็นคู่ค้าชายแดนอันดับที่ 1 ปี 2555 มีมูลค่า 560,655 ล้านบาท)

2) ประเทศอินโดนีเซีย ในปี 2555 ไทยส่งออกมูลค่า 3,778.21 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (ในช่วงเดือนมกราคม-สิงหาคม 2556 การส่งออกยังขยายตัวได้ร้อยละ 5.0) สินค้าส่งออกสำคัญ เช่น น้ำตาลทราย เป็นคู่ค้าอันดับ 1 สัดส่วนการส่งออกร้อยละ 21.57 ยานพาหนะ อุปกรณ์และส่วนประกอบ อินโดนีเซียเป็นคู่ค้าอันดับที่ 2 รองจากประเทศออสเตรเลีย มีสัดส่วนการส่งออกปี 2555 ร้อยละ 13.48 สิ่งทอ เป็นคู่ค้าอันดับ 5 สัดส่วนการส่งออกร้อยละ 4.73 ผลิตภัณฑ์เซรามิก เป็นคู่ค้าอันดับ 9 สัดส่วนการส่งออกร้อยละ 2.16

3) **ประเทศกัมพูชา** ในปี 2555 ไทยส่งออกมูลค่า 3,778.21 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ สินค้าส่งออกสำคัญ เช่น น้ำตาลทรายเป็นคู่ค้าอันดับ 4 สัดส่วนการส่งออกร้อยละ 8.21 น้ำมันสำเร็จรูปเป็นคู่ค้าอันดับ 5 สัดส่วนร้อยละ 5.14 ผลิตภัณฑ์เซรามิก เป็นคู่ค้าอันดับ 7 สัดส่วนการส่งออกร้อยละ 2.40 (กัมพูชาเป็นคู่ค้าชายแดนอันดับที่ 4 ปี 2555 มีมูลค่า 63,977 ล้านบาท)

4) **ประเทศสิงคโปร์** ในปี 2555 ไทยส่งออกมูลค่า 10,835.68 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (ในช่วงเดือนมกราคม-สิงหาคม 2556 การส่งออกยังขยายตัวได้ร้อยละ 10.57) สินค้าส่งออกสำคัญ เช่น น้ำมันสำเร็จรูปไทยเป็นคู่ค้าอันดับ 1 มีสัดส่วนร้อยละ 30.04 ข้าวเป็นคู่ค้าอันดับ 10 สัดส่วนการส่งออกร้อยละ 2.61 เครื่องอิเล็กทรอนิกส์ คู่ค้าอันดับ 7 สัดส่วนร้อยละ 4.93 น้ำตาลทรายเป็นคู่ค้าอันดับ 11 สัดส่วนการส่งออกร้อยละ 2.17

5) **ประเทศเวียดนาม** ในปี 2555 ไทยส่งออกมูลค่า 6,483.28 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ สินค้าส่งออกสำคัญ เช่น สิ่งทอ เป็นคู่ค้าอันดับ 4 สัดส่วนการส่งออกร้อยละ 5.61 กุ้งแช่แข็งและแปรรูป เป็นคู่ค้าอันดับ 5 สัดส่วนการส่งออกร้อยละ 4.52 น้ำมันสำเร็จรูป เป็นคู่ค้าอันดับ 7 สัดส่วน ร้อยละ 6.47 น้ำตาลทรายเป็นคู่ค้าอันดับ 12 สัดส่วนการส่งออกร้อยละ 4.62

6) **ประเทศลาว** ในปี 2555 ไทยส่งออกมูลค่า 3,588.44 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ สินค้าส่งออกสำคัญ เช่น ไม้สัก ไข่เยี่ยวและไข่แข็งเป็นคู่ค้าอันดับ 1 สัดส่วนร้อยละ 38.08 (ปี 2556 เดือนม.ค. – ก.ค. สัดส่วนเพิ่มเป็นร้อยละ 41.24) ผลิตภัณฑ์เซรามิก เป็นคู่ค้าอันดับ 3 สัดส่วนการส่งออก ร้อยละ 6.61 น้ำมันสำเร็จรูปเป็นคู่ค้าอันดับ 4 สัดส่วนร้อยละ 6.49 (ลาวเป็นคู่ค้าชายแดนปี 2555 อันดับที่ 3 มูลค่า 101,661 ล้านบาท)

7) **ประเทศพม่า** ในปี 2555 ไทยส่งออกมูลค่า 3,127.05 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ สินค้าส่งออกสำคัญ เช่น ผลิตภัณฑ์เซรามิก เป็นคู่ค้าอันดับ 4 สัดส่วนการส่งออกร้อยละ 4.04 สิ่งทอ เป็นคู่ค้าอันดับ 8 สัดส่วนการส่งออกร้อยละ 2.67 และส่งออกน้ำมันสำเร็จรูป เป็นคู่ค้าอันดับ 8 สัดส่วนร้อยละ 3.57 (พม่าเป็นคู่ค้าชายแดนปี 2555 อันดับที่ 2 มูลค่า 164,375 ล้านบาท)

ตารางที่ 6 แสดงมูลค่าการส่งออกไปยังกลุ่มประเทศอาเซียน เดือนมกราคม – สิงหาคม 2556

ลำดับ	ประเทศ	ปี 2554		ปี 2555		ปี 2556 (ม.ค. – ส.ค.)	
		มูลค่า (Million USD)	อัตรายายตัว (%)	มูลค่า (Million USD)	อัตรายายตัว (%)	มูลค่า (Million USD)	อัตรายายตัว (%)
1	มาเลเซีย	12,399.00	17.34	12,424.94	0.21	8,547.21	4.01
2	อินโดนีเซีย	10,078.24	37.19	11,209.46	11.22	7,929.16	5.00
3	สิงคโปร์	11,423.30	27.01	10,835.68	-5.14	7,964.86	10.57
4	เวียดนาม	7,059.49	20.77	6,483.28	-8.16	4,490.74	3.31
5	ฟิลิปปินส์	4,640.94	-5.02	4,861.17	4.75	3,190.06	-2.70
6	กัมพูชา	2,693.17	14.99	3,778.21	40.29	2,806.13	10.07
7	ลาว	2,767.87	29.59	3,588.44	29.65	2,547.15	5.60
8	พม่า	2,845.92	37.29	3,127.05	9.88	2,472.44	22.54
9	บรูไน	137.04	6.52	190.75	39.19	113.31	-13.67
	รวม	54,044.97	21.95	56,498.98	4.54	40,061.1	6.24

ที่มา : กระทรวงพาณิชย์

3.5 ผลกระทบทางเศรษฐกิจจากภาคส่งออกชะลอตัว

3.5.1 ส่งออกไทยมีการชะลอตัวอย่างรุนแรง (ในช่วงเดือนมกราคม-สิงหาคม 2556)

จากปัจจัยเศรษฐกิจโลกซึ่งชะลอตัวตั้งแต่ต้นปี 2556 ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจประเทศคู่ค้า ส่งผลให้การส่งออกของไทยได้รับผลกระทบและส่งผลต่อเนื่องต่อภาคเศรษฐกิจ เนื่องจากภาคส่งออกของไทยมีส่วนอยู่ในจีดีพีร้อยละ 63 ในช่วงเดือนมกราคม – สิงหาคม 2556 การส่งออกของไทยมีมูลค่า 152,836.03 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เปรียบเทียบการส่งออกในช่วงเดียวกันของปี 2555 มีมูลค่า 151,280.3 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ขยายตัวเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 1.03 แต่หากเปรียบเทียบเป็นเงินบาท ติดลบถึงร้อยละ 3.0 ส่งผลให้ในช่วงเดือนมกราคม – สิงหาคม 2556 ขาดดุลการค้า 18,147.4 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ โดยตลาดหลักส่งออกของไทยในช่วง 8 เดือนแรกของปี 2556 ล้วนมีอัตราการขยายตัวลดลง เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ติดลบร้อยละ 0.02 และญี่ปุ่น ติดลบร้อยละ 3.99 จีน ติดลบร้อยละ 2.95 ส่วนตลาดที่ขยายตัวในอัตราที่ลดลง เช่น สหภาพยุโรป ขยายตัวเป็นบวกร้อยละ 2.51 อาเซียน ขยายตัวร้อยละ 6.24 และฮ่องกง ขยายตัวร้อยละ 6.41⁵

ตารางที่ 7 แสดงอัตราการขยายตัวที่ลดลงของการส่งออกในตลาดหลัก พ.ศ. 2553 – 2556 (ม.ค.-ส.ค.)

ลำดับ	ตลาดส่งออก	อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)				สัดส่วนส่งออกปี 2555 (ร้อยละ)
		2553	2554	2555	2556 (ม.ค.-ส.ค.)	
1	สหรัฐอเมริกา	21.24	7.84	4.60	-0.02	9.94
2	สหภาพยุโรป (27)	20.17	10.74	-9.67	2.51	9.52
3	ญี่ปุ่น	29.16	17.54	-1.69	-3.99	10.23
4	จีน	33.21	22.25	2.36	-2.95	11.72
5	ฮ่องกง	18.61	6.25	9.58	6.41	5.71
6	อาเซียน (9)	36.41	21.95	4.54	6.24	24.65
	รวม	27.64	15.15	3.0	1.91	71.77

ที่มา : วิเคราะห์จากข้อมูลกระทรวงพาณิชย์

ข้อมูลของกระทรวงพาณิชย์แต่ละแหล่งมีความแตกต่างกัน

การส่งออกของไทยในตลาดหลักซึ่งมีการชะลอตัว ถือว่าเป็นการขยายตัวต่ำสุดในรอบ 4 ปี ซึ่งแนวโน้มมูลค่าการส่งออกเริ่มมีการชะลอตัวมาตั้งแต่ปี 2555 (เดิมเข้าใจว่าเกิดจากปัญหาต่อเนื่องจากวิกฤติน้ำท่วมครั้งใหญ่) เป้าหมายเดิมของกระทรวงพาณิชย์ที่คาดว่าจะปี 2556 จะสามารถส่งออกได้ร้อยละ 7 – 7.5 แต่โอกาสที่การส่งออกอาจเติบโตได้ไม่เกินร้อยละ 3.0 มีความเป็นไปได้สูง อย่างไรก็ตาม ภาพรวมในกลุ่มเอเชียและจีน ซึ่งเศรษฐกิจในครึ่งปีแรกมีแนวโน้มชะลอตัวลง แต่มีสัญญาณในทางบวกในช่วงไตรมาส 3 ดังนั้น ความต้องการซื้อสินค้าจะเริ่มมีคำสั่งซื้อ รวมไปถึงการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจในปีหน้า ก็จะทำให้มูลค่าการส่งออกในปี 2557 จะมีการขยายตัวได้ดีกว่าปี 2556

⁵ ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์

ตารางที่ 8 แสดงมูลค่าการส่งออกของไทยไปยังตลาดหลัก พ.ศ. 2553 – 2556 (ม.ค.-ส.ค.)

ลำดับ	ตลาดส่งออก	สัดส่วนการส่งออก ปี 2555 (ร้อยละ)	มูลค่า (หน่วย : ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ)			
			2553	2554	2555	2556 (ม.ค.-ส.ค.)
1	สหรัฐอเมริกา	9.94	20,200.45	21,783.78	22,785.90	15,190.16
2	สหภาพยุโรป (27)	9.52	21,814.56	24,157.88	21,822.28	14,867.03
3	ญี่ปุ่น	10.23	20,308.29	23,870.31	23,465.95	15,012.82
4	จีน	11.72	192,298.14	26,250.82	26,869.78	17,434.71
5	ฮ่องกง	5.71	11,248.93	11,952.54	13,097.10	8,675.26
6	อาเซียน (9)	24.65	44,317.94	54,044.95	56,498.97	40,061.07
	รวม	71.77	193,298.14	222,579.16	229,263.16	111,241.12

ที่มา : วิเคราะห์จากข้อมูลกระทรวงพาณิชย์

ข้อมูลของกระทรวงพาณิชย์แต่ละแหล่งมีความแตกต่างกัน

3.6 วิเคราะห์โครงสร้างสินค้าส่งออกของไทย

โครงสร้างการส่งออกไทยค่อนข้างมีความกระจุกตัวทั้งด้านตลาดและผลิตภัณฑ์สินค้า โดยพึ่งพิงประเทศนำเข้าหลักเพียง 6 กลุ่ม ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 72 ของการส่งออกทั้งหมด ขณะเดียวกัน ผลิตภัณฑ์สินค้าส่งออกของไทยร้อยละ 68-70 ล้วนกระจุกตัวอยู่ที่สินค้าเพียง 20 ประเภท ในปี 2555 การส่งออกของไทยกระจุกตัวอยู่ในภาคอุตสาหกรรม โดยสินค้าอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 75.17 ขณะที่ภาคเกษตรกรรมมีสัดส่วนอยู่เพียงร้อยละ 10.23 ทั้งนี้ การส่งออกของไทยในปี 2556 มีแนวโน้มที่จะชะลอตัวในระดับสูง การศึกษาผลกระทบจำเป็นต้องวิเคราะห์ ศึกษาเชิงลึกถึงผลกระทบที่มีต่อโครงสร้างการส่งออกของไทย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.6.1 สินค้าอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก (8 เดือนแรกปี 2556 ขยายตัวในอัตราร้อยละ 1.03)

มีสัดส่วนอยู่ในภาคการส่งออก (ปี 2555) ร้อยละ 75.17 ในช่วงเดือนมกราคม – สิงหาคม ปี 2556 การส่งออกมูลค่า 116,627.2 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ขยายตัวเป็นบวกร้อยละ 3.44 มีสัดส่วนอยู่ในโครงสร้างการส่งออกร้อยละ 76.30 เปรียบเทียบกับปี 2555 ขยายตัวร้อยละ 5.84 อุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบค่อนข้างรุนแรง ได้แก่ อุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่ม เดือนมกราคม-สิงหาคม ขยายตัวติดลบร้อยละ 4.26 อุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ ติดลบร้อยละ 20.28 อุตสาหกรรมคอมพิวเตอร์ ขยายตัวติดลบร้อยละ 10.49 อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้า ขยายตัวติดลบร้อยละ 6.71 และอุตสาหกรรมเครื่องรับวิทยุ โทรทัศน์ ขยายตัวติดลบร้อยละ 6.99 ทั้งนี้ เป็นข้อสังเกตว่า โครงสร้างการส่งออกของสินค้าอุตสาหกรรมกระจุกตัวอยู่ในอุตสาหกรรม 10 อันดับแรก ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนการส่งออกถึงร้อยละ 49.19 หรือเกือบเป็นครึ่งหนึ่งของการส่งออกรวม โดยอุตสาหกรรมประกอบรถยนต์-ชิ้นส่วนยานยนต์ สินค้าป้อนอุตสาหกรรมซึ่งมีการส่งออกเป็นอันดับ 1 ด้วยสัดส่วนร้อยละ 13.81 ตามมาด้วยสินค้าคอมพิวเตอร์ ด้วยสัดส่วนร้อยละ 10.03

⁶ ที่มา : กระทรวงพาณิชย์

ซึ่งอุตสาหกรรมดังกล่าวเป็นอุตสาหกรรม OEM หรือใช้เครื่องหมายการค้าของต่างประเทศ เป็นอุตสาหกรรมที่ประเทศไทยได้ประโยชน์ด้านแรงงาน แต่ในด้านมูลค่าเพิ่มยังขาดความชัดเจน

นอกจากนี้ ผลกระทบของแรงงานภาคอุตสาหกรรม ซึ่งเกิดจากการชะลอตัวของการส่งออกส่งผลกระทบต่อรายได้สุทธิของแรงงานในภาคอุตสาหกรรมซึ่งมีอยู่ประมาณ 7.91 ล้านคน ในเดือนสิงหาคม 2556 เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันในปี 2555 ลดลงประมาณ 130,000 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 2.29⁷ ทั้งนี้ ตัวเลขการส่งออกของภาคอุตสาหกรรมส่งออกซึ่งชะลอตัวลง มีความสัมพันธ์ต่อผลผลิตภาคอุตสาหกรรม หรือ MPI โดยในช่วงเดือนมกราคม-กรกฎาคม 2556 ดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรมขยายตัวลดลงร้อยละ 4.54⁸ โดยเดือนกรกฎาคม กำลังการผลิตภาคอุตสาหกรรมลดลงเหลือร้อยละ 64.56 เทียบกับเดือนกรกฎาคม 2555 อยู่ที่ร้อยละ 67.9 และเดือนสิงหาคม กำลังการผลิตภาคอุตสาหกรรมยังลดลงต่อเนื่อง เหลือเพียงร้อยละ 63.45 และดัชนีผลผลิตภาคอุตสาหกรรมเดือนสิงหาคม ติดลบร้อยละ 3.1 ส่งผลให้ดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรมในหลายกลุ่มอุตสาหกรรมตัวเลขติดลบ แสดงให้เห็นถึงผลกระทบการส่งออกที่ชะลอตัวลงมีผลต่อภาคอุตสาหกรรมและต่อเนื่องไปจนถึงภาคแรงงาน ซึ่งรายได้ที่แท้จริงติดลบ (จากชั่วโมงการทำงานและค่าล่วงเวลาที่ลดลงหรือไม่มีค่าล่วงเวลา)

ตารางที่ 9 แสดงการเปรียบเทียบการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรม (เดือนมกราคม – สิงหาคม พ.ศ.2556)

ลำดับ	สินค้า	สัดส่วนส่งออกปี 2555 (%)	ส่งออก ปี 2555		ส่งออก ปี 2556 (ม.ค. – ส.ค.)	
			มูลค่า (USD)	ขยายตัว (%)	มูลค่า (USD)	ขยายตัว (%)
1	รถยนต์ อุปกรณ์ยานยนต์และส่วนประกอบ	10.0	22,912.6	34.90	16,101.18	12.63
2	คอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ	8.31	19,056.6	11.68	11,692.63	-10.49
3	อัญมณีและเครื่องประดับ	5.74	13,147.6	6.88	6,685.22	-20.28
4	เคมีภัณฑ์	3.72	8,516.4	2.69	6,232.95	10.19
5	เม็ดพลาสติก	3.72	8,531.7	-3.08	6,114.05	6.81
6	ผลิตภัณฑ์ยาง	3.67	8,409.8	0.22	5,711.83	1.69
7	เครื่องจักรกลและส่วนประกอบ	2.72	6,239.5	2.04	4,661.60	12.24
8	เหล็ก เหล็กกล้า และผลิตภัณฑ์	3.07	7,045.4	41.21	4,659.66	24.79
9	แผงวงจรไฟฟ้า	2.92	6,689.0	-15.44	4,637.30	7.18
10	เครื่องใช้ไฟฟ้า-ส่วนประกอบอื่นๆ รวมแอร์และวิทยุ-โทรทัศน์	5.68	13,022.7	ไฟฟ้า -6.26 แอร์ 5.15 วิทยุ-ทีวี -0.10	8,680.95	ไฟฟ้า -6.71 แอร์ 9.37 วิทยุ-ทีวี -6.99
	รวม 10 อันดับ	49.55	113,571.3		75,177.37	
	รวมสินค้าอุตสาหกรรม	76.24	172,319.0	5.84	116,627.2	3.44

หมายเหตุ : วิเคราะห์จากข้อมูลศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัด ก.พาณิชย์
ข้อมูลของกระทรวงพาณิชย์แต่ละแหล่งมีความแตกต่างกัน

3.6.2 สินค้าเกษตรกรรมเพื่อการส่งออก (8 เดือนแรกปี 2556 ขยายตัวถดถอยร้อยละ 6.31)

จากการวิเคราะห์ พบว่า ประเทศไทยยังส่งสินค้าเกษตรในลักษณะที่เป็นวัตถุดิบ และหรือวัตถุดิบแปรรูปขั้นต้น มีสัดส่วนอยู่ในภาคการส่งออก (ปี 2555) ร้อยละ 10.23 ในเดือนมกราคม – สิงหาคมของปี

⁷ ที่มา : TDRI, นสพ.โพสต์ทูเดย์ ฉบับวันที่ 5 ต.ค.2556

⁸ ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

2556 มีมูลค่าการส่งออก 14,621.1 ล้านดอลลาร์สหรัฐ⁹ ขยายตัวติดลบเชิงดอลลาร์สหรัฐร้อยละ 6.31 และมีสัดส่วนอยู่ในภาคการส่งออกร้อยละ 9.57 ลดลงจากปี 2555 ร้อยละ 6.46 ซึ่งเกิดจากมูลค่าการส่งออกและปริมาณสินค้าเกษตรที่ลดลง ซึ่งการถดถอยของสินค้าเกษตรติดลบมาตั้งแต่ปี 2555 ติดลบร้อยละ 19.25 โดยสินค้าเกษตรซึ่งมีมูลค่าส่งออกติดลบค่อนข้างมาก เช่น ยางพารา ขยายตัวติดลบร้อยละ 12.77 ข้าว ติดลบร้อยละ 1.39 ไก่แปรรูป ติดลบ ร้อยละ 3.44 กุ้งสดแช่เย็นแช่แข็ง ติดลบร้อยละ 38.36 ทั้งนี้ ตัวเลขการส่งออกสินค้าเกษตรกระจุกตัวอยู่ในการส่งออกสินค้า 10 อันดับแรก มูลค่าปี 2555 เท่ากับ 21,885.30 ล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 93.32 ของการส่งออกสินค้าเกษตรทั้งหมด

ผลกระทบของแรงงานภาคเกษตร จากการชะลอตัวของการส่งออก ซึ่งในเดือนสิงหาคม 2556 มีอยู่ประมาณ 16.22 ล้านคน เทียบกับช่วงเดียวกันกับปี 2555 ลดลง 240,000 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 1.46 ส่งผลกระทบต่อผลิตภาคเกษตรเดือนสิงหาคมลดลงร้อยละ -3.1 และรายได้ภาคเกษตรเดือนสิงหาคมลดลงร้อยละ 11.0¹⁰ ทั้งนี้ ประเทศไทยมีแรงงานอยู่ในภาคเกษตรจำนวนประมาณ 16.22 ล้านคน¹¹ หรือคิดเป็นร้อยละ 41.64 ของแรงงานทั้งหมด แต่การส่งออกมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 9.57 ขณะที่ภาคอุตสาหกรรมและอุตสาหกรรมเกษตรมีแรงงานประมาณ 7.91 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 20.3 แต่การส่งออกหากรวมกับอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป จะมีสัดส่วนรวมกันถึงร้อยละ 84 จำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์การแปรรูปและเพิ่มมูลค่าอย่างเป็นรูปธรรม จึงจะสามารถแก้ปัญหาเกษตร โดยเฉพาะด้านราคาได้อย่างยั่งยืน

ตารางที่ 10 แสดงการเปรียบเทียบการส่งออกสินค้าเกษตร (เดือนมกราคม – สิงหาคม พ.ศ.2556)

ลำดับ	สินค้า	สัดส่วนส่งออกปี 2555 (%)	ส่งออก ปี 2555		ส่งออก ปี 2556 (ม.ค. – ส.ค.)	
			มูลค่า (USD)	ขยายตัว (%)	มูลค่า (USD)	ขยายตัว (%)
1	ยางพารา	3.82	8,745.80	-31.12	5,267.7	-12.77
2	ข้าว	2.02	4,632.30	-27.99	2,901.1	-1.39
3	ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง	1.23	2,825.80	6.88	2,048.4	10.89
4	ไก่แปรรูป	0.87	2,003.10	5.86	1,281.4	-3.44
5	ผลไม้สด แช่เย็น แช่แข็งและแห้ง	0.42	959.20	0.28	722.5	7.70
6	กุ้งสดแช่เย็น แช่แข็ง	0.64	1,459.30	-15.57	590.1	-38.36
7	ปลาหมึกสดแช่เย็น แช่แข็ง	0.18	416.10	2.15	227.4	-18.78
8	เนื้อปลาสด แช่เย็น แช่แข็ง	0.18	416.70	1.40	201.2	-27.27
9	ผักสด แช่เย็น แช่แข็งและแห้ง	0.10	234.30	-3.33	159.1	-5.77
10	ไก่สดแช่เย็นแช่แข็ง	0.06	192.70	79.18	141.4	22.39
	รวม 10 อันดับ	9.52	21,885.30		13,540.30	
	รวมสินค้าเกษตร	10.23	23,450.80	-19.25	14,621.10	-6.31

หมายเหตุ : วิเคราะห์จากข้อมูลศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัด ก.พาณิชย์
ข้อมูลของกระทรวงพาณิชย์แต่ละแหล่งมีความแตกต่างกัน

⁹ ที่มา : กระทรวงพาณิชย์

¹⁰ ที่มา : TDRI, นสพ.โพสต์ทูเดย์ ฉบับวันที่ 5 ต.ค.2556

¹¹ ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี 2554

3.6.3 สินค้าอุตสาหกรรมเกษตรเพื่อการส่งออก (8 เดือนแรกปี 2556 ขยายตัวถดถอยร้อยละ 5.64)

มีสัดส่วนอยู่ในภาคการส่งออก (ปี 2555) ร้อยละ 7.92 ในช่วงเดือนมกราคม-สิงหาคม ปี 2556 มีมูลค่า 11,981.4 ล้านดอลลาร์สหรัฐ¹² ขยายตัวถดถอย ติดลบร้อยละ 5.64 มีสัดส่วนอยู่ในโครงสร้างการส่งออกร้อยละ 7.84 สินค้าอุตสาหกรรมเกษตร ในช่วงปี 2553 – 2555 การส่งออกเป็นบวก โดยในปี 2555 ขยายตัวได้ร้อยละ 3.82 โดยปี 2553 และ 2554 ขยายตัวร้อยละ 12.39 และ 32.17 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า เศรษฐกิจโลกชะลอตัวมีผลกระทบต่อสินค้าอุตสาหกรรมเกษตรค่อนข้างมากจนถึงขั้นการขยายตัวถดถอย

ทั้งนี้ สินค้าอุตสาหกรรมเกษตรซึ่งส่งออกติดลบในระดับสูง เช่น น้ำตาลทราย ขยายตัวติดลบร้อยละ 32.80 อาหารทะเลบรรจุกระป๋อง ขยายตัวติดลบร้อยละ 4.72 ผักกระป๋อง ติดลบร้อยละ 1.97 จากการวิเคราะห์ สินค้าเกษตรแปรรูปของไทย เป็นการแปรรูปในระดับขั้นต้น เช่น กรณีน้ำตาล จำเป็นที่จะต้องมีการแปรรูประดับที่มีการใช้เทคโนโลยีที่สูงขึ้น เช่น อาหารสัตว์ หรือพลังงานทางเลือก ขณะที่สินค้าประเภทไก่แปรรูป ผลไม้ อาหารทะเลแปรรูป ในระยะข้างหน้า วัตถุดิบในประเทศจะขาดแคลน ที่ผ่านมามีการนำเข้า ขณะเดียวกันพื้นที่การเพาะเลี้ยงกุ้ง มีต้นทุนด้านที่ดินที่สูงกว่าประเทศเพื่อนบ้าน รวมถึงด้านสิ่งแวดล้อมและผังเมือง ล้วนเป็นอุปสรรคต่อการขยายตัวด้านการส่งออก ทั้งนี้ สินค้าอุตสาหกรรมเกษตรในปี 2555 การส่งออก 10 อันดับแรกคิดเป็นร้อยละ 87.62 ของการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเกษตรทั้งหมด

ตารางที่ 11 แสดงการเปรียบเทียบการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเกษตร เดือนมกราคม – สิงหาคม พ.ศ.2556

ลำดับ	สินค้า	สัดส่วนส่งออกปี 2555 (%)	ส่งออก ปี 2555		ส่งออก ปี 2556 (ม.ค. – ส.ค.)	
			มูลค่า (USD)	ขยายตัว (%)	มูลค่า (USD)	ขยายตัว (%)
1	อาหารทะเลบรรจุกระป๋อง	2.28	5,224.9	3.61	3,179.54	-4.72
2	น้ำตาลทราย	1.72	3,952.6	8.73	2,306.41	-32.80
3	ผลไม้กระป๋องและแปรรูป	0.68	1,549.0	-10.19	1,101.97	5.39
4	เครื่องดื่ม	0.53	1,208.5	37.34	862.53	8.69
5	ผลิตภัณฑ์ข้าวสาลีและอาหารสำเร็จรูปอื่นๆ	0.45	1,041.8	-0.40	797.04	17.26
6	อาหารสัตว์เลี้ยง	0.48	1,092.8	16.17	763.48	4.64
7	ไขมันและน้ำมันพืชและสัตว์	0.29	675.1	-8.05	569.81	18.16
8	สิ่งปรุงรสอาหาร	0.22	507.1	6.15	371.44	10.84
9	ผักกระป๋อง แปรรูป	0.15	338.7	-3.46	225.37	-1.97
10	ผลิตภัณฑ์ข้าว	0.13	308.5	-1.13	207.24	6.86
	รวม 10 อันดับ	6.93	15,899.0		10,384.8	
	รวมสินค้าอุตสาหกรรมเกษตร	7.92	18,144.7	3.82	11,981.40	-5.64

หมายเหตุ : วิเคราะห์จากข้อมูลศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัด ก.พาณิชย์
ข้อมูลของกระทรวงพาณิชย์แต่ละแหล่งมีความแตกต่างกัน

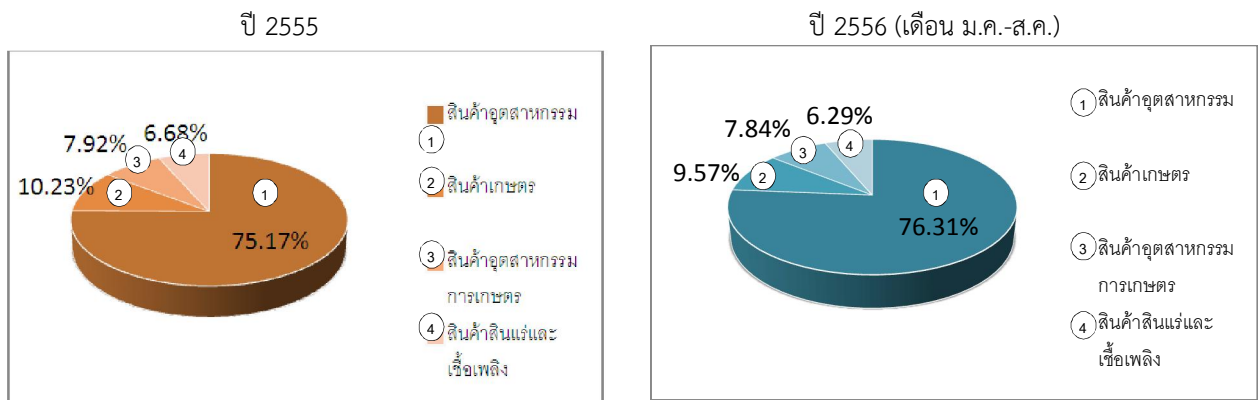
¹² ที่มา : กระทรวงพาณิชย์

3.6.4 สินแร่และเชื้อเพลิงเพื่อการส่งออก (8 เดือนแรกปี 2556 ขยายตัวถดถอย ติดลบร้อยละ 6.10)

มีมูลค่าในโครงสร้างการส่งออกของประเทศไทย ปี 2555 จำนวน 15,321.7 สำหรับเชื้อเพลิง ทาง ปตท.เป็นผู้จัดจำหน่ายให้กับประเทศเพื่อนบ้าน โดยการส่งออกปี 2555 สินแร่และเชื้อเพลิงมีสัดส่วนรวมกัน ร้อยละ 6.68 สามารถขยายตัวได้ร้อยละ 15.62¹³ แต่ในเดือนมกราคม-สิงหาคม ปี 2556 การส่งออกมีการ ชะลอตัว ส่งผลให้การขยายตัวถดถอย ติดลบร้อยละ 6.10

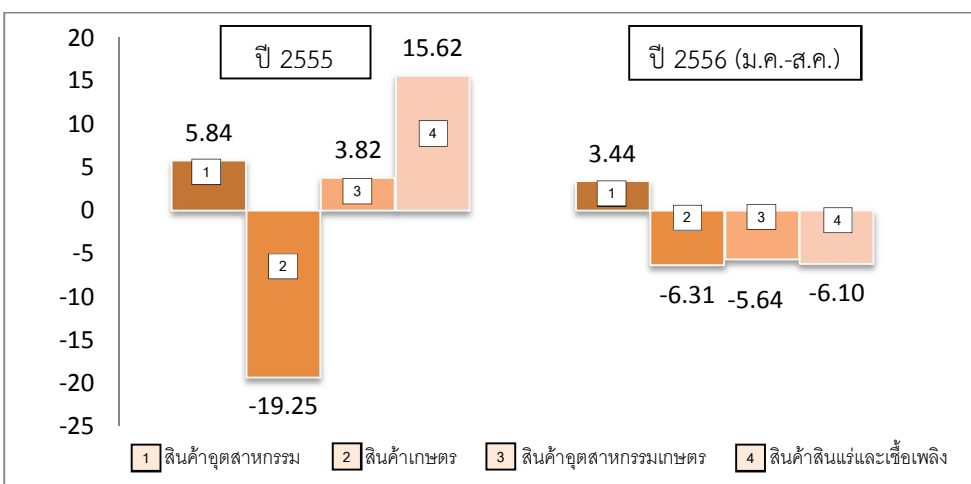
เฉพาะการส่งออกน้ำมันสำเร็จรูปในปี 2555 การส่งออกของไทยมีมูลค่า 12,881.3 ล้านดอลลาร์ สหรัฐฯ โดยคู่ค้า 5 อันดับแรก ได้แก่ สิงคโปร์ มาเลเซีย จีน ลาว กัมพูชา เป็นคู่ค้ารวมกันมีสัดส่วนร้อยละ 65.13 โดยประเทศสิงคโปร์เป็นคู่ค้าอันดับ 1 และมาเลเซียเป็นคู่ค้าอันดับ 2 ทั้งนี้ การส่งออกสินแร่และ เชื้อเพลิงย้อนหลัง 3 ปี เติบโตเฉลี่ยร้อยละ 26.05 แสดงให้เห็นถึงเศรษฐกิจโลกชะลอตัวมีผลกระทบต่อการ ส่งออกน้ำมันสำเร็จรูป และหรือผู้ค้าสามารถหาซื้อสินค้าได้จากแหล่งอื่นในราคาที่ต่ำกว่าของไทย

แผนภูมิที่ 1 เปรียบเทียบโครงสร้างสินค้าส่งออกไทย ปี 2555 / 2556

ที่มา : วิเคราะห์ข้อมูลจากกระทรวงพาณิชย์

แผนภูมิที่ 2 เปรียบเทียบอัตราการขยายตัวโครงสร้างสินค้าส่งออกไทย ปี 2555 / 2556¹⁴

ที่มา : ธนิต โสรัตน์

¹³ ที่มา : สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์

¹⁴ ที่มา : สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์

3.7 กรณีศึกษาผลกระทบสินค้าส่งออกรายสินค้า

3.7.1 ข้าว

1) สถานภาพทั่วไป

ประเทศไทยเคยเป็นผู้ส่งออกข้าวรายใหญ่อันดับ 1 ของโลก แต่ปัจจุบันหลายประเทศซึ่งเคยเป็นลูกค้าข้าวไทย ได้พัฒนากลายเป็นประเทศส่งออกข้าว เช่น ประเทศอินเดีย บังคลาเทศ กัมพูชา พม่า จากเดิมมีประเทศสหรัฐอเมริกา เวียดนาม เป็นผู้ส่งออกข้าว โดยประเทศไทยเป็นผู้นำทั้งด้านคุณภาพและราคา โดยตลาดหลักในเชิงมูลค่า 5 อันดับแรก ประกอบด้วย ประเทศอิรัก สหรัฐอเมริกา เบนิน ไบโอรีโคสต์ และญี่ปุ่น ในปี 2555 รวมกันมีสัดส่วนร้อยละ 29.71 หากเป็น 10 อันดับแรกจะเป็นร้อยละ 47.09 โดยผู้ซื้ออันดับที่ 1 คือ อิรัก ร้อยละ 9.33 รองลงมาคือ สหรัฐอเมริกา ร้อยละ 8.76 แสดงให้เห็นว่าตลาดข้าวของไทยค่อนข้างกระจายตัว

ทั้งนี้ สำนักงานการเกษตรของประเทศสหรัฐอเมริกา หรือ UADA: United States Department of Agriculture คาดการณ์ว่า ปี 2555/2556 ความต้องการบริโภคข้าวโลกจะมีประมาณ 469.2 ล้านเมตริกตัน โดยปริมาณการค้าข้าวโลกในปี 2556 ประมาณ 38.1 ล้านตัน ลดลงจากปี 2555 ประมาณร้อยละ 2.56 ทั้งนี้ จากนโยบายจํานําราคาข้าวเปลือก 5% ราคา 15,000 บาท ส่งผลต่อราคาข้าวขาวของไทยสูงกว่าต่างประเทศ ประมาณร้อยละ 16-20 ทำให้มีข้าวค้างสต็อกอยู่ในปริมาณที่สูง โดยภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องคาดว่าสต็อกข้าวสารไทย ณ สิ้นปี 2556 อาจเพิ่มขึ้นเป็น 12.1 ล้านตัน จาก 9.3 ล้านตันในปีที่แล้ว และสูงสุดในรอบ 20 ปี แต่ทางกระทรวงพาณิชย์คาดว่า หากเจรจาส่งออกให้ประเทศจีนได้ ปริมาณสต็อกข้าวอาจไม่สูงดังที่คาดไว้ ขณะเดียวกัน ผู้ส่งออกข้าวสำคัญ เช่น อินเดีย และเวียดนาม ยังมีสต็อกข้าวอยู่ในระดับสูงเช่นกัน

2) ปัญหาการส่งออกข้าว

ประเทศไทยในช่วงเดือนมกราคม – กรกฎาคม 2556 มีการส่งออกข้าวขาว มูลค่า 2,539.41 ล้านดอลลาร์สหรัฐ¹⁵ เปรียบเทียบกับช่วงเดียวกันกับปี 2555 ในเชิงมูลค่าดอลลาร์สหรัฐฯ ถดถอยติดลบร้อยละ 1.59 อันที่จริง มูลค่าการส่งออกข้าวไทยชะลอตัวมาตั้งแต่ปี 2555 ราคาข้าวของไทยในตลาดโลกไม่สามารถแข่งขันได้มาตั้งแต่ปี 2555 สะท้อนจากมูลค่าการส่งออกปี 2554 มีมูลค่า 6,432.39 ดอลลาร์สหรัฐฯ ขณะที่ปี 2555 มีมูลค่า 4,632.27 ดอลลาร์สหรัฐฯ การขยายตัวถดถอยสูงถึงร้อยละ 28.0

ทั้งนี้ แนวโน้มการแข่งขันข้าวในตลาดส่งออก จะมีการแข่งขันด้านราคาอย่างรุนแรง ซึ่งสมาคมผู้ส่งออกข้าว ประมาณการว่าปี 2556 ไทยจะส่งออกข้าวได้ 6.5 ล้านตัน โดยคู่แข่งข้าวไทยในตลาดส่งออก เช่น (1) ตลาดข้าวคุณภาพ (ข้าวหอมมะลิ) คือ สหรัฐอเมริกา (2) ข้าวสาร 5% คู่แข่งสำคัญคือ ปากีสถาน เวียดนาม และกัมพูชา (3) ข้าวหนึ่ง คู่แข่งสำคัญคือ สหรัฐอเมริกา และอินเดีย (4) ขณะที่ประเทศพม่า ตั้งเป้าหมายปี 2560 จะกลับมาเป็นแชมป์ส่งออกข้าว

อนึ่ง รัฐบาลไทยเมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2556 ได้ลงนามบันทึกข้อตกลงกับรัฐบาลจีน เนื่องในโอกาสที่นายหลี่ เค่อเฉียง ได้เยือนประเทศไทย โดยส่วนหนึ่งของ MOU เป็นความร่วมมือในการแลกเปลี่ยน

¹⁵ ที่มา : กระทรวงพาณิชย์

(Barter Trade) ในการที่จะพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้วยรถไฟไฮสปีดเทรน เส้นทางกรุงเทพฯ – หนองคาย โดยแลกเปลี่ยนด้วยการชำระสินค้าเกษตร (ข้าว) ซึ่งจะเป็นแนวทางหนึ่งในการระบายข้าวของรัฐบาลซึ่งจำเป็นที่จะต้องมีการตกลงในรายละเอียด เนื่องจาก เคยมีปัญหาในปี 2549 ในครั้งที่แลกเปลี่ยนลำไยเข้ากับรถจักรดีเซลและรถไฟก็ ซึ่งมีปัญหาในทางปฏิบัติเกี่ยวกับราคา ณ วันทำสัญญา กับราคาสินค้า ณ วันส่งมอบ จนส่งผลให้โครงการดังกล่าวไม่สามารถดำเนินการได้จนถึงปัจจุบัน (ข้อมูลจาก นสพ.มติชน ฉบับวันที่ 14 ต.ค.56)

ตารางที่ 12 แสดงการเปรียบเทียบราคาข้าว (29 ก.ค. 56)

หน่วย : FOB / เมตริกตัน

ประเทศ	ข้าวเปลือก 5% (ดอลลาร์สหรัฐ)	ข้าวขาว 5% (ดอลลาร์สหรัฐ)	ข้าวขาว 10% (ดอลลาร์สหรัฐ)
ไทย	482	527	521
สหรัฐอเมริกา	385	-	-
เวียดนาม	260	400	395
อินเดีย	237	440	-
จีน	450	-	-
กัมพูชา	270	-	-

ที่มา : สมาคมผู้ส่งออกข้าว

ตารางที่ 13 แสดงตลาดส่งออกข้าว 10 อันดับแรกของไทย (พ.ศ.2554-2556)

ลำดับ	ประเทศ	มูลค่า (ล้านดอลลาร์ สหรัฐ)			อัตราการขยายตัว (%)			สัดส่วนการส่งออก (%)	
		2554	2555	2556 (ม.ค.-ก.ค.)	2554	2555	2556 (ม.ค.-ก.ค.)	2555	2556 (ม.ค.-ก.ค.)
1	อิรัก	309.39	432.10	286.85	34.24	39.66	52.77	9.33	11.30
2	สหรัฐอเมริกา	417.64	405.74	286.85	-5.45	-2.85	0.56	8.76	10.24
3	เบนิน	104.07	189.54	260.11	-56.13	82.13	-2.52	4.09	9.56
4	ไต้หวัน	330.09	238.47	136.69	-1.34	-27.76	-35.87	5.15	5.38
5	ญี่ปุ่น	155.97	110.13	112.21	1.80	-29.39	-29.64	2.38	4.42
6	แอฟริกาใต้	332.47	226.14	109.28	-31.98	-42.77	-42.77	4.88	4.30
7	ฮ่องกง	218.17	177.69	109.08	-18.55	-18.15	-16.45	3.84	4.30
8	จีน	235.70	152.58	100.44	-35.26	-35.26	-52.95	3.29	3.96
9	กานา	205.38	127.71	87.00	-37.82	-37.82	-51.69	2.76	3.43
10	สิงคโปร์	161.17	120.75	80.60	-25.08	-25.08	-25.55	2.61	3.17
	อื่นๆ	3,962.3	2,451.40	1,014.37	33.86	-38.13	-41.14	52.92	39.95
	รวมทั้งสิ้น	6,432.39	4,632.27	2,539.41	20.43	-27.99	-1.59	100	100

ที่มา : วิเคราะห์ข้อมูลจากกระทรวงพาณิชย์

ข้อมูลของกระทรวงพาณิชย์แต่ละแหล่งมีความแตกต่างกัน

3) ข้อมูลจากการรับฟังความคิดเห็น (เชิงพื้นที่)

จากข้อมูลของสมาคมผู้ส่งออกข้าวพบว่า ในช่วงเดือนมกราคม – กรกฎาคม 2556 มูลค่าการส่งออกเทียบกับปี 2555 ลดลงประมาณร้อยละ 5.0 ประเทศคู่ค้า 3 อันดับแรกที่มียอดซื้อลดลงมากที่สุด คือ ไนจีเรีย ลดลงร้อยละ 92.35 อินโดนีเซีย ลดลงร้อยละ 82.47 คาเมรูน ลดลงร้อยละ 29.21 อันเป็นผลจากประเทศไนจีเรียนำเข้าจากประเทศอินเดีย และประเทศอินโดนีเซียมีผลผลิตในประเทศมากขึ้นจึงลดการนำเข้า โดยปัจจัยหลักที่มีผลต่อการส่งออกข้าว ประกอบด้วย (1) ต้นทุนการผลิตสูง (2) ราคาไม่สามารถแข่งขันได้ (3) เศรษฐกิจประเทศคู่ค้า (4) อัตราแลกเปลี่ยน (5) ค่าระวางเรือ (6) ค่าแรงเพิ่มขึ้น (7) ปัญหาสภาพคล่อง

ข้อเสนอแนะและมาตรการที่ต้องการให้ภาครัฐดำเนินการกระตุ้นการส่งออกหรือช่วยเหลือ

(1) การเร่งระบายข้าว และให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม ซึ่งสต็อกข้าวที่สูงส่งผลต่อการที่ลูกค้าชะลอการสั่งซื้อ อีกทั้ง การเก็บสต็อกไว้เป็นเวลานานจะส่งผลต่อคุณภาพและส่วนสูญเสีย ควรเร่งให้มีการเจรจาขายข้าวกับประเทศต่างๆ ทั้งแบบรัฐต่อรัฐ และรัฐกับเอกชน และดำเนินการประชาสัมพันธ์และขยายตลาดต่างประเทศให้มากขึ้น

(2) โครงการแลกเปลี่ยนข้าวกับรถไฟไฮสปีดเทรนกับรัฐบาลจีน ขอให้ใช้ราคาตลาด ณ วันส่งมอบ แต่ราคาสินค้าเกษตรมักมีการเปลี่ยนแปลง อาจส่งผลต่อการแลกเปลี่ยนสินค้า จึงควรมีการกำหนดราคาที่ชัดเจนในสัญญา เพื่อไม่ให้ทางประเทศจีนมีการบิดพลิ้วข้อตกลง เนื่องจากในวันที่ส่งมอบ ราคาข้าวอาจมีราคาต่ำกว่าตามราคาในสัญญา ซึ่งเคยเกิดขึ้นในการทำสัญญาแลกเปลี่ยนห้วงจักรกับลำไยเมื่อปี 2549

(3) กำหนดนโยบายรับจำนำข้าวเปลือกให้สอดคล้องกับภาวะตลาด ทั้งด้านราคาและปริมาณ เนื่องจากปัจจุบันมีประเทศคู่แข่งเข้ามาค้าขายแข่งกับไทยมาก ถึงแม้ว่าการรับจำนำข้าวรอบ 2 ปี 2556/57 ปรับลดลงเหลือตันละ 13,000 บาท จะส่งผลให้ราคาข้าวของไทยพอปรับตัวแข่งขันได้บ้าง แต่ก็ยังสูงกว่าราคาข้าวเปลือก 5% ของเวียดนาม ที่ราคาตันละประมาณ 8,300 บาท และอินเดียตันละ 7,580 บาท

(3) ควรร่วมมือกับภาคเอกชนในการแก้ไขปัญหาข้าว ภาคเอกชนมีความเป็นห่วงเกี่ยวกับทิศทางข้าวไทยในอนาคต โดยเฉพาะกรณีที่เปิดโอกาสให้รัฐสามารถทำสัญญาซื้อขายข้าวกับ Trader หรือผู้ค้าข้าวโดยตรง จะทำลายกลไกการค้าข้าวในอนาคต ซึ่งการค้าข้าวเป็นตลาด Community มีความซับซ้อน และราคามีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

(4) ลดต้นทุนการผลิตข้าวทั้งโซ่อุปทาน รวมทั้งต้นทุนโลจิสติกส์ และให้มียุทธศาสตร์การแปรรูปผลิตภัณฑ์ข้าวให้มีมูลค่าเพิ่ม เพราะไทยไม่สามารถแข่งขันการส่งออกข้าวในลักษณะที่ขายเป็นกิโลกรัมหรือเป็นตันได้อีกต่อไป ยุทธศาสตร์ของไทยต้องเน้นข้าวคุณภาพ โดยเลือกพันธุ์ข้าวให้เหมาะสมกับแต่ละตลาด

3.7.2 ยางพารา

1) สถานภาพทั่วไป

ประเทศไทยเป็นประเทศมีพื้นที่การปลูกยางมากที่สุด ประมาณ 18.75 ล้านไร่ มีผลผลิตปีละประมาณ 3.8 ล้านตัน เป็นประเทศส่งออกอันดับ 1 ของโลก ปีละประมาณ 3.2 ล้านตัน โดยผลผลิตยางของโลกประมาณ 10.6 ล้านตัน พื้นที่ปลูกยางของไทยอยู่ในภาคใต้มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 63.36 รองลงมาคือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 19.36 ภาคกลาง ร้อยละ 11.88 และภาคเหนือ ร้อยละ 5.4 การส่งออกของไทย ร้อยละ 85.50 ส่งออกในรูปวัตถุดิบ ประเทศผู้ผลิตยางที่สำคัญ คือ อินโดนีเซีย แต่ปัจจุบันประเทศจีน ซึ่งเป็นผู้ซื้อรายใหญ่ เริ่มมีการลงทุนปลูกยางในมณฑลยูนนานตอนล่าง นอกจากนี้ ประเทศเพื่อนบ้านของไทย เช่น ประเทศพม่า ลาว กัมพูชา และเวียดนาม ต่างเร่งปลูกยาง และเริ่มมีผลผลิตออกสู่ตลาดแล้ว โดยประเทศเหล่านี้มีต้นทุนการผลิตที่ต่ำกว่าไทย โดยเฉพาะค่าแรง อีกทั้งประเทศไทยขาดแคลนแรงงานในการกรีดยาง ทำให้ต้นทุนการผลิตยางสูง เนื่องจากต้องมีการแบ่งสัดส่วนกับผู้กรีดยาง (ส่วนใหญ่เป็นแรงงานต่างด้าว) ประมาณร้อยละ 40-50 ขึ้นอยู่กับช่วงเวลาและพื้นที่

2) ปัญหาการส่งออกยางพารา

การส่งออกยางในช่วงเดือนมกราคม – กรกฎาคม 2556 เทียบกับช่วงเดียวกันของปี 2555 มูลค่าการส่งออกลดลง ติดลบร้อยละ 13.34 ซึ่งราคายางมีปัญหามาตั้งแต่ปี 2555 ซึ่งพบว่ามูลค่าการส่งออกยางในเชิงดอลลาร์ ติดลบร้อยละ 31.12 สะท้อนจากตัวเลขการส่งออกในปี 2555 มีมูลค่า 8,745.80 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ขณะที่ปี 2554 การส่งออกมีมูลค่า 12,697.78 ล้านดอลลาร์สหรัฐ¹⁶ โดยคู่ค้า 5 อันดับแรกประกอบด้วย จีน มาเลเซีย ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และสหรัฐอเมริกา มีสัดส่วนการส่งออกรวมกันร้อยละ 79.11 เป็นที่สังเกตว่า การส่งออกของไทย (ปี 2555) พึ่งพิงกับตลาดของจีนในสัดส่วนที่สูงมากถึงร้อยละ 41.31 ทำให้ราคายางและเกษตรกรยางกว่า 1.8 ล้านคน ไปผูกพันอยู่กับเศรษฐกิจของจีนค่อนข้างสูง และส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของราคายางค่อนข้างมาก แนวทางการพัฒนาตลาดส่งออกจึงจะต้องกระจายความเสี่ยงไปในตลาดอื่นให้มากขึ้น อีกทั้ง ต้องจัดทำยุทธศาสตร์การแปรรูปยางและเพิ่มมูลค่าอย่างบูรณาการ

ตารางที่ 14 แสดงตลาดส่งออกยางพารา 10 อันดับแรกของไทย (พ.ศ.2554-2556)

ลำดับ	ประเทศ	มูลค่า (ล้านดอลลาร์ สรอ.)			อัตราการขยายตัว (%)			สัดส่วนการส่งออก (%)	
		2554	2555	2556 (ม.ค.-ก.ค.)	2554	2555	2556 (ม.ค.-ก.ค.)	2555	2556 (ม.ค.-ก.ค.)
1	จีน	4,613.83	3,612.89	2,023.12	88.61	-21.69	-0.94	41.31	43.11
2	มาเลเซีย	1,520.99	1,167.27	624.54	18.76	-23.26	-12.53	13.35	13.31
3	ญี่ปุ่น	1,720.37	938.56	509.25	57.61	-45.44	-18.20	10.73	10.85
4	เกาหลีใต้	883.74	590.83	265.70	57.66	-33.14	-30.32	6.76	5.66
5	สหรัฐอเมริกา	1,005.26	608.68	255.59	75.22	-39.45	-42.88	6.96	5.45
6	บราซิล	370.24	213.04	151.69	25.07	-42.46	-1.79	2.44	3.23
7	อินเดีย	289.06	244.62	109.85	47.31	-15.37	-39.85	2.80	2.34
8	ตุรกี	170.53	117.53	64.81	32.20	-31.08	-13.19	1.34	1.38
9	ไต้หวัน	190.54	94.55	54.74	85.59	-50.38	-3.00	1.08	1.17
10	เกาหลีเหนือ	0.95	13.99	53.09	-7.33	1,376.49	80,332.12	0.16	1.13
	อื่นๆ	1,932.3	1,143.8	580.9	58.59	-40.80	-21.47	13.08	12.38
	รวมทั้งสิ้น	12,697.78	8,745.80	4,693.31	60.81	-31.12	-13.34	100	100

ที่มา : กระทรวงพาณิชย์

ข้อมูลของกระทรวงพาณิชย์แต่ละแหล่งมีความแตกต่างกัน

3) ข้อมูลจากการรับฟังความคิดเห็น (เชิงพื้นที่)

ปัญหาใหญ่ของชาวสวนยาง คือราคาที่ขาดเสถียรภาพ มีการปลุกยางโดยไร้ทิศทาง ขาดการโซนนิ่ง¹⁷ อีกทั้ง ต้นทุนการผลิตของไทยสูง รวมทั้งค่า CESS กิโลกรัมละ 5 บาท ซึ่งเก็บจากยางพาราและ

¹⁶ ที่มา : กระทรวงพาณิชย์

¹⁷ โซนนิ่ง (Zoning) ในที่นี้เป็นการเรียกแบบทับศัพท์ ซึ่งตามความหมายของ Online English-Thai Dictionary หมายถึง การแบ่งเป็นเขต แบ่งเป็นบริเวณ ซึ่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า Zoning สำหรับด้านการเกษตร คือ การกำหนดเขตเหมาะสมสำหรับการปลูกพืช แต่ในรายงานนี้ หมายถึง การกำหนดเขตพื้นที่การเกษตร ชุมชน และอุตสาหกรรมไม่ให้ทับซ้อนกัน

ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากยาง ส่งผลต่อการพัฒนาแปรรูปยางในอนาคต เกษตรกรในหลายพื้นที่ต้องการให้ยกระดับชาวสวนยางไปสู่การแปรรูปยางในรูปแบบต่างๆ อีกทั้ง การเชื่อมโยงเกษตรกรยางกับโซ่อุปทานการผลิตของภาคอุตสาหกรรมจะต้องมีการเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ ในปี 2556 ผลผลิตยางมีสูงกว่าความต้องการประมาณ 3.1 แสนตัน และปี 2557 คาดว่าผลผลิตยางยังสูงกว่าความต้องการ ใกล้เคียงกับปี 2556 ทั้งนี้ราคายางอ้างอิงกับราคาตลาดล่วงหน้าของจีน และสิงคโปร์ ส่งผลต่อการไร้เสถียรภาพของราคายาง จนนำไปสู่กรณีมือเบียงภาคใต้ นอกจากนี้ การเก็บสต็อกยางของรัฐบาลประมาณ 3 แสนตัน ส่งผลกดดันต่อราคายาง

ข้อเสนอแนะและมาตรการที่ต้องการให้ภาครัฐดำเนินการกระตุ้นการส่งออกหรือช่วยเหลือ

(1) การแก้ปัญหาที่ยากต้องทำทั้งคลัสเตอร์ มีทั้งนวัตกรรม เทคโนโลยี และแรงจูงใจ ซึ่งเกษตรกรชาวสวนยางและผู้ส่งออกเห็นว่า ควรจัดตั้งให้มีคณะกรรมการร่วมรัฐและเอกชนเข้ามาดำเนินการจัดทำยุทธศาสตร์ยางและการแปรรูปยาง

(2) การสร้างแรงจูงใจเพื่อการลงทุนในอุตสาหกรรมแปรรูปยาง ควรให้ BOI เข้ามาส่งเสริมการลงทุนกับนักลงทุนทั้งไทยและต่างประเทศ ซึ่งมีเทคโนโลยี และนวัตกรรม โดยมาตรการจะต้องเป็นรูปธรรม และจูงใจให้เกิดการลงทุนในอุตสาหกรรมแปรรูปยาง

(3) การจัดโซนนิ่งพื้นที่การปลูกยาง เพื่อไม่ให้เป็นปัญหาผลผลิตมากเกินความต้องการของตลาด

(4) หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องจะต้องร่วมมือกับภาคเอกชนในการเปิดตลาดยางพารา โดยการกระจายความเสี่ยงไม่ให้เกิดตลาดกระจุกตัวอยู่เฉพาะในประเทศจีน ซึ่งจะทำให้ผู้ซื้อกลายเป็นผู้กำหนดราคา ทั้งที่ประเทศไทยเป็นผู้ส่งออกอันดับ 1 ของโลก

(5) ดันทุนการผลิตยางของไทยสูง โดยเฉพาะเปรียบเทียบกับอินโดนีเซีย ซึ่งเป็นคู่แข่ง ส่งผลต่อขีดความสามารถในการแข่งขัน จำเป็นที่ภาครัฐจะต้องเข้ามาดำเนินการแก้ไข โดยเฉพาะปัญหาเร่งด่วนการขาดแคลนแรงงาน และในระยะต่อไปจะต้องนำเทคโนโลยีมาใช้ในการผลิตยาง ซึ่งหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องจะต้องเร่งให้เกิดแรงจูงใจให้เกิดการสร้างสรรค์เครื่องมือหรืออุปกรณ์ในการกรีดยางเพื่อทดแทนการใช้แรงงาน

(6) การลดอัตรา และหรือการยกเลิกค่าธรรมเนียมส่งออกยางหรือ ค่า CESS ของไทย ซึ่งเก็บกิโลกรัมละ 5 บาท ทั้งในรูปยางวัตถุดิบและยางแปรรูป ซึ่งเก็บจากผู้ส่งออก ควรจะมีการพิจารณาเก็บไม่เกินกิโลกรัมละ 1 บาท หรือยกเลิก หรือต่ำกว่านี้ เพราะกลายเป็นต้นทุนของเกษตรกรชาวสวนยาง (ปัจจุบันรัฐยกเว้นเป็นการชั่วคราว) ซึ่งราคายางของไทยมีต้นทุนสูงอยู่แล้ว จึงยิ่งจะทำให้ไม่สามารถแข่งขันได้ และการเก็บค่า CESS ในผลิตภัณฑ์ยางแปรรูป ทำให้ไม่ส่งเสริมต่อการจูงใจในการแปรรูปยางพาราไปสู่อุตสาหกรรมซึ่งเพิ่มมูลค่า

3.7.3 อุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาล

1) สถานภาพทั่วไป

ประเทศไทยเป็นผู้ส่งออกน้ำตาลเป็นอันดับ 2 ของโลก รองจากประเทศบราซิล ทำรายได้ให้กับประเทศในปี 2555 ประมาณ 124,500.16 ล้านบาท¹⁸ โดยมีเกษตรกรชาวไร่อ้อยประมาณ 1.5 ล้านคน ผลผลิตน้ำตาลโลกในปี 2556 คาดว่าจะมีปริมาณ 180.5 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2555 ร้อยละ 3.3 โดยประเทศบราซิล ซึ่งเป็นผู้ปลูกอ้อยและผลิตน้ำตาลอันดับ 1 ของโลก องค์การน้ำตาลระหว่างประเทศ หรือ ISO : International Sugar Organization ประมาณการว่าปริมาณผลผลิตน้ำตาลโลกส่วนเกินอยู่ที่ 10.0 ล้านตัน อุตสาหกรรมน้ำตาลของไทย อยู่ภายใต้การกำกับของสำนักงานอ้อยและน้ำตาล กระทรวงอุตสาหกรรม เป็นระบบการแบ่งปันผลประโยชน์ 30:70 ระหว่างโรงงานและชาวไร่อ้อย ปัจจุบันน้ำตาลทราย กระทรวงพาณิชย์จัดเป็นสินค้าควบคุมราคา

2) ปัญหาการส่งออกน้ำตาล

การส่งออกน้ำตาลทรายในปี 2555 มีมูลค่า 3,952.64 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ แต่การส่งออกน้ำตาลทรายในช่วงเดือนมกราคม – กรกฎาคม 2556 ขยายตัวเชิงดอลลาร์ติดลบร้อยละ 29.78 อันเป็นผลจากตลาดโลกมีสต็อกส่วนเกินสูง ประเทศส่งออก 5 อันดับแรก ประกอบด้วย อินโดนีเซีย ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ กัมพูชา และมาเลเซีย รวมกันมีสัดส่วนการส่งออกร้อยละ 53.8 โดยประเทศอินโดนีเซีย เป็นคู่ค้าอันดับ 1 ด้วยสัดส่วนการส่งออกร้อยละ 21.57 และญี่ปุ่นเป็นคู่ค้าอันดับ 2 สัดส่วนร้อยละ 11.24 ซึ่งถือว่าเป็นการพึ่งพิงตลาดเพียง 2 ตลาดในสัดส่วนซึ่งค่อนข้างสูง โดยตลาดอินโดนีเซียและญี่ปุ่น การขยายตัว (ในช่วงเดือนม.ค.-ก.ค.) มีการถดถอยร้อยละ 12.26 และ 27.32 ตามลำดับ ปัจจุบันหลายประเทศได้เริ่มเข้ามาปลูกอ้อยมากขึ้น เช่น ประเทศสปป.ลาว เมียนมาร์ ออสเตรเลีย และประเทศจีน แนวโน้มการส่งออกในปี 2556 จนถึงอย่างน้อยกลางปี 2557 คงยังไม่ดีขึ้น เนื่องจากคาดว่าผลผลิตน้ำตาลโลกในปี 2557 อาจมีประมาณ 3.9 ล้านตัน แต่ก็ยังต่ำกว่าในปี 2556 ค่อนข้างมาก ซึ่งอาจส่งผลต่อมูลค่าส่งออกที่ดีขึ้นในช่วงหลังของปี 2557

ตารางที่ 15 แสดงตลาดส่งออกน้ำตาล 10 อันดับแรกของไทย (พ.ศ.2554-2556)

ลำดับ	ประเทศ	มูลค่า (ล้านดอลลาร์ สรอ.)			อัตราการขยายตัว (%)			สัดส่วนการส่งออก (%)	
		2554	2555	2556 (ม.ค.-ก.ค.)	2554	2555	2556 (ม.ค.-ก.ค.)	2555	2556 (ม.ค.-ก.ค.)
1	อินโดนีเซีย	708.65	852.45	611.08	18.96	20.29	-12.26	21.57	28.74
2	ญี่ปุ่น	528.67	444.29	235.72	131.48	-15.96	-27.32	11.24	11.09
3	เกาหลีใต้	227.17	254.52	193.86	223.57	12.04	-9.46	6.44	9.12
4	กัมพูชา	262.35	324.48	172.77	27.16	23.68	-7.08	8.21	8.13
5	มาเลเซีย	177.66	250.78	114.27	175.79	41.16	-49.73	6.34	5.37
6	ชูดาน	37.47	3.45	92.95	-40.71	-90.79	3,200.24	0.09	4.37
7	อิรัก	212.06	223.72	74.99	681.53	5.50	-51.02	5.66	3.53
8	จีน	160.23	510.65	65.26	1,310.73	218.70	-85.03	12.92	3.07
9	ไต้หวัน	124.46	159.09	58.88	204.15	27.82	-46.22	4.02	2.77
10	เคนยา	29.07	37.82	51.49	236.19	30.08	119.06	0.96	2.42
	อื่นๆ	1,167.4	891.4	455.0	39.62	-23.64	-30.55	22.55	21.40
	รวมทั้งสิ้น	3,635.15	3,952.64	2,126.32	68.89	8.73	-29.78	100	100

ที่มา : วิเคราะห์ข้อมูลจากกระทรวงพาณิชย์

ข้อมูลของกระทรวงพาณิชย์แต่ละแหล่งมีความแตกต่างกัน

¹⁸ ที่มา : กระทรวงพาณิชย์

3) ข้อมูลจากการรับฟังความคิดเห็น (เชิงพื้นที่)

ผลผลิตของอุตสาหกรรมน้ำตาลทรายร้อยละ 75 เพื่อการส่งออก ส่วนที่เหลือขายในประเทศ โดยจะมีการเก็บเงินค่าธรรมเนียมน้ำตาล 5 บาทเพื่อสมทบเข้ากองทุนอ้อยและน้ำตาล แต่ในช่วงปี 2556 ปริมาณส่วนเกินของน้ำตาลโลกอยู่ในระดับสูง ส่งผลต่อราคาส่งออกที่ลดลงกว่าต้นทุนการผลิต กล่าวคือ ต้นทุนการผลิตตกประมาณ 1,190 ต่อตัน แต่ราคาขาย 950 บาทต่อตัน (เดือนก.ค.2556) ทำให้กองทุนอ้อยและน้ำตาล ปัจจุบันติดลบที่ประมาณ 1,100 ล้านบาท ส่งผลต่อเสถียรภาพของกองทุน จำเป็นที่รัฐบาลจะต้องเข้ามาดูแล ขณะเดียวกัน รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมให้เกษตรกรชาวนาให้มาปลูกอ้อย โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคกลาง เพื่อลดปริมาณข้าว ซึ่งรัฐบาลจํานำในราคาสูงกว่าตลาด ซึ่งหากไม่มีการควบคุมหรือโซนนิ่งพื้นที่การปลูกอ้อย จะยิ่งส่งผลต่อปริมาณน้ำตาลทรายส่วนเกิน และจะทำให้ราคาส่งออกตกต่ำกว่าที่เป็นอยู่ และจะยิ่งทำให้กองทุนอ้อยและน้ำตาลติดลบมากขึ้นไปอีก นอกจากนี้ ปัญหาอ้อยเฉพาะหน้าคือการขาดแคลนแรงงาน และต้นทุนค่าแรงของไทยสูง ซึ่งจะเป็นอุปสรรคสำคัญต่อผลผลิตน้ำตาล และอุตสาหกรรมอ้อยในอนาคต จำเป็นที่รัฐบาลจะต้องมีนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับนโยบายอ้อยและกองทุนอ้อยและน้ำตาล

ข้อเสนอแนะและมาตรการที่ต้องการให้ภาครัฐดำเนินการกระตุ้นการส่งออกหรือช่วยเหลือ

(1) นโยบายสนับสนุนการลดพื้นที่ทำนาให้มาปลูกอ้อย ควรจะคำนึงถึงปริมาณผลผลิตอ้อยและน้ำตาลส่วนเกิน ซึ่งจะกดดันราคาอ้อยและน้ำตาล ขณะเดียวกัน อุตสาหกรรมน้ำตาลของไทยประมาณร้อยละ 75 เพื่อการส่งออก ซึ่งจะต้องแข่งขันกับราคาตลาดโลก ขณะที่สต็อกส่วนเกินในตลาดอยู่ในระดับสูง และประเทศเพื่อนบ้านหลายประเทศเริ่มกลับเข้ามาเป็นคู่แข่ง หากนโยบายไม่ชัดเจนอาจจะส่งผลต่อเสถียรภาพราคาอ้อยและน้ำตาลในอนาคต เหมือนกับที่ประสบในกรณีของข้าวและยางพารา

(2) กองทุนอ้อยและน้ำตาลติดลบสูง รัฐบาลจำเป็นที่จะต้องเข้ามาดูแล เนื่องจากราคาต้นทุนการผลิตสูงกว่าราคาส่งออกในตลาดโลก การเก็บค่าธรรมเนียมน้ำตาลที่สูงขึ้น จะยิ่งส่งผลต่อต้นทุนการส่งออกน้ำตาล จำเป็นที่รัฐบาลจะต้องมีนโยบายเกี่ยวกับกองทุนอ้อยและน้ำตาลที่ชัดเจน

(3) การต่อใบอนุญาตมีความยุ่งยากและล่าช้า เกี่ยวข้องกับการพิจารณาทั้งระดับจังหวัดและระดับกระทรวง รวมถึงผังเมืองและหน่วยงานด้านสิ่งแวดล้อม รัฐบาลจึงควรมีนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับอุตสาหกรรมนี้ เนื่องจากเกี่ยวข้องกับเกษตรกรจำนวนมาก รวมถึงอุตสาหกรรมต่อเนื่องและพลังงานทางเลือก

(4) ยุทธศาสตร์การยกระดับอ้อยไปสู่อุตสาหกรรมพลังงานทดแทนและแปรรูป (More than Sugar Policy) การแก้ปัญหาราคาสินค้าเกษตร รวมทั้งอ้อยและน้ำตาลให้มีเสถียรภาพ รัฐบาลจะต้องมียุทธศาสตร์และคณะกรรมการร่วมภาครัฐ-เอกชน ในการขับเคลื่อนการแปรรูปอ้อยไปสู่สินค้าที่มีมูลค่า โดยเฉพาะนโยบายการนำน้ำอ้อย (Syrup) ไปแปรรูปเป็นเอทานอลและโมราด เพื่อไปใช้ทำอาหารสัตว์ รวมถึงผลิตภัณฑ์เคมีต่างๆ ที่ใช้ในอุตสาหกรรม ขณะที่เยื่ออ้อย จะต้องมีการพัฒนาไปสู่อุตสาหกรรมกระดาษซึ่งมีคุณภาพสูง รวมทั้งเฟอร์นิเจอร์จากผลิตภัณฑ์ที่ทำจากเยื่อไผ่ (Partition board from cane)

(5) การแก้ปัญหาการขาดแคลนแรงงานในไร้อ้อย เป็นปัญหาใหญ่ทางโครงสร้าง ทั้งขาดแคลนแรงงานและค่าจ้างสูง นโยบายแรงงานต่างด้าวต้องมีความชัดเจน และในอนาคตจะต้องมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในไร้อ้อย ตั้งแต่การปลูก การตัด และด้านการขนส่ง โดยต้องมีมาตรการส่งเสริมสนับสนุนให้มีเครื่องจักรเพาะปลูกและเก็บเกี่ยวอ้อยแทนแรงงานในไร้อ้อย

(6) ทบทวนบทบาทสำนักงานอ้อยและน้ำตาล ปัจจุบันสังกัดกระทรวงอุตสาหกรรม แต่การพัฒนาและแก้ปัญหาอ้อยเกี่ยวข้องอยู่กับหลายกระทรวง เช่น กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และกระทรวงคมนาคม ซึ่งเกี่ยวข้องกับด้านโลจิสติกส์ ซึ่งจะต้องมีการบูรณาการในการยกระดับอ้อยไปสู่อุตสาหกรรมแปรรูปอื่นๆ ซึ่งไม่ใช่แค่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ จึงควรทบทวนบทบาทของสำนักงานอ้อยและน้ำตาล จะสามารถเข้ามาบูรณาการในการแก้ปัญหาในระยะยาวได้มากน้อยเพียงใด

3.7.4 กุ้งแช่แข็ง-แปรรูป และอาหารทะเลแปรรูป

1) สถานภาพทั่วไป

กุ้งแช่แข็ง-แปรรูป

อุตสาหกรรมกุ้งส่งออกของไทย ปี 2555 มีมูลค่ารวมกันประมาณ 2,318.78 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ประกอบด้วย การส่งออกกุ้ง มูลค่าส่งออกปี 2555 จำนวน 859.47 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ โดยการส่งออกเดือนมกราคม-กรกฎาคม 2556 ติดลบร้อยละ 38.11 กุ้งกุลาดำสด-กุ้งก้ามกรามสด มูลค่า 24.11 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และกุ้งแช่แข็ง-แปรรูป มูลค่า 1,459.32 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เป็นอุตสาหกรรมซึ่งเกี่ยวข้องกับประมงและการทำฟาร์ม ส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง โครงสร้างอุตสาหกรรมกุ้งมีความซับซ้อนเพราะเกี่ยวข้องกับทั้ง Value chain ตั้งแต่ระบบฟาร์ม โลจิสติกส์ ห้องเย็น และการแปรรูป เป็นอุตสาหกรรมที่ต้องใช้แรงงานมาก และประเทศผู้นำเข้ามีมาตรฐานด้านสุขอนามัยสูง การศึกษาเฉพาะการส่งออกกุ้งแช่แข็งและแปรรูป ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมมีมูลค่ามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 62.94 ของอุตสาหกรรมส่งออกกุ้งทั้งหมด ตั้งแต่ปี 2554 มูลค่าส่งออกลดลงตามลำดับ คือในปี 2554 มีมูลค่า 1,728.39 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ขยายตัวร้อยละ 2.88 ปี 2555 มีมูลค่า 1,459.32 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ขยายตัวติดลบร้อยละ 15.57 ปี 2556 เดือนมกราคม-กรกฎาคม ส่งออกมูลค่า 503.66 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ขยายตัวติดลบร้อยละ 39.87¹⁹ โดยประเทศหลักในการนำเข้า 5 อันดับแรกคือ ประเทศสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น สหราชอาณาจักร แคนาดา และเวียดนาม มีสัดส่วนรวมกันถึงร้อยละ 75.62 เฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นประเทศนำเข้ามากที่สุด สัดส่วนร้อยละ 34.06 อันดับที่ 2 เป็นประเทศญี่ปุ่น สัดส่วนร้อยละ 25.12 แสดงให้เห็นความเสี่ยงของอุตสาหกรรมนี้ซึ่งการส่งออกกระจุกตัวกับผู้นำเข้าเพียง 2 ราย นอกจากนี้ ในช่วงเดือนมกราคม-สิงหาคม ปี 2556 ประเทศไทยประสบปัญหาถูกเรียกเก็บภาษีตอบโต้การอุดหนุนราคาสินค้า (CVD) ในอัตราที่สูง ส่งผลต่อการส่งออก อย่างไรก็ตาม ในช่วงเดือนกันยายน ประเทศไทยได้หลุดพ้นจากมาตรการ CVD ของสหรัฐฯ ซึ่งจะทำให้การส่งออกมีเพิ่มมากขึ้น

¹⁹ ที่มา : กระทรวงพาณิชย์

2) ปัญหาการส่งออก

กุ้งแช่แข็ง-แปรรูป

อุตสาหกรรมกุ้งขึ้นอยู่กับเศรษฐกิจโลกและขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยการส่งออกเริ่มลดลงตั้งแต่ปี 2555 ผลผลิตกุ้งของไทยจาก 20,000 ฟาร์มทั่วประเทศ ผลิตกุ้งได้ 500,000 เมตริกตัน แต่ปัจจุบันปัญหาของโรคลูกกุ้งอ่อนแอ และเป็นโรคตายด่วน (EMS) ทำให้ผลผลิตลดลงกว่าร้อยละ 50 โดยเฉพาะในช่วงเดือนมกราคม-กรกฎาคม 2556 มีเพียง 95,000 ตัน โดยในปี 2556 คาดว่าจะได้ผลผลิตทั้งปี 300,000 เมตริกตัน ปัญหาการส่งออกกุ้งไทยอยู่ที่ด้านต้นทุนการผลิต ซึ่งราคาวัตถุดิบอาหารกุ้งมีราคาสูง ค่าจ้างสูง และขาดแคลนแรงงาน อีกทั้งในปี 2557 ประเทศไทยจะพ้นจากการได้รับสิทธิ GSP ซึ่งจะทำให้ต้นทุนการนำเข้าสูง อีกทั้ง การทำฟาร์มกุ้งถูกเพ่งเล็งจากกลุ่ม NGO ทั้งด้านสิ่งแวดล้อมและสิทธิมนุษยชน ทั้งนี้ คู่แข่งสำคัญคือประเทศอินโดนีเซีย และอินเดีย ซึ่งมีต้นทุนการผลิตต่ำกว่าไทย และเริ่มเข้ามาแย่งส่วนแบ่งการตลาด

ตารางที่ 16 แสดงตลาดส่งออกกุ้งแช่แข็ง 10 อันดับแรกของไทย (พ.ศ.2554-2556)

ลำดับ	ประเทศ	มูลค่า (ล้านดอลลาร์ สหรัฐ.)			อัตราการขยายตัว (%)			สัดส่วนการส่งออก (%)	
		2554	2555	2556 (ม.ค.-ก.ค.)	2554	2555	2556 (ม.ค.-ก.ค.)	2555	2556 (ม.ค.-ก.ค.)
1	สหรัฐอเมริกา	723.53	496.98	170.02	-4.98	-31.31	-42.35	34.06	33.76
2	ญี่ปุ่น	376.66	366.61	146.02	14.63	-2.67	-27.86	25.12	28.99
3	สหราชอาณาจักร	82.00	76.97	33.03	36.01	-6.13	-27.21	5.27	6.56
4	แคนาดา	108.04	97.09	30.44	20.04	-10.13	-46.56	6.65	6.04
5	เวียดนาม	42.12	65.93	18.20	35.92	56.52	-57.15	4.52	3.61
6	เกาหลีใต้	53.05	52.10	14.52	26.11	-1.80	-52.44	3.57	2.88
7	ไต้หวัน	28.44	30.90	14.39	5.94	8.64	-12.98	2.12	2.86
8	ออสเตรเลีย	32.44	43.56	13.07	-3.07	34.30	-21.57	2.98	2.60
9	เยอรมนี	31.33	33.87	12.36	14.75	8.08	-43.65	2.32	2.45
10	ฝรั่งเศส	31.37	21.41	8.46	-1.55	-31.75	-33.76	1.47	1.68
	อื่นๆ	219.4	173.9	43.2	-11.23	-20.74	-55.54	11.92	8.57
	รวมทั้งสิ้น	1,728.39	1,459.32	503.66	2.88	-15.57	-39.87	100	100

ที่มา : กระทรวงพาณิชย์

ข้อมูลของกระทรวงพาณิชย์แต่ละแหล่งมีความแตกต่างกัน

อาหารทะเลแปรรูป

ภาพรวมอาหารทะเลแปรรูปในช่วงเดือนมกราคม-กรกฎาคม 2556 การส่งออกติดลบสูงถึงร้อยละ 14.10 โดยประเทศส่งออก 5 อันดับแรกได้แก่ ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร ออสเตรเลีย และเยอรมนี มีสัดส่วนส่งออกในปี 2555 รวมกันสูงถึงร้อยละ 74.67 โดยญี่ปุ่นเป็นผู้ส่งออกอันดับ 1 สัดส่วนร้อยละ 28.36 อันดับที่ 2 ประเทศสหรัฐอเมริกา สัดส่วนร้อยละ 32.28 การส่งออกอาหารทะเลแปรรูป

ในช่วงที่ผ่านมาของปี 2556 ทุกตลาดขยายตัวดีดล โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป ซึ่งมีการดีดลเฉลี่ยร้อยละ 17.0 สำหรับประเทศสหรัฐอเมริกาดีดลร้อยละ 22.20²⁰ และญี่ปุ่นดีดลร้อยละ 8.39

ปัญหาการส่งออกอาหารทะเลแปรรูป ประเทศคู่ค้าหลักอยู่ในประเทศญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรป ซึ่งล้วนได้รับผลกระทบจากเศรษฐกิจชะลอตัว อันที่จริงตัวเลขการส่งออกได้รับผลกระทบมาตั้งแต่ปี 2555 ซึ่งการส่งออกทั้งปี ดีดลร้อยละ 21.60 **ปัญหาใหญ่ของอุตสาหกรรมนี้คือวัตถุดิบซึ่งเป็นผลผลิตด้านการประมงของไทยเริ่มมีการลดน้อยลง** ค่าจ้างแรงงานสูง และขาดแคลนแรงงาน เมื่อเศรษฐกิจชะลอตัวลง การส่งออกก็ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง อุตสาหกรรมอาหารทะเลแปรรูปต้องพึ่งพิงวัตถุดิบจากต่างประเทศโดยเฉพาะจากประเทศพม่า จึงมีค่าขนส่งที่สูง และในอนาคตจะเป็นอุตสาหกรรมที่แข่งขันได้ลำบาก

สำหรับอุตสาหกรรมผลิตปลาทูน่าบรรจุกระป๋อง เป็นอุตสาหกรรมที่แตกต่างหากจากอาหารทะเลแปรรูป วัตถุดิบในรูปของปลาโอแช่แข็งเกือบทั้งหมดต้องนำเข้าจากต่างประเทศ แต่สินค้าของไทยมีคุณภาพที่ดี ทำให้ในช่วงที่ผ่านมาของปี 2556 ยังสามารถขยายตัวได้ร้อยละ 5.79 แต่เป็นอัตราที่ถดถอยเมื่อเทียบกับปี 2555 ซึ่งขยายตัวได้ร้อยละ 28.33²¹ ประเทศคู่ค้าหลักส่งออกอันดับ 1 คือ ประเทศสหรัฐอเมริกา มีสัดส่วนการนำเข้าสูงถึงร้อยละ 21.40 อุตสาหกรรมนี้หากตลาดโลกฟื้นตัว ก็น่าจะยังขยายตัวได้ เนื่องจากสินค้าถึงแม้จะมีต้นทุนการผลิตที่สูง แต่ด้วยคุณภาพและความน่าเชื่อถือ ทำให้สินค้าไทยในระยะสั้นน่าจะยังแข่งขันได้ โดยคู่แข่งสำคัญจะเป็นประเทศเวียดนามและอินโดนีเซีย และประเทศในกลุ่มละตินอเมริกา

3) ข้อมูลจากการรับฟังความคิดเห็น (เชิงพื้นที่)

ข้อเสนอแนะและมาตรการที่ต้องการให้ภาครัฐดำเนินการกระตุ้นการส่งออกหรือช่วยเหลือ

(1) การสนับสนุนให้มีหน่วยงานเอกชนทำหน้าที่ตอบโต้กลุ่ม NGO ซึ่งให้ข้อมูลที่บิดเบือนทั้งด้านสิ่งแวดล้อมและสิทธิมนุษยชนแก่ประเทศผู้นำเข้า รวมถึงกรณีถูก CVD จะต้องมีการมีหน่วยงานรัฐและเอกชนเข้ามาดูแลในการให้ข้อมูล

(2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการทำฟาร์มกุ้งจะต้องเข้ามาดูแล ให้ความรู้แก่เจ้าของฟาร์มในด้านการบริหารจัดการฟาร์ม ความหนาแน่น ปัญหาโรคระบาด และอื่นๆ

(3) **ปัญหาแม่พันธุ์** จะต้องมีการหาแม่พันธุ์ใหม่เพื่อที่จะพัฒนาลูกกุ้งให้แข็งแรง และให้มีปริมาณเพียงพอกับความต้องการของผู้ส่งออก

(4) **การนำเข้าวัตถุดิบและอาหารกุ้งมีขั้นตอนมาก** ขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการปรับลดขั้นตอน และการทำงานในลักษณะ One Stop Service

(5) **การขาดแคลนแรงงาน** จะต้องกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการใช้แรงงานต่างด้าวให้มีความชัดเจน ทั้งในด้านฟาร์มและในอุตสาหกรรมกุ้ง

(6) **ส่งเสริมให้มีการลงทุนทำฟาร์มและอุตสาหกรรมเลี้ยงกุ้งในประเทศเพื่อนบ้าน** ซึ่งเอกชนไทยสนใจจะไปลงทุนในประเทศพม่า ทั้งที่ย่างกุ้งและมะริด

²⁰ ที่มา : สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์

²¹ ที่มา : สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์

(7) ขอให้สนับสนุนกิจกรรมของสมาคม อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับอาหารทะเลและแปรรูป มีองค์กรและสมาคมของภาคเอกชนที่เข้มแข็ง รัฐบาลควรสนับสนุนและจัดสรรงบประมาณเพื่อที่ทางสมาคมจะสามารถดำเนินการในด้าน R&D รวมถึงการพัฒนาตลาดและผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ได้

3.7.5 อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม

1) สถานภาพทั่วไป

อุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มไทยจะเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมสิ่งทอ และอุตสาหกรรมผ้าผืน ซึ่งประเทศไทยเป็นประเทศที่มี Value Chain ในอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มครบวงจร ตั้งแต่การผลิตวัตถุดิบขั้นต้นที่เป็น Chip จนไปถึงการทำเส้นใยโพลีเอสเตอร์ และเรย่อนประเภทต่างๆ จนไปถึงอุตสาหกรรมผลิตด้าย (Yarn) อุตสาหกรรมผ้าผืน อุตสาหกรรมพิมพ์และฟอกย้อม อุตสาหกรรมชิ้นส่วนอุปกรณ์ในอุตสาหกรรมการ์เมนต์ จนไปถึงอุตสาหกรรมผลิตเครื่องนุ่งห่ม การออกแบบและอื่นๆ ภาคเอกชนมีสมาคมและสถาบันสิ่งทอที่เข้มแข็ง ทั้งนี้ อุตสาหกรรมสิ่งทอและอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มไทยเป็นอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกัน แต่ปัจจุบันเส้นใยสังเคราะห์และผ้าผืนของไทยมีมูลค่าส่งออกสูงกว่าอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มถึง 2.3 เท่า มูลค่ารวมของอุตสาหกรรมนี้ในช่วง 8 เดือนแรกของปี 2556 มีมูลค่า 1507.15 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ขยายตัวร้อยละ 4.38 โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

อุตสาหกรรมสิ่งทอ มูลค่าการส่งออกในช่วงเดือนมกราคม-สิงหาคม 2556 มีมูลค่า 3,149.92 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ²² ขยายตัวร้อยละ 10.49 โดยตลาดหลัก 5 อันดับแรก ได้แก่ กลุ่มอาเซียน จีน สหภาพยุโรป ญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกา มีสัดส่วนการส่งออกรวมกันร้อยละ 61.42 โดยอาเซียนเป็นคู่ค้าอันดับ 1 มีสัดส่วนการส่งออกร้อยละ 31.60 อันดับ 2 จีน มีสัดส่วนการส่งออกร้อยละ 9.05 อันดับ 3 สหภาพยุโรป มีสัดส่วนการส่งออกร้อยละ 8.31 อันดับ 4 ญี่ปุ่น สัดส่วนการส่งออกร้อยละ 7.6 และอันดับ 5 สหรัฐอเมริกา สัดส่วนการส่งออกร้อยละ 4.85 ข้อมูลนี้เปรียบเทียบกับปี 2555 ซึ่งโรงงานส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์น้ำท่วม (ข้อมูลจากสถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ, นสพ.กรุงเทพธุรกิจ ฉบับวันที่ 14 ต.ค.56)

อุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่ม จากปี 2554 มีตัวเลขลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2555 มีมูลค่า 2,949.61 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ขยายตัวติดลบร้อยละ 9.95²³ การส่งออกเดือนมกราคม-สิงหาคม 2556 มีมูลค่า 1,957.24 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ขยายตัวติดลบร้อยละ 4.15 **ตลาดหลัก 5 อันดับแรก ได้แก่ สหรัฐอเมริกา** สัดส่วนการส่งออกร้อยละ 35.78 **อันดับ 2 สหภาพยุโรป** สัดส่วนการส่งออกร้อยละ 24.01 **อันดับ 3 ญี่ปุ่น** สัดส่วนการส่งออกร้อยละ 13.36 **อันดับ 4 กลุ่มอาเซียน** สัดส่วนการส่งออกร้อยละ 5.625 และ**อันดับ 5 จีน** สัดส่วนการส่งออกร้อยละ 1.70 ตลาดส่งออกซึ่งติดลบมากที่สุดคือ สหภาพยุโรป ติดลบร้อยละ 14.44 จีนติดลบร้อยละ 5.61 อาเซียน ติดลบร้อยละ 0.5 ขณะที่สหรัฐอเมริกา ขยายตัวเพียงร้อยละ 1.68 (ข้อมูลจากสถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ, นสพ.กรุงเทพธุรกิจ ฉบับวันที่ 14 ต.ค.56)

2) ปัญหาการส่งออก

อุตสาหกรรมสิ่งทอ ยังสามารถเติบโตได้ เนื่องจากประเทศไทยเป็นฐานการผลิตปิโตรเคมีคอล ของภูมิภาค ซึ่งสามารถผลิตต่อเนื่องมาสู่อุตสาหกรรมสิ่งทอ ซึ่งประเทศเวียดนาม อินโดนีเซีย พม่า และกัมพูชา ซึ่งกำลังพัฒนาเป็นแหล่งผลิต อุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่ม และหรือการทอผ้าผืน จะต้องมีการนำเข้าวัตถุดิบในรูปของเส้นใยโพลีเอสเตอร์และเรย่อนจากประเทศไทย โดยอัตราการส่งออกไปในประเทศอาเซียน 9 ของปี 2555 ยังสามารถขยายตัวได้ร้อยละ 10.37 รวมทั้งประเทศจีน ซึ่งการส่งออก ขยายตัวร้อยละ 35.52 ทั้งนี้ ประเภทของสิ่งทอที่ส่งออกของไทย ประเภทของผ้าผืน มีการขยายตัวมากที่สุด โดยเฉพาะผ้าผืนทำจากฝ้าย รองลงมาจะเป็นผ้าผืนทำจากเส้นใยประดิษฐ์ ซึ่งมีอัตราการส่งออกขยายตัวร้อยละ 19.27

²² ที่มา : สถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ

²³ ที่มา : สถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ

และ 8.10 ตามลำดับ ส่วนเส้นด้ายที่ทำจากฝ้าย มีอัตราการขยายตัวส่งออกร้อยละ 59.97 และเส้นใยประดิษฐ์ มีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.6²⁴

ตารางที่ 17 แสดงตลาดส่งออกสิ่งทอ 10 อันดับแรกของไทย (พ.ศ.2554-2556)

ข้อมูลเดือนมกราคม - กรกฎาคม 2556

ลำดับ	ประเทศ	มูลค่า (ล้านดอลลาร์ สรอ.)			อัตราการขยายตัว (%)			สัดส่วนการส่งออก (%)	
		2554	2555	2556 (ม.ค.-ก.ค.)	2554	2555	2556 (ม.ค.-ก.ค.)	2555	2556 (ม.ค.-ก.ค.)
1	สหรัฐอเมริกา	1,405.77	1,207.90	722.38	-7.77	-14.08	2.73	16.73	16.51
2	ญี่ปุ่น	717.65	682.16	428.23	34.61	-4.95	10.30	9.45	9.79
3	จีน	459.98	388.53	272.58	17.76	-15.53	28.36	5.38	6.23
4	เวียดนาม	432.28	404.85	255.02	29.58	-6.35	15.23	5.61	5.83
5	อินโดนีเซีย	289.00	341.41	225.78	18.15	18.13	8.32	4.73	5.16
6	สหรัฐอเมริกาบริบทอเมริกา	245.90	207.72	135.60	15.18	-15.53	7.33	2.88	3.10
7	บังกลาเทศ	228.54	195.86	131.96	8.39	-14.30	14.55	2.71	3.02
8	พม่า	188.65	192.81	128.28	30.39	2.21	22.55	2.67	2.93
9	เยอรมนี	256.14	194.94	113.83	17.19	-23.89	-2.85	2.70	2.60
10	อินเดีย	178.48	142.07	94.91	23.08	-20.40	16.39	1.97	2.17
	อื่นๆ	3,823.5	3,263.3	1,867.1	2.85	-14.65	-3.12	45.19	42.67
	รวมทั้งสิ้น	8,225.90	7,221.55	4,375.69	7.16	-12.21	4.04	100	100

ที่มา : กระทรวงพาณิชย์

ข้อมูลของกระทรวงพาณิชย์แต่ละแหล่งมีความแตกต่างกัน

อุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่ม เป็นอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้น ขณะที่ประเทศไทยขาดแคลนแรงงานและต้นทุนแรงงานของไทยสูงกว่าประเทศเพื่อนบ้าน 2-3 เท่า ส่งผลต่อขีดความสามารถในการแข่งขันทั้งในระยะสั้นและในระยะยาว อีกทั้ง อุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มส่วนใหญ่เป็นการรับจ้างผลิตภายใต้เครื่องหมายการค้าของต่างประเทศ (OEM) ซึ่งจะเลือกสั่งซื้อจากประเทศซึ่งมีต้นทุนแรงงานต่ำและต้นทุนการผลิตต่ำที่สุด กอปรทั้งเศรษฐกิจโลกมีการชะลอตัวลง อุตสาหกรรมนี้เกี่ยวข้องกับสินค้าฟุ่มเฟือย จึงได้รับผลกระทบค่อนข้างมาก เช่น การส่งออกในช่วงเดือนมกราคม-กรกฎาคม ปี 2556 การส่งออกไปประเทศอาเซียน 9 การขยายตัวติดลบร้อยละ 0.37 จีน ติดลบร้อยละ 4.59 สหภาพยุโรป ติดลบรวมกันร้อยละ 14.25 ประกอบด้วย ประเทศเนเธอร์แลนด์ ติดลบร้อยละ 17.89 สเปน ติดลบร้อยละ 14.57 เบลเยียม ติดลบร้อยละ 12.09 ฝรั่งเศสติดลบร้อยละ 8.37 อิตาลี ติดลบร้อยละ 7.99 และเยอรมนี ติดลบร้อยละ 4.01 ขณะที่สหรัฐอเมริกา ขยายตัวเล็กน้อยที่ร้อยละ 1.06²⁵

อุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มของไทยส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมรับจ้าง (OEM: Original Equipment Manufacturer) ซึ่งมีการแข่งขันด้านราคาค่อนข้างรุนแรง อุตสาหกรรมนี้ถดถอยมาตั้งแต่ปี 2554 จำเป็นที่จะต้องพัฒนาไปสู่อุตสาหกรรมที่ต้องใช้ดีไซน์และนวัตกรรมมากขึ้น (ODM: Original Design Manufacturer) รวมถึงจะต้องมีการพัฒนาแบรนด์ของตนเอง (OBM: Original Brand Manufacturer) ซึ่งหมายถึงจะต้องมีการพัฒนาการตลาดและช่องทางการวางตลาดควบคู่กันไป จึงจะสามารถให้อุตสาหกรรมนี้กลับมาเป็นอุตสาหกรรมที่เพิ่มมูลค่าการส่งออก

²⁴ ที่มา : สถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ

²⁵ ที่มา : สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์

ตารางที่ 18 แสดงตลาดส่งออกเครื่องนุ่งห่ม 10 อันดับแรกของไทย (พ.ศ.2554-2556)
ข้อมูลเดือนมกราคม – กรกฎาคม 2556

ลำดับ	ประเทศ	มูลค่า (ล้านดอลลาร์ สรอ.)			อัตราการขยายตัว (%)			สัดส่วนการส่งออก (%)	
		2554	2555	2556 (ม.ค.-ก.ค.)	2554	2555	2556 (ม.ค.-ก.ค.)	2555	2556 (ม.ค.-ก.ค.)
1	สหรัฐอเมริกา	1,142.48	1,016.94	601.28	-9.50	-10.99	1.06	34.48	35.89
2	ญี่ปุ่น	325.33	368.41	218.61	28.60	13.24	2.00	12.49	13.05
3	เยอรมนี	178.68	136.59	79.08	9.44	-23.56	-4.01	4.63	4.72
4	เบลเยียม	127.32	121.13	71.21	22.57	-4.86	-12.09	4.11	4.25
5	ฝรั่งเศส	145.40	110.90	59.49	-1.89	-23.73	-8.37	3.76	3.55
6	สหราชอาณาจักร	168.79	100.37	50.77	-5.85	-40.53	-22.69	3.40	3.03
7	สเปน	144.57	96.09	47.34	-17.06	-33.53	-14.57	3.26	2.83
8	เนเธอร์แลนด์	85.84	78.08	39.38	-17.13	-9.04	-17.89	2.65	2.35
9	สหรัฐอเมริกาบริติช	61.68	60.77	37.60	10.66	-1.47	5.15	2.06	2.24
10	แคนาดา	62.32	54.56	31.38	7.47	-12.45	-5.64	1.85	1.87
	อื่นๆ	833.3	805.8	439.3	18.33	-3.30	-9.52	27.32	26.22
	รวมทั้งสิ้น	3,275.69	2,949.61	1,675.41	2.18	-9.95	-4.87	100	100

ที่มา : กระทรวงพาณิชย์

ข้อมูลของกระทรวงพาณิชย์แต่ละแหล่งมีความแตกต่างกัน

3) ข้อมูลจากการรับฟังความคิดเห็น (เชิงพื้นที่)

ปัญหาส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับการขาดแคลนแรงงาน และอัตราค่าจ้างของไทยซึ่งสูงกว่าคู่แข่งอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่ม โดยเฉพาะที่รับจ้างการผลิตที่เป็น SMEs ไม่สามารถแข่งขันได้ มาตรการช่วยเหลือของรัฐบาลไม่ชัดเจน เพราะไม่มีเม็ดเงินจริงที่จะให้ความช่วยเหลือ ส่วนใหญ่สถาบันการเงินไม่ค่อยพิจารณาปล่อยสินเชื่อในธุรกิจเครื่องนุ่งห่ม ซึ่งอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่ม ปัจจัยหลักเกี่ยวกับเรื่องต้นทุน ไม่ใช่เกิดจากเศรษฐกิจโลกชะลอตัว อุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มขนาดใหญ่ของไทยเริ่มเคลื่อนย้ายไปลงทุนในประเทศกัมพูชา โดยเฉพาะเขตจังหวัดบันเตียเมียนเจย และในอนาคตจะย้ายฐานการผลิตไปในประเทศพม่า

นอกจากนี้ ตัวเลขประมาณการส่งออกของกระทรวงพาณิชย์ควรมีความยืดหยุ่น และควรปรับตัวเลขให้มีความทันสมัยทุกไตรมาส หากเป็นไปได้ควรแยกเป้าการส่งออกสำหรับสินค้าซึ่งมีตัวเลขส่งออก 20 อันดับแรก ซึ่งจะทำให้ภาคเอกชนสามารถนำตัวเลขไปวิเคราะห์ เปรียบเทียบกับอุตสาหกรรมของตนเองได้

ข้อเสนอแนะและมาตรการที่ต้องการให้ภาครัฐดำเนินการกระตุ้นการส่งออกหรือช่วยเหลือ

(1) การขอให้รัฐบาลจัดตั้งกองทุนในการปรับเปลี่ยนเครื่องทุ่นแรงและเครื่องจักรในอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่ม เพื่อที่จะทำให้อุตสาหกรรมนี้ยังสามารถแข่งขันได้

(2) การแก้ปัญหาการขาดแคลนแรงงาน จะต้องมึนโยบายเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวที่ชัดเจน เพราะอุตสาหกรรมนี้ใช้แรงงานมาก ขณะที่แรงงานไทยไม่สามารถป้อนเข้าสู่ระบบได้อย่างพอเพียง

(3) การสนับสนุนให้สถาบันการเงินของรัฐเข้ามาปล่อยสินเชื่อรายย่อย เพื่อช่วยเหลือด้านสภาพคล่องให้กับผู้ประกอบการ โดยเฉพาะที่เป็น SMEs ซึ่งปัจจุบัน สสว.ช่วยเหลือดอกเบี้ยร้อยละ 3 วงเงินไม่เกิน 1 ล้านบาท ปัจจุบันขอขยายให้เป็น 5 ล้านบาทหรือมากกว่า

(4) การสนับสนุนการขายในต่างประเทศ ทั้งในลักษณะการออกบูธ และการจัดแฟชั่นโชว์ในเมืองสำคัญของโลก และการสนับสนุนในการสร้างแบรนด์เครื่องนุ่งห่มไทย ซึ่งต้องใช้งบประมาณในการประชาสัมพันธ์ รวมถึงการจัดตั้งศูนย์แสดงเครื่องนุ่งห่มถาวรในประเทศเป้าหมายที่สำคัญ

(5) การสนับสนุนให้ผู้ประกอบการไทยไปลงทุนในต่างประเทศ เช่น โดยการสนับสนุนให้มินิคอมมูนิตีอุตสาหกรรมการ์เมนต์ หรือ Garment Industrial Park ในประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ประเทศกัมพูชา พม่า เป็นต้น

3.7.6 อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ

1) สถานภาพทั่วไป

อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ เครื่องคอมพิวเตอร์และส่วนประกอบ เป็นอุตสาหกรรมส่งออกอันดับ 2 รองจากรถยนต์และส่วนประกอบ เป็นอุตสาหกรรมที่ประเทศไทยเป็นฐานการผลิตที่ใหญ่ที่สุดในโลก ที่ผ่านมามีตัวเลขการส่งออกลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2553 ไทยส่งออกมูลค่า 18,836.8 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ปี 2554 ส่งออกมูลค่า 17,064.2 (น้ำท่วมใหญ่) ปี 2555 ส่งออกมูลค่า 19,056.6 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และปี 2556 คาดว่า จะส่งออกได้ 17,538 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ โดยประเทศจีนเป็นประเทศที่มีการนำเข้าสูงสุด รองลงมาคือสหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และฮ่องกง และกลุ่มอาเซียน

2) ปัญหาด้านการส่งออก

แนวโน้มที่อุตสาหกรรมผลิตอิเล็กทรอนิกส์ โดยเฉพาะฮาร์ดดิสก์ ไทยอาจจะไม่ได้เป็นผู้ผลิตรายใหญ่ของโลก เนื่องจากผู้ผลิตมีการย้ายฐานการผลิตไปยังประเทศที่มีค่าแรงงานต่ำกว่าไทย รวมถึงปัญหาการขาดแคลนแรงงาน โดยประเทศเป้าหมายย้ายไปที่ประเทศอินโดนีเซีย และกัมพูชา ซึ่งผู้ประกอบการในกลุ่มผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้า-อิเล็กทรอนิกส์ของไทยได้รับผลกระทบโดยตรงจากเศรษฐกิจโลก โดยเฉพาะฮาร์ดดิสก์ได้รับผลกระทบจากสมาร์ทโฟนและแท็บเล็ต ซึ่งได้เข้ามาแทนที่การใช้คอมพิวเตอร์แบบพกพา โดยในช่วงเดือนมกราคม – สิงหาคม ตัวเลขการส่งออกเทียบกับในช่วงเดียวกันปีที่แล้ว ติดลบร้อยละ 10.49 โดยประเทศที่มีตัวเลขการส่งออกและติดลบ เช่น สหภาพยุโรป ติดลบร้อยละ 6.02 ญี่ปุ่น ติดลบร้อยละ 34.05 จีน ติดลบร้อยละ 41.86 และอาเซียน ติดลบร้อยละ 1.38

ตารางที่ 19 แสดงตลาดส่งออกคอมพิวเตอร์และส่วนประกอบ 10 อันดับแรกของไทย (พ.ศ.2554-2556)*

ลำดับ	ประเทศ	มูลค่า (ล้านดอลลาร์ สรอ.)			อัตราการขยายตัว (%)			สัดส่วนการส่งออก (%)	
		2554	2555	2556 (ม.ค.-ส.ค.)	2554	2555	2556 (ม.ค.-ส.ค.)	2555	2556 (ม.ค.-ส.ค.)
1	สหรัฐอเมริกา	2,857.86	3,955.10	2,870.62	-13.47	38.39	8.35	20.75	24.55
2	ฮ่องกง	2,486.87	3,109.56	2,157.69	17.43	25.04	3.86	16.32	18.45
3	จีน	4,299.11	4,501.23	1,904.44	-14.65	4.70	-41.86	23.62	16.29
4	มาเลเซีย	1,377.91	1,034.69	776.54	8.70	-24.91	13.69	5.43	6.64
5	เนเธอร์แลนด์	770.00	1,019.34	769.51	-12.04	32.38	21.41	5.35	6.58
6	ญี่ปุ่น	957.04	1,034.79	453.66	-22.29	8.12	-34.05	5.43	3.88
7	เม็กซิโก	304.67	320.54	395.92	35.02	5.21	82.30	1.68	3.39
8	สิงคโปร์	680.56	532.81	391.93	-31.22	-21.71	6.03	2.80	3.35
9	สาธารณรัฐเช็ก	291.33	343.22	214.19	-27.76	17.81	-17.16	1.80	1.83
10	ไอร์แลนด์	169.34	218.12	190.80	32.32	28.81	35.37	1.14	1.63
	อื่นๆ	2,869.5	2,987.2	1,567.3	-11.94	4.10	-24.25	15.68	13.40
	รวมทั้งสิ้น	17,064.19	19,056.55	11,692.63	-9.41	11.68	-10.49	100	100

* ข้อมูลการส่งออกคอมพิวเตอร์และส่วนประกอบปี 2256 ระหว่างเดือนมกราคม – สิงหาคม

ที่มา : กระทรวงพาณิชย์

ข้อมูลของกระทรวงพาณิชย์แต่ละแหล่งมีความแตกต่างกัน

3) ข้อมูลจากการรับฟังความคิดเห็น (เชิงพื้นที่)

ฐานการผลิตใหญ่ของอุตสาหกรรมผลิตอิเล็กทรอนิกส์ อยู่ในพื้นที่ภาคกลาง เช่น ออยุธยา ปทุมธานี ส่วนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อยู่พื้นที่นครราชสีมา อุดรธานี ซึ่งผู้ประกอบการได้ทยอยลดการผลิต หรือชะลอการลงทุนใหม่ ขณะที่ SMEs ได้มีการปิดกิจการจำนวนมาก เพราะลูกค้าโยกการผลิตไปประเทศเพื่อนบ้าน ส่วนอุตสาหกรรมที่เป็นเครือข่ายกับผู้ผลิตในต่างประเทศ สามารถประกอบธุรกิจได้ แต่แนวโน้มที่ย้ายฐานการผลิตมีค่อนข้างสูง นอกจากนี้ การที่ SMEs จากญี่ปุ่นเข้ามาเปิดโรงงานผลิต และรับคำสั่งซื้อโดยตรงจากบริษัทในญี่ปุ่น ทำให้ SMEs ของไทยได้รับผลกระทบ

ข้อเสนอแนะและมาตรการที่ต้องการให้ภาครัฐดำเนินการกระตุ้นการส่งออกหรือช่วยเหลือ

1) ภาครัฐควรเข้ามาสนับสนุนผู้ประกอบการ SMEs ในการเปลี่ยนเครื่องจักรกล เพื่อทดแทนการใช้แรงงาน โดยขอสนับสนุนสินเชื่อดอกเบี้ยอัตราต่ำ เช่น ร้อยละ 4 เป็นเวลา 4-5 ปี

2) นโยบายเกี่ยวกับปัญหาการขาดแคลนแรงงาน ควรสนับสนุนให้มีการเปิดรับแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้าน โดยกำหนดให้ไม่สามารถเปลี่ยนนายจ้างได้ ซึ่งจะทำให้แรงงานไม่ย้ายหรือไม่เปลี่ยนนายจ้าง

3) ขอให้สนับสนุนสมาคมและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการส่งออก เนื่องจากกลุ่มอิเล็กทรอนิกส์ เป็นผู้ประกอบการที่มีจำนวนสมาชิกเป็นจำนวนมาก มีแรงงานเกือบ 1 ล้านคน จึงขอให้สนับสนุนการดำเนินการของสมาคมที่เกี่ยวข้อง โดยการจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต่างๆ

4) การยกระดับอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ให้เป็นอุตสาหกรรมอัตโนมัติขั้น เพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต เพื่อรักษาฐานการผลิต โดยการนำเทคโนโลยีขั้นสูงเข้ามาใช้ในการลดต้นทุน

5) สนับสนุนให้ผู้ประกอบการไทยสามารถย้ายฐานการผลิตไปประเทศเพื่อนบ้าน โดยผู้ประกอบการรายเล็กขาดแนวทางในการลงทุนในต่างประเทศ โดยขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ปิไอไอ กระทรวงการต่างประเทศ สสว. ฯลฯ สนับสนุนทั้งด้านข้อมูล ข่าวสาร การจัดหาแหล่งทุน และการประสานการลงทุนในต่างประเทศ

3.8 ผลสรุปจากการศึกษาและวิเคราะห์ : ผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการชะลอตัวของภาคส่งออกภายใต้เศรษฐกิจโลกชะลอตัว

3.8.1 ประมาณการส่งออกไทย ปี 2556/2557

จากการศึกษาพบว่า เศรษฐกิจโลกมีการชะลอตัวมาตั้งแต่ปี 2555 โดยในปี 2556 เศรษฐกิจโลกยังคงมีการชะลอตัวต่อเนื่อง โดย IMF หรือกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ได้ปรับตัวเลขการเติบโตจากเดิมร้อยละ 3.3 เหลือร้อยละ 3.1 อันเป็นผลจากการที่ประเทศผู้นำทางเศรษฐกิจ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป ญี่ปุ่น ประสบปัญหาเศรษฐกิจชะลอตัวอย่างรุนแรง ซึ่งเป็นปัญหาจากหนี้สาธารณะที่สูง ปัญหาความไม่แน่นอนเชื่อถือของสถาบันการเงิน และการว่างงาน ซึ่งนำไปสู่การชะลอการนำเข้า ซึ่งส่งผลกระทบต่อรายได้ของไทย เช่น กลุ่มประเทศอาเซียน ประเทศจีน ฮองกง และอีกหลายประเทศ โดยในช่วงครึ่งปีแรกต่อไปจนถึงไตรมาส 3 ของปี 2556 การชะลอตัวทางเศรษฐกิจของประเทศคู่ค้าหลักดังกล่าว

การส่งออกของไทยในช่วงเดือนมกราคม-สิงหาคม 2556 มีการขยายตัวในเชิงดอลลาร์สหรัฐฯ เหลือเพียงร้อยละ 1.03 (ในเชิงเงินบาทติดลบร้อยละ 2.98) จากเป้าหมายเดิมที่คาดว่าจะการส่งออกในปีนี้จะขยายตัวได้ร้อยละ 7.0-7.5 ประมาณการว่า ในปี 2556 ทั้งปี การส่งออกของไทยอาจขยายตัวเฉลี่ยได้ร้อยละ 2.65²⁶ (อยู่ในช่วงระหว่างร้อยละ 2.4-2.9) หรือคิดเป็นมูลค่าประมาณ 235,900 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ สำหรับปี 2557 หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนยังไม่ออกตัวเลขการประมาณการขยายตัวของการส่งออกเนื่องจากรอตุลาการตัดสินเศรษฐกิจโลก รวมทั้งปัจจัยเสี่ยงต่างๆ โดยเฉพาะการแก้ปัญหาเชิงนโยบายของสหรัฐอเมริกา การว่างงานและหนี้สาธารณะที่สูงในสหภาพยุโรป รวมทั้งการกระตุ้นเศรษฐกิจของญี่ปุ่น และการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจของประเทศจีน ซึ่งทั้งหมดจะมีส่วนสำคัญต่อการสร้างอุปสงค์ของตลาดโลก

จากการวิเคราะห์ประมาณการเบื้องต้นการขยายตัวการส่งออกในปี 2557 คาดว่าอาจขยายตัวได้ประมาณร้อยละ 5.6 – 6.6²⁷ แต่ธนาคารโลกประเมินว่าการส่งออกของไทยปี 2557 จะขยายตัวได้ร้อยละ 5.0²⁸

3.8.2 ปัจจัยเสี่ยงส่งออกไทย ปี 2557 ประกอบด้วย

1) ปี 2557 เศรษฐกิจโลกยังเปราะบาง ทางธนาคารโลก หรือ World Bank ประเมินว่าเศรษฐกิจโลกปี 2557 อาจขยายตัวได้ร้อยละ 3.1 ต่ำกว่าปี 2556 ซึ่งธนาคารโลกประเมินว่าเศรษฐกิจโลกจะโตได้ร้อยละ 2.3²⁹

²⁶ ที่มา : คทง.เศรษฐกิจมหภาคฯ สป. ใช้สมมติฐานจากตัวเลขการส่งออกสูงสุดเดือนมีนาคม และตัวเลขส่งออกเดือนสิงหาคม 2556 มากำหนด Hp

²⁷ ที่มา : คทง.เศรษฐกิจมหภาคฯ สป. ใช้สมมติฐานจากตัวเลขการส่งออกสูงสุดเดือนมีนาคม 2556 เทียบกับการส่งออกปี 2556 ขยายตัวร้อยละ 2.9

²⁸ ที่มา : ธนาคารโลก, นสพ.กรุงเทพธุรกิจ ฉบับวันที่ 8 ต.ค.2556

2) การฟื้นตัวของเศรษฐกิจประเทศคู่ค้าหลัก ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป ประเทศญี่ปุ่น ประเทศจีน ประเทศฮ่องกง และกลุ่มอาเซียน จะเป็นประเด็นสำคัญ เพราะมีสัดส่วนร้อยละ 71.77 โดยเฉพาะประเทศในเขตเอเชีย-แปซิฟิก เศรษฐกิจจะยังฟื้นตัวไม่ทัน เช่น ประเทศจีน เกาหลีใต้ และประเทศในกลุ่มอาเซียน (4) ซึ่งเป็นตลาด 1 ใน 4 ของการส่งออกของไทย

3) ความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน ในช่วงที่ผ่านมาเงินบาทมีความผันผวน มีทั้งอ่อนค่าและกลับมาแข็งค่า โดยเฉพาะในช่วงต้นไตรมาส 4 ของปี 2556 อีกทั้ง ความไม่แน่นอนของมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศผู้นำทางเศรษฐกิจหลักของโลก เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา จะเป็นประเด็นสำคัญจะทำให้มีเงินทุนไหลเข้าและออกแบบไร้ทิศทางที่ชัดเจน ส่งผลต่อความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน

4) ด้านสภาพคล่องของผู้ประกอบการ เนื่องจากสภาพคล่องของภาคธุรกิจไทยตึงตัวค่อนข้างสูง เห็นได้จากเดือนสิงหาคม สูงถึงร้อยละ 95.70 ซึ่งจะเป็นประเด็นต่อการปล่อยกู้ให้กับผู้ส่งออกและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะ SMEs

5) เสถียรภาพของรัฐบาล จะเกี่ยวข้องกับเชื่อมั่นในมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจและการใช้งบประมาณตามเมกะโปรเจกต์ของรัฐบาล การเมืองที่ไม่นิ่งหากมีการเลือกตั้งใหม่ ประเด็นค่าจ้างขั้นต่ำจะเป็นกลุ่ตในการหาเสียงของพรรคการเมือง ซึ่งยังเป็นการซ้ำเติมเพิ่มต้นทุนให้กับภาคเอกชน รวมทั้งเกิดการชะงักงันหรือล่าช้าต่อการใช้จ่ายเงินของภาครัฐ

6) ปัญหากฎธรรมชาติ ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกฎธรรมชาติ โดยเฉพาะอุทกภัย ซึ่งในช่วงปลายปีเริ่มมีแนวโน้มเกิดน้ำท่วมในหลายพื้นที่ โดยเฉพาะในเขตอุตสาหกรรม ซึ่งหากมีน้ำท่วมใหญ่จะส่งผลต่อความเชื่อมั่นของลูกค้าในต่างประเทศ รวมถึงกระทบต่อการส่งออกทั้งในช่วงปลายปี 2556 จนถึงปี 2557

3.8.3 การส่งออกที่ชะลอตัวส่งผลกระทบทางเศรษฐกิจที่สำคัญดังต่อไปนี้

1) ผลกระทบต่อผู้ประกอบการและโครงสร้างการส่งออก

ในช่วงเดือนมกราคม-สิงหาคม 2556 การส่งออกที่ชะลอตัวส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการซึ่งอยู่ในโครงสร้างการส่งออกของไทย กล่าวคือ

2) ผู้ประกอบการภาคอุตสาหกรรม ซึ่งมีสัดส่วนอยู่ในภาคการส่งออกร้อยละ 76.30 การส่งออกในเชิงมูลค่าดอลลาร์สหรัฐฯ ขยายตัวเพียงร้อยละ 3.44 หากเป็นเงินบาท ติดลบร้อยละ 0.68 เป็นการขยายตัวต่ำสุดในรอบ 4 ปี โดยผู้ประกอบการที่ได้รับผลกระทบมากจะเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ ติดลบร้อยละ 20.28 อุตสาหกรรมคอมพิวเตอร์และส่วนประกอบ ติดลบร้อยละ 10.49 เครื่องใช้ไฟฟ้า ติดลบร้อยละ 6.71 เครื่องรับวิทยุโทรทัศน์ ติดลบร้อยละ 6.99 อุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่ม ติดลบร้อยละ 4.26 ทั้งนี้ ผลกระทบที่มีต่อภาคการผลิตของอุตสาหกรรมที่สำคัญ ดังนี้

(1) ผลผลิตอุตสาหกรรมและกำลังการผลิตลดลงค่อนข้างมาก ดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรมเดือนสิงหาคม ถดถอยติดลบร้อยละ 3.1³⁰ เทียบกับปี 2555 เป็นบวกร้อยละ 2.5 โดยในไตรมาส 2 ผลผลิตอุตสาหกรรมถดถอยมากที่สุดถึงร้อยละ 5.2 ส่งผลให้การใช้กำลังการผลิตเดือนสิงหาคม 2556 ลดต่ำสุดในรอบ 10 ปี อยู่ที่ร้อยละ 63.45 เทียบกับช่วงเดียวกันของปีที่แล้วร้อยละ 67.90 ซึ่งกำลังการผลิตสะท้อนถึงปริมาณการผลิต ณ ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ซึ่งโดยเฉลี่ยไม่ควรต่ำกว่าร้อยละ 70

(2) ปัญหาสภาพคล่องโดยเฉพาะ SMEs กำลังการผลิตที่ลดน้อยลงกว่าค่าเฉลี่ย ส่งผลต่อรายได้ของธุรกิจที่ลดลง ซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพคล่องทางการเงินของธุรกิจ โดยในเดือนสิงหาคม สภาพคล่องในระบบสถาบันการเงินไทย ตึงตัวมากที่สุดในรอบ 13 ปี โดยในเดือนสิงหาคม สภาพคล่องอยู่ที่ร้อยละ 95.70 เทียบกับปี 2543 ซึ่งมีปัญหาด้านวิกฤติต้มยำกุ้ง สภาพคล่องไทยอยู่ที่ร้อยละ 99.15³¹

(3) ต้นทุนการผลิตของไทยสูง ในอุตสาหกรรมซึ่งต้องใช้แรงงานเข้มข้นอาจต้องย้ายฐานการผลิตไปในประเทศเพื่อนบ้านเพื่อลดต้นทุนและแก้ปัญหาการขาดแคลนแรงงาน

3) ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมการเกษตรเพื่อการส่งออก มีสัดส่วนอยู่ในภาคการส่งออก ร้อยละ 7.84 โดยตัวเลขการส่งออก โดยการส่งออกในเชิงมูลค่าดอลลาร์สหรัฐฯ ขยายตัวถดถอยสูงสุดในรอบ 15 ปี คือ ติดลบร้อยละ 5.64 หากเป็นเงินบาท ติดลบสูงถึงร้อยละ 9.51 เป็นการถดถอยมากที่สุดในรอบ 20 ปี อุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบมาก เช่น ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมน้ำตาล ติดลบร้อยละ 32.80 อาหารทะเลบรรจุกระป๋อง ติดลบร้อยละ 4.72 กุ้งสดแช่เย็นแช่แข็ง ติดลบร้อยละ 38.36 อาหารทะเลแปรรูป ติดลบร้อยละ 13.67

4) ผู้ประกอบการและเกษตรกรสินค้าเกษตรเพื่อการส่งออก

มีสัดส่วนอยู่ในภาคการส่งออกร้อยละ 9.57 การส่งออกในเชิงมูลค่าดอลลาร์สหรัฐฯ ถดถอยติดลบร้อยละ 6.31 แต่หากส่งออกเป็นเงินบาท ติดลบสูงถึงร้อยละ 9.97 (สินค้าเกษตรส่งออกของไทยประสบปัญหามาตั้งแต่ปี 2555 ซึ่งการส่งออกในเชิงดอลลาร์สหรัฐฯ ติดลบถึงร้อยละ 19.20) โดยปกติ การส่งออกสินค้าเกษตรสามารถขยายตัวได้ถึงร้อยละ 30.0 ส่งผลต่อดัชนีผลผลิตภาคเกษตรเดือนสิงหาคม ถดถอยมากที่สุดถึง ติดลบร้อยละ 3.1 เทียบกับเดือนกรกฎาคม ติดลบร้อยละ 2.70 และไตรมาส 2 ติดลบร้อยละ 0.50 ขณะที่ปี 2555 ดัชนีผลผลิตภาคเกษตรขยายตัวร้อยละ 3.90 ส่งผลกระทบต่อรายได้ภาคเกษตร ซึ่งลดลงค่อนข้างมาก

30 ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจและการคลัง

31 ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย วันที่ 2 ตุลาคม 2556

3.8.4 ผลกระทบด้านการลงทุนภาคเอกชนที่ชะลอตัวลง

เดือนสิงหาคม 2556 การลงทุนภาคเอกชนหดตัวติดลบร้อยละ 4.0³² สอดคล้องกับตัวเลขการนำเข้าสินค้าประเภททุนและเครื่องจักรเดือนสิงหาคม ติดลบสูงถึงร้อยละ 7.7 เทียบกับเดือนกรกฎาคม ติดลบร้อยละ 3.6 และ ไตรมาส 2 ปี 2556 ติดลบร้อยละ 1.5 สะท้อนจากดัชนีความเชื่อมั่นภาคอุตสาหกรรมเดือนสิงหาคม ของสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย อยู่ที่ระดับ 91.30 ต่ำสุดในรอบ 22 เดือน เป็นผลจากความเชื่อมั่นของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมซึ่งมีความกังวลต่อเศรษฐกิจและการส่งออกที่ชะลอตัวลงอย่างต่อเนื่อง รวมทั้ง ความกังวลต่อการฟื้นตัวของเศรษฐกิจโลก

3.8.5 ผลกระทบต่อรายได้ของแรงงานและเกษตรกร

ผลกระทบจากการส่งออกที่ชะลอตัวอย่างรุนแรง ส่งผลกระทบต่อการผลิตของภาคอุตสาหกรรมที่ลดลง สะท้อนจากดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรมเดือนสิงหาคม ถดถอยติดลบร้อยละ 3.1 เทียบกับปี 2555 ที่ขยายตัวร้อยละ 2.5 ขณะที่ภาคเกษตร ดัชนีผลผลิตภาคเกษตร เดือนสิงหาคม ติดลบสูงถึงร้อยละ 3.1 เทียบกับปี 2555 ซึ่งขยายตัวร้อยละ 3.9 ส่งผลต่อแรงงานที่อยู่ในระบบ กล่าวคือ **แรงงานในภาคอุตสาหกรรมเดือนสิงหาคมลดลง 130,000 คน คิดเป็นร้อยละ 2.29 ขณะที่แรงงานในภาคเกษตร ลดลง 290,000 คน คิดเป็นร้อยละ 1.46³³** อีกทั้ง กำลังการผลิตที่ลดลงส่งผลต่อรายได้ของแรงงานในภาคการผลิตที่ลดลง ขณะที่รายได้แท้จริงของเกษตรกรลดลง (ยกเว้นเกษตรกรซึ่งเป็นชาวนา) มีรายได้ลดลงร้อยละ 10 จากราคาสินค้าเกษตรที่มีราคาตกต่ำ ส่งผลต่อหนี้ครัวเรือนซึ่งมีการขยายตัวสูงขึ้นถึงร้อยละ 15.70 ซึ่งในไตรมาสแรกของปี 2556 หนี้ครัวเรือนซึ่งหักหนี้รายจ่ายเพื่อธุรกิจ เหลือสูงถึงร้อยละ 70.7 ของจีดีพี โดยภาพรวม อัตราการว่างงานเดือนสิงหาคม 2556 ร้อยละ 0.8 มีจำนวนแรงงานว่างงาน 3.17 แสนคน เทียบกับช่วงเดียวกันของปีที่แล้ว จำนวนแรงงานเพิ่มขึ้น 93,000 คน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 41.50³⁴

3.8.6 ผลกระทบต่อการบริโภคภายในประเทศ

ถึงแม้จะยังไม่มีตัวเลขแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการบริโภคภายในประเทศ กับการชะลอตัวของภาคการส่งออก แต่จากตัวเลขการว่างงานเดือนสิงหาคม 2556 ของ TDRI มีจำนวนแรงงานซึ่งว่างงานสูงขึ้น ใกล้หลัก 1 แสนคน ขณะเดียวกัน การทำงานล่วงเวลาของแรงงานต่อสัปดาห์ ก็มีการลดลงอย่างมีสัมพันธ์เป็นนัย ส่งผลต่อรายได้สำหรับการจับจ่ายใช้สอยที่ลดลง³⁵ สะท้อนจากดัชนีการบริโภคภาคเอกชนเดือนสิงหาคม ที่ขยายตัวเป็นบวกเพียงร้อยละ 0.6³⁶ และดัชนีการบริโภคเดือนกันยายน ต่ำสุดในรอบ 12 เดือน รวมถึงดัชนีความเชื่อมั่นผู้บริโภคที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เงินเพื่อทั่วไปเดือนกันยายน ขยายตัวที่ร้อยละ 1.42

³² ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

³³ ที่มา : TDRI, นสพ.โพสต์ทูเดย์ ฉบับวันที่ 5 ต.ค.2556

³⁴ ที่มา : TDRI, นสพ.โพสต์ทูเดย์ ฉบับวันที่ 5 ต.ค.2556

³⁵ ที่มา : TDRI, นสพ.โพสต์ทูเดย์ ฉบับวันที่ 5 ต.ค.2556

³⁶ ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ต่ำสุดในรอบ 4 ปี โดยเงินเฟ้อทั่วไปในช่วง 9 เดือนที่ผ่านมา ขยายตัวได้ร้อยละ 2.36 เทียบกับปี 2555 ขยายตัวได้ร้อยละ 3.38 แสดงให้เห็นถึงการบริโภคที่ชะลอตัวลงส่งผลต่อระดับราคาสินค้าที่ลดลง

3.8.7 ผลกระทบต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจ

ถึงแม้ภาคส่งออกเป็นหนึ่งในหลายปัจจัยซึ่งมีผลต่อการขยายตัวของเศรษฐกิจ (Net Export) แต่ต้องยอมรับว่าการส่งออกของไทยมีสัดส่วนอยู่ในจีดีพีถึงร้อยละ 63 เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมทั้งที่นำเข้าและอุตสาหกรรมที่ผลิตในประเทศ รวมถึงภาคเกษตร และภาคบริการต่างๆ ซึ่งอยู่ในโซ่คุณค่าสนับสนุนการส่งออก ดังนั้น การที่ภาคส่งออกมีการชะลอตัวลงอย่างรุนแรง จึงส่งผลกระทบต่อเนื้อสำหรับโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศไทย เช่น การบริโภคภายใน การลงทุนภาคเอกชน และอื่นๆ จึงทำให้หลายหน่วยงานได้มีการปรับตัวเลขประมาณการขยายตัวของเศรษฐกิจไทยในปี 2556 เช่น สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้ปรับตัวเลขจากเดิมร้อยละ 4.2-5.2 เป็น 3.8-4.3 ศูนย์วิจัยกสิกรไทย ปรับตัวเลขจากเดิมร้อยละ 4.8 เหลือ 3.8 ธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย หรือ ADB ปรับตัวเลขจาก ร้อยละ 4.9 เหลือร้อยละ 3.8 และธนาคารโลก ปรับตัวเลขจีดีพีไทยจากขยายตัวได้ร้อยละ 5.3 เหลือร้อยละ 4.0

โดยภาพรวมแล้ว การส่งออกที่ชะลอตัวลง ส่งผลต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศไทย ซึ่งปี 2555 ขยายตัวได้ร้อยละร้อยละ 6.5 และปี 2556 การขยายตัวทางเศรษฐกิจของไทย อาจขยายตัวได้ร้อยละ 3.8-4.0 และธนาคารโลกได้ปรับประมาณการขยายตัวเศรษฐกิจไทยปี 2557 คาดว่าจะขยายตัวได้ร้อยละ 4.5 ซึ่งก็สอดคล้องใกล้เคียงกับประเทศต่างๆ ในภูมิภาคซึ่งล้วนมีตัวเลขการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่ลดลงตามสถานะของเศรษฐกิจโลกซึ่งมีการชะลอตัวลง

ตารางที่ 20 แสดงประมาณการส่งออกและการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศไทยปี 2556

หน่วยงาน	ส่งออก		จีดีพีขยายตัว	
	ประมาณการเดิม	ประมาณการใหม่ (ต.ค.)	ประมาณการเดิม	ประมาณการใหม่ (ต.ค.)
สศช.	7.6	5.0	4.2- 5.2	3.8 – 4.3
ธปท.	7.5	4.0	5.1 – 4.2	4.2 – 5.2
สศค.	5.5	1.8	4.5	4.5
ธนาคารโลก	-	2.5	-	4.0
ADB	7.0	2.0	4.9	3.8
TFB	3.0	1.5	4.8	3.7
เศรษฐกิจมหภาคฯ (สป.)	-	2.65 (2.4-2.9)	-	3.38 – 4.0

ที่มา : วิเคราะห์จากข้อมูลหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ ฉบับวันที่ 4 และ 8 ต.ค.2556

4. ความเห็นและข้อเสนอแนะของสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

4.1 การแก้ปัญหาส่งออก (เฉพาะหน้า) รายการกลุ่มอุตสาหกรรม

ควรออกมาตรการที่เหมาะสมสำหรับการส่งออกในปี 2557 โดยเฉพาะในช่วง 6 เดือนแรกซึ่งคาดว่าเศรษฐกิจโลกและเศรษฐกิจประเทศคู่ค้าอาจยังไม่ฟื้นตัว ซึ่งจะกระทบด้านการส่งออกในปีหน้า โดยการร่วมมือกับองค์กรเอกชน ทั้งกลุ่มอุตสาหกรรมและสมาคมที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะควรช่วยเหลือผู้ประกอบการ SMEs และภาคส่วนที่ได้รับผลกระทบควรได้รับการช่วยเหลือเป็นอันดับแรก (อ้างอิงข้อวิเคราะห์ หน้า 52 ข้อ (3))

4.2 นโยบายแก้ปัญหาแรงงานขาดแคลนต้องเป็นรูปธรรมและเป็นวาระแห่งชาติ

ปัญหาการขาดแคลนแรงงานอย่างรุนแรงทั้งภาคอุตสาหกรรม เกษตรกรรม และบริการ เป็นปัญหาทั้งในระยะเฉพาะหน้าและระยะยาวของประเทศไทย เป็นปัญหาเชิงโครงสร้างการผลิต ซึ่งแรงงานเป็นปัจจัยสำคัญ สินค้าส่งออกของประเทศไทยยังพึ่งพิงอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้น และอุตสาหกรรมรับจ้างผลิต อีกทั้ง เกษตรเพื่อการส่งออก และอุตสาหกรรมเกษตร ล้วนต้องใช้แรงงานจำนวนมากทั้งสิ้น แรงงานไทยไม่เพียงพอ จำเป็นต้องใช้แรงงานข้ามชาติ ซึ่งเกี่ยวข้องกับหลายกระทรวง ดังนั้น นโยบายแรงงานต่างด้าวต้องชัดเจนเป็นวาระแห่งชาติ ปัจจุบันการเปิดจดทะเบียนแรงงานต่างด้าว แต่แรงงานยังสามารถเปลี่ยนนายจ้างและย้ายข้ามจังหวัด ทำให้ควบคุมไม่ได้ อีกทั้ง จำนวนแรงงานที่จดทะเบียนยังไม่เพียงพอต่อความต้องการ รัฐบาลควรใช้กรณีศึกษาทั้งของเทศมาเลเซีย สิงคโปร์ และเกาหลีใต้ (อ้างอิงข้อวิเคราะห์ หน้า 45 ข้อ (4), หน้า 47 ย่อหน้าที่ 2 บรรทัดที่ 4, หน้า 48 ข้อ (5) และหน้า 51 ข้อ (3))

4.3 ควรพิจารณาให้มี “คณะกรรมการการส่งออกแห่งชาติ”

เพื่อให้เป็นองค์กรแก้ปัญหาและขับเคลื่อนการส่งออกอย่างยั่งยืน เนื่องจากการสนับสนุนการส่งออกเกี่ยวข้องกับหลายกระทรวง ไม่ใช่เฉพาะกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ (กระทรวงพาณิชย์) แต่เกี่ยวข้องกับทั้งภาคอุตสาหกรรม ภาคเกษตร ภาคบริการที่เกี่ยวข้องกับด้านโลจิสติกส์ และบริการด้านอื่นๆ มีหน่วยงานเกี่ยวข้องกับทั้งภาครัฐ การวิจัย และภาคเอกชน ซึ่งที่ผ่านมาต่างแยกกันทำงาน ขาดการประสานและบูรณาการเชิงแผนงานและเป้าหมาย ทำให้การขับเคลื่อนโลจิสติกส์ขาดประสิทธิภาพ การแก้ปัญหาหมักเป็นเฉพาะหน้าในช่วงที่การส่งออกชะลอตัวลง หรือแก้ปัญหาเฉพาะด้านเท่านั้น หากมีการจัดตั้งเป็น “คณะกรรมการส่งออกแห่งชาติ” โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และมีคณะอนุกรรมการด้านต่างๆ เช่น ด้านอุตสาหกรรม ด้านเกษตรกรรม และอุตสาหกรรมเกษตร จะทำให้การสนับสนุนและการส่งเสริมการส่งออกมีประสิทธิภาพ มีการบูรณาการและมีความต่อเนื่อง (อ้างอิงข้อวิเคราะห์ หน้า 55 ข้อ (5) และหน้า 42 ข้อ (1))

4.4 ยุทธศาสตร์การแปรรูปและเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรเพื่อการส่งออก

สินค้าเกษตรของประเทศไทยปัจจุบันมีสัดส่วนอยู่ในภาคการส่งออก ปี 2555 ร้อยละ 10.23 เช่น ข้าว ยางพารา อ้อย ปาล์มน้ำมัน ทั้งที่ใช้ปัจจัยการผลิตสูงและงบประมาณการสนับสนุนจากรัฐบาลเป็นจำนวนมาก ในอนาคตอันใกล้อาจไม่สามารถแข่งขันกับประเทศคู่แข่ง โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้านซึ่งมีต้นทุนการ

ผลิตที่ต่ำกว่าไทยมาก และมีการพัฒนาเทคโนโลยีและผลผลิตต่อไร่ในอัตราที่สูงกว่าประเทศไทย โดยเฉพาะมีแรงงานจำนวนมาก จำเป็นที่ประเทศไทยจะต้องมียุทธศาสตร์ แผน และแผนปฏิบัติการที่ชัดเจน รวมทั้งด้านการวิจัยและพัฒนาในการแปรรูปและการเพิ่มมูลค่า รวมทั้งด้านลดต้นทุนด้านการผลิต การพัฒนาสายพันธุ์ การนำเครื่องทุ่นแรงและเครื่องจักรเข้ามาใช้ในด้านเกษตรกรรมให้มากกว่าที่เป็นอยู่ รวมถึงการพัฒนาด้านโลจิสติกส์ การถนอมคุณภาพ การบรรจุภัณฑ์ โดยเฉพาะสินค้าเกษตรบางชนิด สามารถนำไปแปรรูปเป็นพลังงานทางเลือก ซึ่งที่ผ่านมา นโยบายของประเทศไทยขาดเจ้าภาพ ขาดหน่วยงานที่จะขับเคลื่อนแบบบูรณาการ และขาดความต่อเนื่อง

ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์การแปรรูปและเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร จะต้องทำทั้งระบบเป็นคลัสเตอร์ เช่น ยางพารา ซึ่งเกี่ยวข้องตั้งแต่ชาวสวน ไปจนถึงอุตสาหกรรมแปรรูปยางพาราในรูปแบบต่างๆ รวมทั้ง ไม้ยางพารา ไม้ยางแปรรูปไปสู่อุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ (อ้างอิงข้อวิเคราะห์ หน้า 41 ข้อ 3) บรรทัดที่ 3 และหน้า 39 ข้อ (4))

4.5 นโยบายส่งเสริมสินค้าเกษตรต้องมีความชัดเจน

สินค้าเกษตรส่วนใหญ่ การผลิตมีปริมาณมากกว่าความต้องการ ทั้งเพื่อการบริโภคภายในประเทศและเพื่อการส่งออกซึ่งต้องอิงราคาตลาดโลก เมื่อผลผลิตมากกว่าราคาจึงตก กลายเป็นปัญหาของรัฐต้องเข้าไปดูแล โดยเฉพาะการแทรกแซงราคา ยิ่งทำให้เกิดปัญหาด้านโครงสร้างตลาดที่ไม่สามารถแข่งขันได้ อีกทั้ง การบิดเบือนราคาตลาดที่แท้จริง จะยิ่งส่งผลเพิ่มแรงจูงใจให้เกษตรกรผลิตสินค้าเกษตรมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้มีสต็อกสูง ยิ่งเป็นภาระของประเทศ ทั้งนี้ แนวทางการส่งเสริมสินค้าเกษตร ปัจจุบันหน่วยงานของรัฐต่างส่งเสริมโดยขาดเป้าหมายและทิศทางร่วมกัน เช่น พืชชนิดใดควรส่งเสริม หรือ ควรจำกัดพื้นที่เพาะปลูก (Zoning) ซึ่งรัฐบาลควรมีนโยบายที่ชัดเจน โดยพิจารณาจากทั้งระบบ และควรพิจารณาถึงผลกระทบระยะยาว โดยเฉพาะเมื่อเปิด AEC (อ้างอิงข้อวิเคราะห์ หน้า 44 ข้อ (1), หน้า 45 ข้อ (3), หน้า 45 ข้อ (5))

4.6 การแก้ปัญหาสินค้าส่งออกไทยกระจุกตัวทั้งด้านตลาดและผลิตภัณฑ์ส่งออก

การกระจุกตัวของประเทศผู้นำเข้าเพียง 6 กลุ่ม มีสัดส่วนถึงร้อยละ 73 ของการส่งออก ขณะที่สินค้าส่งออกร้อยละ 68-70 อยู่ที่สินค้าเพียง 20 ประเภท ทำให้มีความเสี่ยงในระยะยาว เพราะต้องพึ่งพิงเศรษฐกิจของประเทศคู่ค้าเพียงไม่กี่ประเทศ และสินค้าบางประเภทของไทยในอนาคต ต้นทุนการผลิตอาจแข่งขันไม่ได้ จึงควรที่จะมียุทธศาสตร์ในการกระจายความเสี่ยงด้านการกระจุกตัวของภาคการส่งออก (อ้างอิงข้อวิเคราะห์ หน้า 31 ตารางที่ 2 และข้อ 3.6 บรรทัดที่ 4, หน้า 34 บรรทัดที่ 1, หน้า 46 บรรทัดที่ 11)

4.7 ควรสนับสนุนกิจกรรมสร้างช่องทางการค้าใหม่และส่งเสริมให้มีศูนย์สินค้าไทย (จำหน่ายปลีก-ส่ง) ในประเทศเป้าหมาย

นอกเหนือจากการที่มีการสนับสนุนให้ผู้ส่งออกไปแสดงสินค้าและออกบูธในงานแฟร์ในต่างประเทศ รวมทั้งจัดการแสดงสินค้าประเภท “Thailand Expo” ในประเทศไทยและในประเทศเป้าหมาย นอกจากนี้ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ควรจัดสรรงบประมาณให้มีการจัดตั้งศูนย์สินค้าไทยในต่างประเทศ และเมืองเป้าหมาย เพื่อเป็น “โชว์รูม” ถาวรสำหรับสินค้าไทย เพื่อเป็นจุดพบปะผู้นำเข้า รวมทั้งเป็นศูนย์ให้

ข้อมูลสินค้าและข้อมูลผู้ส่งออก รวมทั้งการรับคำสั่งซื้อสินค้า ศูนย์สินค้าไทยในต่างประเทศควรทำหน้าที่เป็นหน่วยการค้าปลีก-ค้าส่ง โดยผู้ส่งออกสามารถไปเช่าพื้นที่เป็นสำนักงานและร้านค้าของตนเอง ซึ่งจะทำให้เพิ่มประสิทธิภาพการส่งออก นอกจากนี้ ศูนย์สินค้าไทยในต่างประเทศยังสามารถเกื้อกูลให้ผู้ประกอบการ SMEs และผู้ส่งออกรายใหม่ๆ สามารถใช้เป็นช่องทางในการขายสินค้า (อ้างอิงข้อวิเคราะห์ หน้า 52 ข้อ (4))

4.8 ปรับปรุงเพิ่มประสิทธิภาพการอำนวยความสะดวกด้านการส่งออก

เกี่ยวข้องกับกฎเกณฑ์-ข้อบังคับของหน่วยงานรัฐซึ่งเกี่ยวข้องกับการส่งออก จะต้องมีการทบทวนและปรับปรุงเพื่อให้เป็นหน่วยงานสนับสนุนการส่งออก ไม่ใช่เพื่อกำกับซึ่งจะกลายเป็นอุปสรรคการส่งออก เช่น

4.8.1 การตรวจสอบสินค้าขาออกของกรมศุลกากร ในท่าเรือแหลมฉบังใช้หลักวินิจัยส่วนบุคคล ทั้งที่เป็นระบบอิเล็กทรอนิกส์ มีระบบการกำหนดการตรวจสอบไม่ชัดเจน การใช้ระบบวินิจัยส่งผลต่อความล่าช้า และด้านต้นทุนขาออก (อ้างอิงข้อวิเคราะห์ หน้า 48 ข้อ (4))

4.8.2 ด้านการนำเข้าวัตถุดิบและสิ่งจำเป็นในการนำเข้าเพื่อส่งออก ควรจะเป็นระบบ One Stop Service เพราะปัจจุบันกระจายอยู่ในหลายหน่วยงาน เช่น อย. ประมง วิชาการเกษตร เป็นต้น อีกทั้ง ควรส่งเสริมวัตถุดิบเกษตรบางรายการ ซึ่งประเทศไทยขาดแคลน เพื่อให้สามารถนำเข้ามาผลิตแปรรูปสร้างมูลค่าเพิ่มด้านการส่งออก (อ้างอิงข้อวิเคราะห์ หน้า 48 ข้อ (4))

4.8.3 ด้านการขอหรือต่อใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงานใช้เวลานาน ควรกำหนดระยะเวลาที่ชัดเจน ตั้งแต่รับการต่อใบอนุญาต จนถึงการประกันเวลา (อ้างอิงข้อวิเคราะห์ หน้า 45 ข้อ (3))

4.8.4 ด้านผังเมืองชุมชน เป็นปัญหาการขยายโรงงาน เพราะครอบคลุมพื้นที่ซึ่งมีอุตสาหกรรมอยู่ในพื้นที่อยู่แล้ว เช่น จังหวัดสมุทรสงคราม สมุทรสาคร เป็นพื้นที่สีม่วง ทำให้มีปัญหาการต่อใบอนุญาตโรงงาน (อ้างอิงข้อวิเคราะห์ หน้า 45 ข้อ (3))

4.8.5 การลดต้นทุนนอกภาคการผลิต ซึ่งเป็นภาระต่อผู้ส่งออก ได้แก่ การรวมกลุ่มเพื่อต่อรองค่าระวางเรือ การก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานลดต้นทุนโลจิสติกส์ เช่น ระบบราง การขนส่งชายฝั่ง รวมถึง ค่าธรรมเนียมต่างๆ เช่น ค่า CESS ยางพาราและอื่นๆ เป็นต้น (อ้างอิงข้อวิเคราะห์ หน้า 42 ข้อ (6))

4.9 ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศอย่างเป็นรูปธรรม

สินค้าบางประเภทไม่สามารถแข่งขันทั้งด้านต้นทุน ด้านการขาดแคลนแรงงาน ด้านการขาดแคลนวัตถุดิบและทรัพยากรธรรมชาติ อีกทั้ง สินค้าไทยถูกตัดสิทธิ GSP ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตของไทย โดยเฉพาะสินค้าเกษตร และสินค้าอุตสาหกรรมที่รับจ้างผลิต จะไม่สามารถแข่งขันด้านราคา ภายใต้การเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) รัฐบาลควรมีแผนและยุทธศาสตร์ที่ชัดเจน มีหน่วยงานเจ้าภาพและมีแผนปฏิบัติการอย่างเป็นรูปธรรมในการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการไทย โดยเฉพาะ SMEs ให้สามารถเคลื่อนย้ายฐานการผลิตไปลงทุนในต่างประเทศ โดยเฉพาะการลงทุนในประเทศเพื่อนบ้านและการลงทุนในอุตสาหกรรมชายแดน โดยให้มีหน่วยงานด้านข้อมูลและควรให้มีการจัดตั้งสำนักงานส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศ เป็นหน่วยงานส่งเสริมการลงทุนไทยในต่างประเทศ ทำหน้าที่ให้ข้อมูลและแก้ปัญหาอุปสรรคต่างๆ (อ้างอิงข้อวิเคราะห์ หน้า 52 ข้อ (5), หน้า 54 ข้อ (4), หน้า 48 ข้อ (6))

4.10 เป้าหมายส่งออกของประเทศควรมีความยืดหยุ่น ปรับให้ตรงกับข้อเท็จจริง

การประมาณการเป้าหมายการส่งออกของกระทรวงพาณิชย์ ควรให้ใกล้เคียงกับข้อเท็จจริงและสถานการณ์ตลาด โดยตัวเลขเป้าหมายการส่งออกควรมีการพิจารณาปรับเป้าหมายในทุกไตรมาส เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ทางการตลาด อีกทั้ง ควรแยกประเภทสินค้าส่งออกหลัก 20 อันดับแรก จัดทำเป็นเป้าหมายส่งออก เพราะภาคเอกชนจะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์การส่งออกของตนเอง เมื่อเทียบกับภาพรวมของอุตสาหกรรมนั้นๆ (อ้างอิงข้อวิเคราะห์ หน้า 51 บรรทัดที่ 7)

4.11 การสนับสนุนให้องค์กรภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการส่งออกมีความเข้มแข็ง

การแก้ปัญหาส่งออกไม่สามารถแก้ไขแบบภาพรวม เพราะแต่ละอุตสาหกรรมมีความแตกต่างกัน บางอุตสาหกรรมสามารถแข่งขันได้ดีและมีสัดส่วนในด้านการส่งออกสูง การแก้ไขการส่งออกต้องแก้ไขเป็นรายคลัสเตอร์ โดยเฉพาะสินค้าซึ่งใช้แรงงานเข้มข้น เทคโนโลยีต่ำ และแข่งขันด้านราคาสูง ถึงแม้เศรษฐกิจคู่ค้ากลับเป็นปกติก็ยังไม่สามารถแข่งขันได้ จำเป็นที่ภาครัฐจะต้องเข้ามาแก้ไขเป็นรายอุตสาหกรรม ทั้งด้านโครงสร้าง ด้านต้นทุน ด้านตลาด การเพิ่มมูลค่า ซึ่งการแก้ปัญหา ภาครัฐทำเองไม่ได้เพราะเป็นเรื่องการผลิตและการขาย จำเป็นที่จะต้องทำร่วมกับภาคเอกชน จึงควรสนับสนุนให้องค์กรเอกชนมีความเข้มแข็ง รวมทั้งการสนับสนุนด้านงบประมาณ โดยรัฐเป็นผู้กำกับและตรวจสอบ ไม่ใช่ไปใช้งบประมาณส่วนใหญ่สำหรับด้านการส่งเสริมการส่งออกหมดไปกับค่าใช้จ่ายในส่วนหน่วยงานรัฐ ทั้งที่เป็นงานของเอกชนซึ่งจึงควรจะให้สมาคมที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม (อ้างอิงข้อวิเคราะห์ หน้า 54 ข้อ 3)

4.12 การพัฒนาบุคลากรในด้านส่งออก

ปัจจุบันภาคการส่งออกขาดแคลนบุคลากรซึ่งเกี่ยวกับการขายสินค้าส่งออก เช่น พนักงานโต้ตอบอีเมลทางการค้า ด้านเอกสาร-ข้อตกลงซื้อขายสินค้า ด้านตัวเงินประเภทต่างๆ ด้านโลจิสติกส์ และอื่นๆ ซึ่งเป็นงานด้านเทคนิคและต้องมีความรู้ด้านภาษาที่ดี (อ้างอิงข้อวิเคราะห์ หน้า 48 ข้อ (7))

ขณะเดียวกัน สถาบันการศึกษาส่วนใหญ่ไม่มีการเรียนการสอนด้านการส่งออกโดยเฉพาะ ทำให้ขาดแคลนบุคลากรในด้านนี้ จำเป็นที่จะต้องให้สถาบันการศึกษาเร่งรัดจัดทำหลักสูตรและผลิตบุคลากรด้านสนับสนุนการส่งออก เพื่อเป็นกลไกเพิ่มประสิทธิภาพการส่งออกของไทยในระยะยาว

4.13 ควรพิจารณาให้มีหน่วยงานแก้ปัญหาเกี่ยวกับการกีดกันส่งออกและมาตรการที่ไม่เกี่ยวกับภาษี

ปัญหาอุปสรรคของการส่งออก เกี่ยวข้องกับมาตรการและกฎเกณฑ์ข้อบังคับของประเทศผู้นำเข้า รวมถึงมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี (NTB) ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ภาคเอกชนไม่สามารถติดตามได้อย่างต่อเนื่อง และมีผลกระทบต่อการส่งออก ควรพิจารณาให้มีหน่วยงานแก้ปัญหาเกี่ยวกับการกีดกันส่งออกและมาตรการที่ไม่เกี่ยวกับภาษี ทำหน้าที่ติดตามและให้ข้อมูล สร้างความเข้าใจกับผู้ส่งออกโดยเฉพาะ SMEs โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับมาตรการ NTB เช่น การป้องกันการทุ่มตลาด ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสิทธิมนุษยชน ด้านสุขอนามัย ด้านโรคพืชและสัตว์ ฯลฯ รวมทั้งดำเนินการในการชี้แจงกับประเทศผู้นำเข้าในด้านกฎหมาย และด้านคดีความต่างๆ (อ้างอิงข้อวิเคราะห์ หน้า 48 ข้อ (1))

อ้างอิง

1. กระทรวงพาณิชย์
2. ธนาคารแห่งประเทศไทย
3. สถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ
4. สมาคมผู้ส่งออกข้าว
5. สำนักงานสถิติแห่งชาติ
6. สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
7. สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์
8. ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์
9. World Bank
10. TDRI, นสพ.โพสต์ทูเดย์ ฉบับวันที่ 5 ต.ค.2556

คณะกรรมการเศรษฐกิจมหภาค การเงิน การคลัง
สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สามารถ download เอกสารได้ที่

<http://www.nesac.go.th/>